

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Statistická analýza vybraných ukazatelů trhu práce
v EU**

Tat'ána Ivanovová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Tatána Ivanovová

Provoz a ekonomika

Název práce

Statistická analýza vybraných ukazatelů trhu práce v EU

Název anglicky

Statistical analysis of selected indicators of the labor market in the EU

Cíle práce

Cílem diplomové práce je analýza trhu práce EU prostřednictvím vybraných ukazatelů. Pomocí statistických metod bude zhodnocen dosavadní vývoj a uvedeny faktory, které měly na daný vývoj vliv. Důraz bude kladen na porovnání zemí EU a zdůraznění rozdílů mezi nimi.

Metodika

Při posuzování vývoje vybraných ukazatelů trhu práce budou použity metody z oblasti analýzy časových řad. Pro vzájemné porovnání států EU pak budou zvoleny vhodné metody vícerozměrné statistiky.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

EU, trh práce, zaměstnanost, nezaměstnanost, vícerozměrné statistické metody, shluková analýza

Doporučené zdroje informací

- ABRHÁM, Josef. Ekonomická, sociální a územní diferenciacie Evropské unie. 1. vyd. Praha: MAC, 2011. 147 s. ISBN 978-80-86783-52-9.
- BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 140 s. ISBN 80-86429-16-4.
- BUCHTOVÁ, Božena a kol. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.
- HEBÁK, Petr a kolektiv. Statistické myšlení a nástroje analýzy dat. Praha: Informatorium, 2015. 877 s. ISBN 978-80-7333-118-4.
- HENDL, Jan. Přehled statistických metod zpracování dat. 3. vyd. Praha: Portál, 2009. 695 s. ISBN 978-80-7367-482-3.
- HINDLS, Richard, HRONOVÁ, Stanislava, SEGER, Jan. Statistika pro ekonomy, 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 420 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- LEITMANOVÁ, Ivana. Trh práce EU a ČR: stav a vývoj. České Budějovice: Datapartner, 1999. 168 s. ISBN 80-902696-0-5.
- MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. 3. upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 172 s. ISBN 80-86429-08-3.
- SIROVÁTKA, Tomáš, MAREŠ, Petr. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8.
-

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavla Hošková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 21. 10. 2015

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 22. 11. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Statistická analýza vybraných ukazatelů trhu práce v EU“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Pavle Hoškové, Ph.D. za vedení diplomové práce, cenné připomínky a trpělivost.

Statistická analýza vybraných ukazatelů trhu práce v EU

Statistical analysis of selected indicators of the labor market in the EU

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá porovnáním států Evropské unie na základě zvolených ukazatelů trhu práce v letech 2000 – 2014. Jedná se zejména o ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Cílem práce je zhodnocení dosavadního vývoje trhu práce a uvedení faktorů, které mají na daný vývoj vliv. V první části diplomové práce jsou rozebrána teoretická východiska vztahující se k trhu práce a politice zaměstnanosti EU. V praktické části je nejprve pomocí elementárních charakteristik časových řad zhodnocen vývoj jednotlivých ukazatelů trhu práce. Poté je vytvořeno pořadí států prostřednictvím vícekritériální metody váženého součtu. Nejlepších výsledků v oblasti trhu práce dosahuje Německo, Dánsko a Rakousko. Naopak nejhorších výsledků v této analýze vykazuje Řecko, Španělsko a Chorvatsko. Pomocí shlukové analýzy jsou pak státy EU rozděleny do čtyř skupin, které se vzájemně podobají z hlediska trhu práce. Závěr vyhodnocuje vývoj trhu práce v zemích EU a uvádí, které státy se vyznačují lepšími výsledky a naopak, které vykazují nejhorší výsledky na trhu práce.

Klíčová slova: EU, trh práce, zaměstnanost, nezaměstnanost, vícerozměrné statistické metody, shluková analýza.

Summary

The thesis presents a comparison of the European Union based on selected indicators of the labor market in the years 2000 – 2014. It includes indicators of employment and unemployment. The goal is to evaluate current development in the labor market and the factors that make impact on the development. In the first part of the thesis theoretical basics are analyzed in relation to the labor market and employment policies of the EU. In the practical part elementary characteristics are used to evaluate the evolution of the labor market indicators. Then the order of countries is made through multi-criteria weighted sum. Germany, Denmark and Austria scored the best results in the labor market. The worst results were in Greece, Spain and Croatia. EU member countries are divided into four groups by cluster analysis, which are similar by the terms of the labor market. Finally, the results of development of the labor market are presented.

Keywords: EU, labor market, employment, unemployment, multivariate statistics, cluster analysis.

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Cíl práce a metodika	12
3	Literární rešerše	13
3.1	Vývoj evropské integrace.....	13
3.2	Teoretické vymezení trhu práce	17
3.2.1	Zaměstnanost	17
3.2.2	Nezaměstnanost	19
3.2.3	Vybrané ukazatelé trhu práce	21
3.3	Politika zaměstnanosti EU	27
3.3.1	Vymezení politiky zaměstnanosti EU.....	27
3.3.2	Instituce politiky zaměstnanosti.....	29
3.3.3	Proces formování politiky zaměstnanosti	30
3.3.4	Hlavní směry politiky zaměstnanosti EU	36
3.3.5	Národní akční plány zaměstnanosti	37
3.3.6	Evropský sociální fond	39
4	Metodika práce	41
4.1	Časové řady.....	41
4.1.1	Srovnatelnost údajů časové řady.....	42
4.1.2	Elementární charakteristiky časových řad	42
4.2	Vícekritériální rozhodování – metoda váženého součtu	44
4.3	Shluková analýza	45
5	Analýza vybraných ukazatelů trhu práce v EU	48
5.1	Vývoj ukazatelů trhu práce v EU	48
5.1.1	Míra zaměstnanosti	48
5.1.2	Míra nezaměstnanosti	53
5.1.3	Minimální mzdy EU	63
5.1.4	Výdaje na politiku trhu práce.....	67
5.1.5	Daňové zatížení osob s nízkými příjmy.....	69
5.1.6	Gender pay gap (GPG)	70
5.2	Vícerozměrná analýza členských zemí EU dle trhu práce.....	73
5.2.1	Seřazení zemí EU na základě metody váženého součtu	73
5.3	Shluková analýza	77
6	Závěr	85
7	Seznam použitých zdrojů.....	89
8	Přílohy.....	94
	Příloha č. 1 – Míra zaměstnanosti v EU	94
	Příloha č. 2 – Míra nezaměstnanosti v EU.....	95
	Příloha č. 3 – Míra nezaměstnaných mladých ve věku 15 – 24 let.....	96
	Příloha č. 4 – Míra nezaměstnanosti osob dle vzdělání v EU.....	97
	Příloha č. 5 – Daňové zatížení osob s nízkými příjmy v letech 2000 – 2014.....	99
	Příloha č. 6 – Podklady k metodě váženého součtu.....	100

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Minimální mzdy k 1. 1. 2015	24
Obrázek č. 2: Veřejné výdaje politiky trhu práce v EU v roce 2011 (v % z HDP)	26
Obrázek č. 3: Dendogram objektů vytvořený shlukovou analýzou.....	78
Obrázek č. 4: Grafické znázornění vytvořených shluků.....	79

Seznam grafů

Graf č. 1: Míra zaměstnanosti v EU v letech 2000 – 2014.....	48
Graf č. 2: Vývoj míry zaměstnanosti vybraných zemí EU, kde míra nejvíce vzrostla v letech 2000 – 2014.....	49
Graf č. 3: Míra zaměstnanosti v EU v letech 2000 a 2014.....	51
Graf č. 4: Míra zaměstnanosti v EU v roce 2014.....	52
Graf č. 5: Vývoj míry nezaměstnanosti v EU v letech 2000 – 2014	53
Graf č. 6: Průměrná tempo růstu míry nezaměstnanosti (2000 – 2014).....	55
Graf č. 7: Nejvyšší míry nezaměstnanosti po roce 2008 do roku 2014.....	55
Graf č. 8: Míra nezaměstnanosti v EU v roce 2014.....	57
Graf č. 9: Závislost míry nezaměstnanosti na zkráceném úvazku v roce 2014.....	59
Graf č. 10: Míra nezaměstnanosti mladých lidí v EU (15 – 24 let).....	60
Graf č. 11: Průměrná míra nezaměstnanosti v EU dle vzdělání ve věku 15 – 74 let.....	61
Graf č. 12: Vývoj minimálních mezd v EU (2000 – 2014)	65
Graf č. 13: Minimální mzdy v EU v roce 2014	66
Graf č. 14: Výdaje politiky trhu práce EU (v % HDP).....	67
Graf č. 15: Daňové zatížení osob s nízkými příjmy v roce 2014 (v %)......	69
Graf č. 16: Gender pay gap v EU v roce 2013 (v %)......	71
Graf č. 17: Závislost míry zaměstnanosti žen na GPG v roce 2013	72
Graf č. 18: Pořadí států podle metody váženého součtu.....	76

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Ukazatele trhu práce s přiřazenými váhami.....	74
Tabulka č. 2: Průměrné hodnoty ukazatelů v rámci jednotlivých shluků.....	84

Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie		
EU-28	Evropská unie, všech 28 států		
BE	Belgie	LT	Litva
BG	Bulharsko	LU	Lucembursko
CZ	Česko	HU	Maďarsko
DK	Dánsko	MT	Malta
DE	Německo	NL	Nizozemsko
EE	Estonsko	AT	Rakousko
EL	Řecko	PL	Polsko
ES	Španělsko	PT	Portugalsko
FR	Francie	RO	Rumunsko
HR	Chorvatsko	SI	Slovinsko
IE	Irsko	SK	Slovensko
IT	Itálie	FI	Finsko
CY	Kypr	SE	Švédsko
LV	Lotyšsko	UK	Velká Británie
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli		
EHS	Evropské hospodářské společenství		
ESVO	Evropské společenství volného obchodu		
ES	Evropské společenství		
JEA	Jednotný evropský akt		
HMU	Hospodářská a měnová unie		
ILO	International Labor Organization		
ISCED	International Standard Classification of Education		
EUROSTAT	Evropský statistický úřad		
EPSCO	Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele		
EMCO	Výbor pro zaměstnanost a sociální věci		
ESF	Evropský sociální fond		
PPS	Parita kupní síly		
GPG	Gender pay gap		

1 Úvod

Trh práce v Evropské unii procházel během sledovaného období 2000 – 2014 zásadními změnami. Globalizace, informační systémy a prohlubování konkurence, to vše se odráží na trhu práce a na její organizaci. Zvyšující se tlaky na konkurenceschopnost a modernizaci uvnitř odvětví ekonomiky kladou důraz na flexibilitu pracovního trhu. Mění se distribuce, délka pracovní doby a v západní Evropě vzrůstá význam práce na zkrácený úvazek.

Požadavky zaměstnavatelů na dovednosti a znalosti pracovníků stále rostou, neboť lidský faktor je klíčový pro rozvoj firem, proto jsou investice do lidských zdrojů velmi důležité. Z důvodů prudkého rozvoje moderních technologií se klade se důraz na vzdělání a odbornou přípravu na budoucí zaměstnání. Čím více je obyvatelstvo kvalifikované a vzdělané, tím menší je pravděpodobnost nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost představuje jeden ze závažných problémů na trhu práce EU i mimo ní. Na nezaměstnanost hraje roli kvalita lidského kapitálu, která ovlivňuje produktivitu a adaptabilitu pracovníků. Díky vysoké nezaměstnanosti rostou státní výdaje a z dlouhodobého hlediska mohou poškodit ekonomiku v dané zemi. Proto je důležité chránit obyvatelstvo před chudobou prostřednictvím sociálních dávek, avšak významněji se jeví aktivní politika zaměstnanosti, která je zaměřena na preventivní opatření proti nezaměstnanosti.

Vliv na nezaměstnanost má i evropský integrační proces, který s sebou přináší řadu výhod, ale také hrozeb. Díky volnému pohybu osob, zboží a kapitálu došlo k zvětšení vzájemného obchodu a k zesílení kapitálových toků. Na druhé straně dochází k většímu tlaku na konkurenceschopnost a na přizpůsobení novým požadavkům na trhu práce.

Pro vytvoření konkurenceschopnější ekonomiky s vyšší zaměstnaností Evropská unie vytvořila strategii Evropa 2020, která je pokračovatelem Lisabonské strategie. Cíle uvedené ve strategii Evropa 2020 mají vytvářet inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění zemí.

2 Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je analýza trhu práce EU prostřednictvím vybraných ukazatelů v časové řadě 2000 – 2014. Jedná se zejména o ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Pomocí statistických metod bude zhodnocen dosavadní vývoj a budou uvedeny faktory, které měly na daný vývoj vliv. Důraz bude kladen na porovnání jednotlivých zemí EU a zdůraznění rozdílů mezi nimi.

Literární rešerše byla vypracována na základě studia sekundárních zdrojů dat a slouží k pochopení problematiky související s Evropskou unií a trhem práce EU. V této části byly použity knižní zdroje a zdroje z oficiálních stránek Evropské unie. V literární rešerši je charakterizován trh práce, zaměstnanost, nezaměstnanost a jeho členění a dále jsou vysvětleny jednotlivé ukazatele trhu práce, které jsou použity k porovnání členských zemí v praktické části. Další část rešerše je věnována politice zaměstnanosti EU, institucionálnímu zabezpečení politiky zaměstnanosti, formování politiky zaměstnanosti EU a hlavním směrům politiky zaměstnanosti. Závěr literární rešerše je věnován Evropskému sociálnímu fondu.

V praktické části diplomové práce byly použity metody z oblasti analýzy časových řad, k posuzování vývoje vybraných ukazatelů trhu práce. Elementární charakteristiky časových řad jsou využity k popsání hlavních poznatků vývoje trhu práce EU. Pro vzájemné porovnání států EU je použita vícekritériální metoda váženého součtu a také metoda vícerozměrné statistiky.

Hlavní datové zdroje pocházejí z Eurostatu. Pro zpracování diplomové práce jsou užity softwarové programy STATISTIKA 12, který je využit pro vícerozměrnou statistiku, a dále program Microsoft Excel 2007.

3 Literární rešerše

3.1 Vývoj evropské integrace

Evropská unie je ekonomické a politické společenství, které od posledního rozšíření v roce 2013 tvoří 28 států s 507,7 miliony obyvatel.

Prvotní myšlenky vzniku Evropské unie, a tedy sjednocení Evropy jsou mnohými autory shledávány již v antickém Řecku, avšak až po 2. světové válce se objevil významný impulz k vytvoření spolupráce mezi zeměmi. [1]

Založení Rady Evropy

Výsledkem perspektivních snah o spolupráci po 2. světové válce bylo založení Rady Evropy 5. května 1949 v Londýně. Zde se ukázalo, že Evropa zůstává nejednotná, co se týče metod a organizačního principu, jak dosáhnout jejího sjednocení. Rada Evropy se nestala jádrem integrace, avšak svoji politickou roli si zachovala dodnes, zejména ve vztahu k transformujícím zemím východní Evropy. [1]

Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)

Významné období evropské integrace bylo mezi roky 1952 – 1973, kdy na popud francouzského ministra zahraničí Roberta Schumana bylo v roce 1952 založeno Evropské společenství uhlí a oceli. ESUO si kladlo za cíl postupně zrušit cla mezi zakládajícími státy a vytvořit společný trh pro uhlí a ocel. Základním motivem nebyla úvaha ekonomická, ale odstraňování francouzsko-německého nepřátelství a položení základu evropské federalizaci. Mezi zakládající členy Německo a Francii přibyly také státy Lucembursko, Belgie, Nizozemsko a Itálie. [1]

Vznik ESUO přispěl k urovnání poválečných vztahů mezi vítěznými a poraženými. Zřízení ESUO přineslo členským zemím také zvýšení produkce uhlí a oceli ve společném trhu a významný rozvoj jejich obchodu. V této etapě byla založena nezávislá instituce EU Soudní dvůr, která byla akceptována všemi členskými státy a stala se tak základním kamenem pro další dvě společenství. [2]

Evropské hospodářské společenství (EHS)

V letech 1954 – 1955 se integrační impulsy soustředily na ekonomickou oblast. Na základě materiálu zpracovaného belgickým politikem Paul-Henri Spaakem byly v roce 1957 podepsány Římské smlouvy, na základě kterých vzniklo Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii (Euroatom). Cílem bylo mírové využívání atomové energie a zajištění bezpečnosti, zatímco EHS vytvářelo společný trh. I v tomto případě se zakládající země neměnily.

V zemědělském sektoru byl také velký zájem o integraci, nicméně specifická sektoru a silné regulativní a ochranné prvky, proces zpomalovaly. Později se integrace zemědělského sektoru dostala do konfliktu s liberalizací ve světovém obchodu na půdě Všeobecné dohody o clech (GATT). A také došlo ke střetu se zájmy konkrétních světových vývozců zemědělských komodit, zejména s USA. [1]

Evropské společenství volného obchodu (ESVO)

V roce 1960 Velká Británie iniciovala založení Evropského společenství volného obchodu tzv. Stockholmskou dohodou. Tato organizace byla vytvořena jako protiváha k EHS a sdružovala státy, které nebyly jejími členy. Spolu s Velkou Británií se zapojilo Dánsko, Norsko, Portugalsko, Švédsko a Švýcarsko. V roce 1961 se připojilo Finsko. Cílem ESVO bylo vytvoření volného pásma obchodu, a to pouze s průmyslovými výrobky. [1]

V letech 1967 vstoupila v platnost smlouva o spojení tří společenství EHS, ESVO a EUROATOMU v Evropské společenství (ES), při zachování jejich právní subjektivity. [2]

Rozšíření Evropského společenství

Severské rozšíření nastalo v roce 1973, kdy vstoupila do ES Velká Británie následovaná Irskem a Dánskem. Při jižním rozšíření v roce 1981 přistoupilo Řecko a v roce 1986 Portugalsko a Španělsko. [2]

Jednotný evropský akt (JEA)

Dalším krokem k odstranění zbývajících překážek volného trhu Evropského společenství bylo podepsání Jednotného evropského aktu v roce 1987 v Lucemburku. JEA představuje první významnou revizi Římských smluv. Upravoval institucionální kompetence a náplně sektorových aktivit. JEA byl podepsán 17. února 1986 devíti členskými státy a 28. února 1986 také Dánskem, Itálií a Řeckem. [1]

Smlouva o Evropské unii (tzv. Maastrichtská smlouva)

Smlouva o Evropské unii, která vstoupila v platnost v roce 1993, otevírá novou etapu evropské integrace tím, že ustanovila Evropskou unii, vytvořila hospodářskou a měnovou unii, rozšířila evropskou integraci na další oblasti a získala Společenství politický rozměr. Tato smlouva vytváří Evropskou unii spočívající na třech pilířích, na Evropském společenství, společné zahraniční a bezpečnostní politice a policejní a soudní spolupráci v trestních věcech. Smlouva zavádí evropské občanství, posiluje pravomoci Evropského parlamentu a zakládá hospodářskou a měnovou unii (HMU). Dále Evropské společenství nahrazuje EHS. [3]

Amsterodamská smlouva

V roce 1995 přistoupily do EU další státy, Rakousko, Finsko a Švédsko.

V souvislosti s přípravou na přistoupení dalších kandidátských zemí byla v roce 1997 podepsána Amsterodamská smlouva. Přínosem Amsterodamské smlouvy byla zejména institucionální příprava EU na vstup východních zemí. Amsterodamská smlouva umožnila rozšířit pravomoci Unie vytvořením komunitární politiky zaměstnanosti, rozšířením některých oblastí dříve spadajících do spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí na úroveň Společenství. Dosáhla toho přijetím opatření, kterými se má Unie přiblížit občanům, a zprostředkováním užší spolupráce mezi některými členskými státy. Smlouva také rozšiřuje postup spolurozhodování a hlasování kvalifikovanou většinou a zjednodušuje a přečísluje články smluv. [1]

Smlouva z Nice

V roce 2001 byla podepsána Nicejská smlouva, která zejména řešila nedostatky Amsterodamské smlouvy, to znamená institucionální problémy související s přijetím východních zemí. Jedná se o složení Komise, vážení hlasů v Radě a rozšíření případů hlasování kvalifikovanou většinou. Zjednodušuje možnost využití postupu posílené spolupráce a zefektivňuje soudní systém. [1]

Členská základna EU se 1. května 2004 rozrostla o dalších 10 zemí. Došlo k zatím největšímu rozšíření o státy Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko. Kromě Malty a Kypru šlo o postkomunistické státy. Znamenalo to významný krok v historii EU, a to zejména kvůli počtu nových zemí a jejich ekonomické úrovni. Vytvořila se velká ekonomická prohlubeň mezi novými a starými státy, kdy po rozšíření došlo k nárůstu počtu obyvatel o 20 %, ale hrubý domácí produkt se zvýšil pouze o 8 %. [4]

V roce 2007 se k EU připojilo také Rumunsko a Bulharsko a opět došlo k mírnému zvětšení ekonomického rozměru EU, ale zároveň k snížení ekonomické úrovně EU. Počet obyvatel vzrostl o 6 %, zatímco ekonomický rozměr pouze o 1 %. [4]

Lisabonská smlouva

V roce 2007 došlo k rozsáhlým institucionálním reformám skrze Lisabonskou smlouvu, která vstoupila v platnost 1. 12. 2009. Ruší institucionální hierarchii vycházející z Maastrichtské smlouvy a nahrazuje Evropské společenství Evropskou unií. Zavádí také značné změny ve způsobu fungování orgánů EU, v rozhodovacím procesu a v rozdělení pravomocí mezi EU a členskými státy. Cílem je zlepšit přijímání rozhodnutí v Unii rozšířené na 27 členských států. Lisabonská smlouva navíc reformuje několik vnitřních a vnějších politik EU. Umožňuje zejména orgánům stanovovat pravidla a přijímat opatření v nových politických oblastech. [1]

V roce 2013 přistupuje k EU Chorvatsko, čímž se počet členů zvyšuje na 28 a počet obyvatel na více než pět set milionů. Do budoucna se počítá s dalším rozšiřováním

Evropské unie. V roce 2015 je počet kandidátských zemí pět. Patří mezi ně Turecko, Makedonie, Černá Hora, Srbsko a Albánie.

3.2 Teoretické vymezení trhu práce

Trh práce lze definovat jako místo, kde se střetává nabídka práce a poptávka po práci. Nástrojem na harmonizaci nabídky práce a poptávky po práci je cena práce – mzda. [5]

Člověk je vlastník výrobního faktoru práce a nabízí službu práce na trhu. Výrobci si službu práce najímají, aby mohli vyrábět zboží. [6]

Trh práce je tedy tvořen třemi základními faktory a to nabídkou práce, poptávkou po práci a cenou práce. Na jedné straně je trh práce ovlivňován poptávkou po pracovní síle, která vychází z celkové hospodářské a sociální politiky a na druhé straně nabídkou pracovní síly. Aby tedy bylo možné pružně reagovat na změny v požadavcích společnosti, je potřeba, aby vedle výrobce existovala odpovídající nabídka pracovní síly, která má požadovanou úroveň kvalifikace. [5]

Trh práce je v tržní ekonomice rozhodující institucí, která má zabezpečit ekonomiku potřebnými pracovními silami v požadované struktuře (profesní, oborové, věkové apod.) a umožnit tak proces produkce statků a služeb. Zároveň musí zabezpečit pracovní síly odpovídajícími prostředky a to především pracovními příjmy v míře, která odpovídá jejich podílu na produkci. [7]

Úkolem politiky na trhu práce je zejména stimulovat zaměstnanost a eliminovat nezaměstnanost. Tradičně se tato politika rozlišuje na „aktivní“ a „pasivní“. Pasivní politika zahrnuje nejruznější kompenzace za ztrátu výdělku v nezaměstnanosti. Naopak aktivní politika obsahuje celou řadu opatření, která by měla přispívat k růstu zaměstnanosti a počtu pracovních míst. [5]

3.2.1 Zaměstnanost

Podle definice ILO (International Labor Organization) dělíme obyvatelstvo na trhu práce na aktivní a pasivní, tj. na zaměstnané a nezaměstnané a na ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Mezi zaměstnané patří osoby starší 15 let, kteří vykonávají jakékoliv placené

zaměstnání nebo sebezaměstnání. Zaměstnaní jsou také i ti, kteří během referenčního týdne pracovali alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu a také ti, kteří nebyli v práci z důvodu nemoci, dovolené či stávky, ale měli formální vztah k zaměstnání. Naopak mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo patří studenti, důchodci, děti a osoby na mateřské nebo rodičovské dovolené. [6]

Na zvýšení počtu zaměstnaných má vliv úroveň vzdělání, přičemž je prokázáno, že s vyšší úrovní vzdělání roste schopnost přizpůsobení novým požadavkům na kvalifikaci. Lidé s vyšším vzděláním jsou schopni vyšší adaptability na měnící se požadavky trhu práce. Zvládnou lépe vyhovět náročnějším požadavkům nových oborů, a tak se přizpůsobit na trhu práce. [6]

K mezinárodnímu srovnání vzdělanostní struktury pracovních sil se nejčastěji využívá kategorizace ISCED (International Standard Classification of Education). Tato klasifikace byla vypracována a vydána UNESCEM v roce 1976, aby sloužila jako nástroj pro shromažďování, zpracování vzdělávacích statistik v jednotlivých zemích. [8]

Poslední revize ISCED 97 proběhla v roce 2011 a změnilo se tak počet úrovní a také kódové označení, a vznikla tak klasifikace ISCED 2011. Nová klasifikace lépe odpovídá současným úrovním vzdělání a kvalifikací.

Definuje 8 úrovní vzdělávání:

0. úroveň – zahrnuje předškolní výchovu (mateřské školy),
1. úroveň – primární vzdělání (1. stupeň základního vzdělání),
2. úroveň – nižší sekundární stupeň (2. stupeň základního vzdělání),
3. úroveň – vyšší sekundární vzdělání na středních školách nebo učiliště,
4. úroveň – jedná se postsekundární vzdělání, např. nástavbové studium, rekvalifikační kurzy, mimoškolní vzdělávání s ukončeným středním vzděláním,
5. úroveň – krátký cyklus terciální vzdělání (studium na vyšších odborných školách),
6. úroveň – bakalářské vzdělání nebo odpovídající úroveň,
7. úroveň – magisterské nebo odpovídající úroveň,
8. úroveň – doktorské nebo odpovídající úroveň. [9]

3.2.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jeden z největších makroekonomických problémů. Je spojena s existencí trhu práce a představuje důsledek a projev nerovnováhy mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce. [6]

Nezaměstnanost je složitý společenský problém s vícerozměrnými důsledky. Její vysoká míra nepříznivě ovlivňuje celkové společenské klima, zhoršuje hospodářskou situaci státu, ale také spokojenost a zdraví lidí. [10]

Nezaměstnaností nejsou ohroženy všechny skupiny obyvatel stejně. Je známo, že k rizikovým skupinám patří zejména: ženy, mladiství a absolventi škol, pracovníci předdůchodového věku a handicapovaní obyvatelé. [7]

Nezaměstnanost postihuje nejvíce rizikové skupiny, je však důležité rozlišovat nezaměstnanost také z hlediska času. Neboť krátkodobá nezaměstnanost do jednoho roku je méně závažná než nezaměstnanost dlouhodobá trvající déle než jeden rok, která představuje závažnější ekonomický a společenský problém. Tento typ nezaměstnanosti má nejen negativní vliv na ekonomiku a společnost, ale také na člověka, který ztrácí kvalifikaci a snižuje možnosti svého dalšího zaměstnání. [4]

Dále lze nezaměstnanost rozdělit podle příčin na tyto druhy:

- Frikční nezaměstnanost – vzniká v důsledku neustálého pohybu lidí mezi místy či pracovními příležitostmi. Do této skupiny patří i ti, kteří dobrovolně opustili pracovní místo a hledají jinou např. lépe placenou práci. Frikční nezaměstnanost není závažným problémem, neboť se předpokládá, že si lidé v krátkém časovém horizontu novou práci najdou. [10]
- Strukturální nezaměstnanost – představuje složitější poruchu, je totiž vyvolána nedostatečnou poptávkou po určité produkci statků. Důsledkem je klesající poptávka po práci v odvětví produkujícím výše uvedené statky a útlum těchto výrob. [10] Strukturální změny probíhají v ekonomice neustále. Pokud by k nim nedocházelo, vedlo by to naopak k zaostávání ekonomiky. V důsledku toho dochází

k rekvalifikacím a změnám profesí. Tento proces nějakou dobu trvá, a proto bývá krátkodobá strukturální nezaměstnanost součástí životaschopné ekonomiky. [6]

- Cyklická nezaměstnanost – jedná se o nedobrovolnou nezaměstnanost, která souvisí s hospodářským cyklem. V období hospodářských poklesů tato nezaměstnanost narůstá, naopak při růstu výkonnosti ekonomiky cyklická nezaměstnanost klesá. [10]
- Sezónní nezaměstnanost – je důsledkem sezónní fluktuace, jedná se o růst a pokles nabídky práce v určitých časových obdobích, např. ve stavebnictví, zemědělství a cestovním ruchu a v dalších odvětvích. Sezónní nezaměstnanost je součástí frikční nezaměstnanosti. [4]

Nezaměstnanost lze také rozlišit na:

- Dobrovolnou nezaměstnanost – jedná se o část pracovních sil, která nechce pracovat při určitých mzdách anebo nechce pracovat vůbec (upřednostňuje volný čas a žije z charity nebo podpor). Pro moderní ekonomiky je typické, že mohou produktivně fungovat a současně vytvářet značný rozsah nezaměstnanosti tohoto typu. [7]
- Nedobrovolnou nezaměstnanost – je důsledkem toho, že při vyšších mzdových sazbách existuje více pracovníků, kteří chtějí pracovat než pracovních míst. Jedná se o situaci, kdy poptávka po práci je nižší než celková nabídka práce a část pracovníků je tedy nedobrovolně nezaměstnaná. [7] Nebo jde o situaci, kdy firmy propouští své zaměstnance, kteří jsou poté také nedobrovolně nezaměstnaní.

Je potřeba zdůraznit, že určitá míra nezaměstnanosti je součástí každého tržního hospodářství. Označuje se jako tzv. přirozená míra nezaměstnanosti. Přirozená míra nezaměstnanosti vzniká působením tržních sil, které není možno ovládat nástroji fiskální a měnové politiky. Odpovídá úrovni zaměstnanosti, při které je míra inflace stabilní, neroste ani neklesá. Politika tzv. plné zaměstnanosti usiluje o udržování ukazatele na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti, a ta představuje nejvyšší udržitelnou úroveň zaměstnanosti. [10]

Za přirozenou míru nezaměstnanosti lze také považovat takovou míru, při které je počet nezaměstnaných nižší nebo rovný počtu volných pracovních míst. Nezaměstnanost na úrovni přirozené nezaměstnanosti můžeme považovat za dobrovolnou nezaměstnanost. [5]

Nepříznivým jevem posledních let je, že přirozená míra nezaměstnanosti stoupá. K tomu to jevu dochází kvůli relativně dobrému sociálnímu jištění nezaměstnaných. Což způsobuje, že nezaměstnaní hledají práci, ale ne každou práci přijímají. Dále je příčina v rostoucí strukturální nezaměstnanosti, spojené s dynamikou technologického pokroku a také v souvislosti s demografickými změnami. Růst nezaměstnanosti a přirozené míry poukazují na závažnost důsledků nezaměstnanosti. [7]

3.2.3 Vybrané ukazatele trhu práce

Následující ukazatele jsou vhodné ke statistickým analýzám jednotlivých trhů práce v členských zemích EU. Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi, lze vypořádat porovnáním těchto ukazatelů:

- míra zaměstnanosti,
- míra nezaměstnanosti,
- výdaje státu na politiku trhu práce,
- minimální mzda,
- gender pay gap.

Míra zaměstnanosti

Podle Českého statistického úřadu je míra zaměstnanosti počítána jako procentní podíl počtu zaměstnaných osob ve věku 15 – 64 let k počtu všech osob v této věkové skupině. Mezi osoby, na které se tato míra vztahuje, jsou osoby žijící v soukromých domácnostech. Tato míra se naopak nevztahuje na osoby žijící v hromadných ubytovacích zařízeních. [11]

Míra zaměstnanosti se většinou zveřejňuje za obyvatele v produktivním věku, mezi které se obecně považují osoby ve věku 15 – 64 let. Najdou se i výjimky např. ve Španělsku, Velké Británii a Islandu, kde se používá věkové rozmezí 16 – 64 let. Věková skupina 15 – 64 let je také standardem, který používají mezinárodní statistické organizace. [12]

Vyšší míra zaměstnanosti je obecně považována za pozitivní ekonomickou charakteristiku, protože zaměstnanost patří mezi hlavní faktory ekonomického růstu a vypovídá o hospodářském rozvoji země. [4]

Míra nezaměstnanosti

Za nezaměstnaného se podle ILO považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne splňovaly tyto podmínky:

- nebyly zaměstnané, ani sebezaměstnané,
- v posledních 4 týdnech hledaly aktivně práci (tj. prostřednictvím inzerce, úřadu práce nebo podnikly kroky pro založení vlastní firmy a jiným způsobem),
- byly připraveny k nástupu do práce.

Mezi nezaměstnané patří i osoby, které práci nehledají, neboť už práci našly a jsou schopny nastoupit do zaměstnání nejpozději do 14 dnů. Podle ČSÚ se nezaměstnanost vyjadřuje pomocí míry nezaměstnanosti. Tato míra se počítá jako podíl osob nezaměstnaných ve věku 15 let a starších k pracovní síle ve stejném věku, tj. součet nezaměstnaných a zaměstnaných (vyjádřeno v procentech). Ukazatel je vypracovaný na základě doporučení ILO. [13] Také Statistický úřad Evropského společenství (EUROSTAT) publikuje míry nezaměstnanosti jednotlivých členských zemí založené na metodice ILO.

Tato metodika má nesporné výhody. Může být bez velkých úprav použita pro mezinárodní srovnání, snadno se vypočítá a s interpretací nemají problémy ani média. Jednoduše lze říci, že čím nižší míra nezaměstnanosti tím lépe pro ekonomiku. Na druhou stranu nevýhodou každého jednoduchého a souhrnného ukazatele jsou omezení vyplývající z nezahrnutí faktorů, které by mohly podstatně posunout úspěšnost hospodářské politiky. Mezi tyto faktory patří nezahrnutí nevyužité pracovní síly a tzv. podzaměstnanost. Příkladem nevyužité pracovní síly jsou lidé, kteří nejsou zahrnuti mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo, chtějí a jsou schopni pracovat, ale aktivní hledání práce už považují za zbytečnou námahu bez úspěchu. Naopak větším problémem je podzaměstnanost, neboť do této kategorie patří pracovníci, kteří jsou donuceni poptávkou na trhu práce pracovat méně

hodin, než by chtěli. Potom snižující se míra nezaměstnanosti může být falešným dokladem zlepšující se situace na trhu práce. [14]

V ČR existují i další způsoby měření nezaměstnanosti. Zatímco ČSÚ zveřejňuje míru nezaměstnanosti (tzv. obecnou míru nezaměstnanosti), která je podle definice nezaměstnanosti ILO. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR zveřejňuje od roku 2013 tzv. podíl nezaměstnaných osob, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. V této práci však bude sledována míra nezaměstnanosti podle definice ILO.

Minimální mzdy

Minimální mzda je nejnižší úroveň mzdy, kterou je zaměstnavatel podle právního předpisu nebo na základě smlouvy povinen poskytnout za vykonanou práci nebo jako plnění z pracovního poměru.

Mezinárodní organizace práce (MOP) přijala několik úmluv ohledně minimálních mezd. Tyto Úmluvy MOP obsahují základní principy utváření a fungování národních systémů minimálních mezd, kterými se členské země řídí. [15]

Minimální mzda má ve vztahu k zaměstnancům a zaměstnavatelům dvě základní funkce:

- Sociálně ochranná funkce – má chránit zaměstnance před chudobou a umožnit mu žít na úrovni skromné hmotné spotřeby a sociálních kontaktů. Ochranná funkce má zajistit zaměstnavatelům základní rovné podmínky mzdové konkurence.
- Ekonomicko-kriteriální funkce – vytváří podmínky pro příjmovou motivaci k vyhledávání, přijetí a vykonání pracovní činnosti. Pro zaměstnavatele představuje tato funkce nejnižší možnou úroveň nákladů na mzdy zaměstnance. [16]

V členských zemích EU jsou využívány dva mechanismy utváření minimální mzdy:

- stanovení mzdového minima předpisem s právní silou zákona – to jsou „statutární minimální mzdy“,

- stanovení na závaznosti kolektivních smluv, které stanoví jednu minimální mzdu nebo více úrovní – podle odvětví, oborů, kvalifikačních nebo profesních struktur. [15]

Na obrázku č. 1 je zobrazena mapa s minimálními mzdami. Základající členové EU mají dlouholetou tradici v statutárních minimálních mzdách. Naopak státy, které vstoupily po roce 2004, představily legislativu upravující minimální mzdu teprve během posledních deseti let. Následujících šest členských zemí nemá k 1. 1. 2015 stanovenou národní minimální mzdu [17]:

- Dánsko,
- Finsko,
- Itálie,
- Kypr,
- Švédsko,
- Rakousko.

Obrázek č. 1: Minimální mzdy k 1. 1. 2015

Zdroj: Eurostat

Výdaje na politiku trhu práce

Výdaje na politiku trhu práce představují určitou část z vybraných daní nebo pojistného, kterou jsou zatěžováni plátcí a vedou k růstu ceny práce. V zemích, kde je vysoká

nezaměstnanost je financování politiky trhu práce velmi nákladné, proto je potřeba stanovit výši těchto výdajů obezřetně. Neboť vysoká cena práce a vysoká míra zdanění může vést k demotivaci zaměstnanců a může zbrzdit tvorbu pracovních míst, což vede k útlumu ekonomického růstu. [7]

Aby tyto výdaje byly rozděleny efektivně, je cílem politiky trhu práce posunout zdroje od pasivní politiky k aktivní politice, která zlepšuje vyhlídky účastníků trhu práce do budoucna. V EU tvoří podíl výdajů na aktivní opatření přibližně $\frac{1}{3}$ celkových výdajů na politiku trhu práce. To znamená, že členské země stále ještě neučinily významné kroky v přesunu zdrojů od pasivních k aktivním opatřením. Tyto výdaje se vyjadřují jako procentuální podíl z hrubého domácího produktu. [18]

Nejčastěji jsou dávky vypláceny rizikovým skupinám. Mezi ně patří nezaměstnaní, zaměstnanci ohrožení nedobrovolnou ztrátou zaměstnání a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo, které chce vstoupit na pracovní trh.

Celkové výdaje na politiku trhu práce se rozdělují do devíti kategorií:

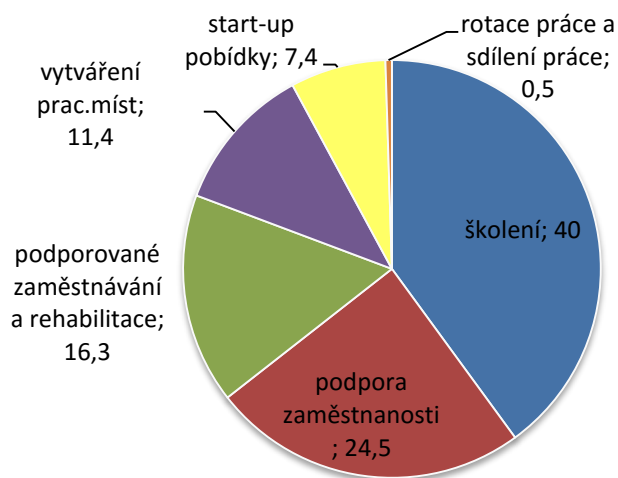
1. kategorie – služby politiky trhu práce, které pokrývají náklady na veřejné služby zaměstnanosti spolu s dalšími službami pro osoby hledající práci,

2. – 7. kategorie – obsahuje opatření politiky trhu práce pro nezaměstnané včetně rekvalifikace, rotace práce, podporu zaměstnavatelům, podporovaná zaměstnání a rehabilitace a přímé tvorby pracovních míst,

8. – 9. kategorie – podpora politiky trhu práce pokrývá udržení a podporu mimopracovního příjmu, zejména podpory v nezaměstnanosti a předčasný důchod. [19]

Na obrázku č. 2 jsou konkrétní výdaje na opatření politiky trhu práce EU podle Evropského statistického úřadu za rok 2011.

Obrázek č. 2: Veřejné výdaje politiky trhu práce v EU v roce 2011 (v % z HDP)

Zdroj: Eurostat

Platová nerovnost mezi ženami a muži

Pojem platová nerovnost mezi ženami a muži neboli gender pay gap, označuje rozdíl mezi výší platů, které pobírají muži, a výší platů, jež dostávají ženy. Tento rozdíl je měřen z průměrného rozdílu v hrubém hodinovém výdělku všech zaměstnanců.

Tato genderová nerovnost může mít celoživotní dopad v odměňování, neboť si ženy v produktivním věku vydělají méně a mají poté nižší důchody, čímž jsou vystaveny většímu riziku chudoby. Podle Eurostatu v roce 2012 bylo chudobou ohroženo 21,7 % žen starších 65 let, ale pouze 16,3 % mužů. [20]

Mezi hlavní příčiny platové nerovnosti se řadí „přímá diskriminace“, kdy muži a ženy nejsou při stejné práci hodnoceni stejně. Dalším důvodem jsou opatření způsobující ženám odlišné zacházení, nežli mužům. Oba druhy diskriminace jsou v EU zakázané, stále se však objevují.

Další příčinou je, že ženy pracují v odvětvích, kde je plat výrazně menší. Mezi tato odvětví spadá například zdravotnictví, kde pracuje 80 % žen. Častým případem je u žen i práce na zkrácený úvazek, neboť potřebují sladit práci s rodinnými povinnostmi. Tyto pozice jsou hodnoceny nižší mzdou a jsou mimo manažerskou sféru. [20]

Větší rovnost mezi muži a ženami by znamenala velký přínos pro ekonomiku i společnost. Odstranění genderové platové nerovnosti může pomoci snížit celkovou úroveň chudoby, neboť se zvýší celoživotní výdělek žen.

EU se dlouhodobě snaží o odstranění této nerovnosti mezi muži a ženami. V roce 2005 byl vydán Akční rámec pro rovnost žen a mužů a v roce 2011 Evropský pakt pro rovnost žen a mužů. Prioritou obou těchto smluv bylo snížení genderové platové nerovnosti.

Dnes je právním základem Lisabonská smlouva a Listina základních práv. Snížení nerovnosti mezi muži a ženami je také zakotveno ve strategii Evropa 2020. Mezi cíle strategie Evropa 2020 patří zvýšení zaměstnanost žen na nejméně 75 %. [20]

Aby došlo ke zvýšení zaměstnanosti žen, je potřeba i nadále podporovat vytváření a dodržování právních předpisů v oblasti rovného zacházení. Důležité je snižovat rozdíly v odměňování a zvyšovat zastoupení žen ve společnosti, například zastoupení žen v rozhodovacích procesech státních orgánů, firem, výzkumu a vědě. Předpokladem je také odstranění stereotypů týkajících se pohlaví ve společnosti. [4]

3.3 Politika zaměstnanosti EU

3.3.1 Vymezení politiky zaměstnanosti EU

Politiku zaměstnanosti lze vymežit jako soubor opatření, kterými jsou spoluutvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil. [7]

Hlavní úlohou politiky zaměstnanosti je dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, produktivní využití zdrojů pracovních sil a zabezpečení práva občanů na zaměstnání. [5]

Politika zaměstnanosti nezasahuje do působnosti trhu práce na mikroúrovni. To znamená, že počet pracovníků, výdělky, kvalifikační nároky atd. jsou v kompetenci trhu. Rozhodující vliv na rovnováhu trhu práce přísluší hospodářské politice a jejím opatřením směřujícím k podpoře ekonomického růstu a tvorbě pracovních míst. [7]

Na základě Amsterodamské smlouvy byla v druhé polovině 90. let 20. století přijata Evropská strategie zaměstnanosti, která je základním kamenem pro politiku zaměstnanosti EU. Je založena na koordinaci politik zaměstnanosti členských zemí a vychází ze společného akčního rámce. Na základě společně přijatých cílů, ustanovených v Evropské strategii zaměstnanosti, si jednotlivé členské země vytváří národní akční plány, které obsahují konkrétní opatření. [21]

Pro zajištění koordinované strategie politiky zaměstnanosti byla přijata tzv. otevřená metoda koordinace. Její součástí je i vyhodnocení účinnosti přijatých opatření v národních akčních plánech jednotlivých zemí. Tento kontrolní mechanismus probíhá na úrovni Evropské unie a dává podněty k přezkoumání cílů evropské politiky zaměstnanosti a podporuje vzájemnou výměnu zkušeností o účinnosti opatření a vzájemné předávání zkušeností o „dobrých zkušenostech z praxe“. Otevřená metoda koordinace je založena na pěti základních principech:

1. Subsidiarita – vychází z rovnováhy mezi zapojením EU a jednotlivými státy. Členským zemím je ponechán velký rozsah pravomocí pro realizaci konkrétní politiky zaměstnanosti a při výběru nástrojů a programů zaměstnanosti.
2. Řízení podle cílů – každá země na základě přijatých cílů vypracovává svůj národní plán s konkrétními opatřeními.
3. Konvergence – společné cíle jsou dosaženy tím, že každá země přispívá k jejich zajištění.
4. Kontrola – vyhodnocení účinnosti opatření probíhá na úrovni Evropské unie, podněcuje přezkoumání cílů a podporuje vzájemnou výměnu zkušeností.
5. Integrovaný přístup – opatření jsou přijímána s ohledem na propojení na sociální, vzdělávací, regionální a daňovou politiku. [21]

Evropská strategie zaměstnanosti je navržena tak, aby přispívala k růstu zaměstnanosti, mobility pracovních sil a sociálnímu pokroku. Vysokou míru zaměstnanosti vytváří koordinovanými strategiemi zejména s ohledem na vytváření odborně připravené, kvalifikované a přizpůsobivé pracovní síly a trhů práce schopných reagovat na hospodářské změny. [22]

3.3.2 Instituce politiky zaměstnanosti

Hlavním orgánem evropské politiky zaměstnanosti je Evropská komise, respektive její Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti. Evropská komise vykonává podpůrnou a koordinační činnost v oblasti zaměstnanosti, ale také pracovního práva, pracovních podmínek a sociálního začleňování. Evropská komise také spravuje Evropský sociální fond, který je hlavní finanční nástroj pro podporu zaměstnanosti. [23]

Další institucí je Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO). Radu tvoří ministři zodpovědní za zaměstnanost, sociální ochranu, ochranu spotřebitele, zdraví a rovné příležitosti. Jejím úkolem je stanovit společné cíle, analyzovat opatření přijatá na národní úrovni. Rozhoduje obvykle kvalifikovanou většinou společně s Evropským parlamentem. [24]

Důležitým orgánem pro politiku zaměstnanosti je Výbor pro zaměstnanost a sociální věci (EMCO), který funguje jako poradní výbor pro zaměstnanost. EMCO je zodpovědný také za všechny aspekty sociální politiky. Jeho úkolem je spolu s Radou, Evropskou komisí a dalšími orgány stanovit legislativní rámec pro výše zmiňované oblasti. Nyní pod jeho kompetence spadá například boj proti nezaměstnanosti, zejména nezaměstnanosti mladých lidí, boj proti nejistým pracovním místům nebo zlepšení právních předpisů týkajících se ochrany zdraví při práci atd. [25]

Mezi hlavní roční výstupy činností Výboru pro zaměstnanost a sociální věci patří:

- stanovisko hlavních směrů zaměstnanosti,
- doporučení členským státům k provádění národních politik zaměstnanosti,
- roční zpráva o zaměstnanosti, která hodnotí pokrok v souvislosti s hlavními směry zaměstnanosti. [26]

V oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí působí také několik agentur. Například Agentura Evropské unie pro základní práva, sídlící ve Vídni. Tato agentura má poskytovat pomoc evropským institucím nebo členským zemím v odborné znalosti základních práv při provádění právních předpisů EU. Další agenturou je Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Tato agentura poskytuje členským státům a zájmovým

subjektům technické, vědecké a hospodářské informace v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. [24]

3.3.3 Proces formování politiky zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti a sociální politika nebyly vždy prioritou při budování jednotné Evropy. K obratu došlo v době, kdy se nezaměstnanost stala společenským evropským problémem, tedy koncem 20. století. A to i přesto, že evropská ekonomika vykazovala v druhé polovině 20. století ekonomický růst, neboť ekonomický růst provázela nízká intenzita zaměstnanosti a nedostatečná tvorba pracovních míst, což nemohlo kompenzovat růst pracovních zdrojů. Reakcí na růst nezaměstnanosti bylo vypracováno několik následujících strategií. [21]

Bílá kniha o růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti (1993)

Vzhledem k vysoké nezaměstnanosti Bílá kniha zahájila diskusi o evropské strategii v oblasti ekonomiky a zaměstnanosti. Otázka zaměstnanosti se poprvé stala prioritou evropské agendy. [27]

V Bílé knize se objevila střednědobá strategie, kterou se mají řídit vyspělé evropské země v oblasti ekonomického růstu a zaměstnanosti. Je to kapitola s názvem „Promítnout růst do pracovních příležitostí – Turning Growth into Jobs“. Materiál obsahoval požadavky změn v politice pracovního trhu a v souvislosti s tím i v ekonomické a sociální politice průmyslově rozvinutých evropských zemí. [7]

Amsterodamská smlouva

Zásadní obrat pro politiku zaměstnanosti nastal podepsáním Amsterodamské smlouvy, do které byla zařazena kapitola o zaměstnanosti (hlava VIII, Zaměstnanost) jako oblast evropského zájmu. [21] Na jejím základě byl zřízen Výbor pro zaměstnanost, který slouží k podpoře koordinace politik zaměstnanosti a trhu práce mezi jednotlivými členskými zeměmi. Politika zaměstnanosti je však výlučnou pravomocí členských zemí. [27]

Byl přijat soubor prvních směrnic zaměstnanosti s cílem rozvíjet aktivní politiku zaměstnanosti, tak aby místo sociálních dávek nezaměstnaným byla zdůrazněna aktivační

a preventivní opatření trhu práce, která jsou zaměřená na zvýšení schopnosti zaměstnanosti na pracovním trhu, připravenosti k podnikání a zajištění adaptability podniků.

Evropská strategie zaměstnanosti pro období 1997 – 2004

Na Amsterodamskou smlouvu navázal tzv. Lucemburský proces. Tato strategie není založena na právně závazných normách platných v celé EU, ale na společně domluvených cílech, spolupráci a vzájemné výměně zkušeností mezi jednotlivými zeměmi. Tato strategie je odezvou na vysokou nezaměstnanost, nízkou tvorbu pracovních míst a nízkou mírou pracovní aktivity obyvatelstva. Strategie zaměstnanosti je založena na otevřené metodě koordinace a společném rámci tvořeném směrnicemi zaměstnanosti.

Evropská strategie zaměstnanosti je založena na společných cílech, které jsou obsaženy ve směrnících. Společné cíle byly rozpracovány do čtyř pilířů:

- Schopnost k zaměstnání – obsahuje prevenci proti nezaměstnanosti a podporu aktivace lidí. Dále je tento pilíř zaměřen na vytvoření schopnosti a způsobilosti nezaměstnaných ke vstupu na trh práce a na jejich motivaci k hledání, přijetí a udržení zaměstnání.
- Podnikatelství – zjednodušení pravidel a předpisů pro zakládání a provozování podniků, důraz se klade na růst středních a malých podniků.
- Adaptabilita – je zaměřena na podporu modernizace práce a schopnost lidí a podniků se přizpůsobovat strukturálním a technologickým změnám na trhu práce.
- Rovné příležitosti – zaměření na podporu rovných příležitostí pro muže i ženy s možností sladit rodinný a pracovní život. [21]

Výsledkem Evropské strategie zaměstnanosti bylo zvýšení zaměstnanosti a snížení nezaměstnanosti včetně nezaměstnanosti dlouhodobé. I přesto, že se nezaměstnanost snížila, lze sledovat značné rozdíly mezi jednotlivými členskými zeměmi, kde největší nezaměstnanost se objevuje u států jižní Evropy Řecka a Španělska.

Lisabonská strategie (2000 – 2010)

V následujících letech Evropská rada schválila nový strategický cíl, podle kterého se má EU stát „nejvíce konkurenceschopnou a dynamickou znalostní ekonomikou na světě“. Zastřešujícím cílem je dosažení plné zaměstnanosti a vytyčení konkrétních cílů, které by měly být dosaženy do roku 2010. [28]

Lisabonská strategie byla odrazem na změny minulého desetiletí, kdy nezaměstnanost klesla, ale byla stále vysoká. Zároveň Evropa začala čelit novým podmínkám mezinárodního obchodu, vzrůstajícímu konkurenčnímu prostředí a technologickému zaostávání za USA a Japonskem. Cílem této strategie tedy bylo dosažení vzájemné provázanosti mezi hospodářskou politikou, politikou zaměstnanosti a sociální politikou. Scénář Lisabonské strategie obsahoval opatření, jehož úkolem bylo dosáhnout hospodářské, sociální a environmentální obnovy a rozvoje. Udržitelný ekonomický růst spolu s růstem zaměstnanosti měl být dosažen při současném respektování environmentální dimenze a politické stability Evropské unie jako celku. Scénář Lisabonské strategie byl založen na reformách v těchto oblastech: [21]

- Zaměstnanost – prioritou v oblasti zaměstnanosti bylo posílení aktivních a preventivních opatření, mezi kvantitativní cíle patří:
 - dosažení 70 % celkové míry zaměstnanosti do roku 2010,
 - dosažení 60 % míry zaměstnanosti žen,
 - zvednout míru zaměstnanosti starších osob (55 – 64 let) na 50 %.
- Znalosti, inovace a dynamika podnikání – důraz byl kladen na zajištění přístupu ke vzdělání, přípravě na povolání a k celoživotnímu vzdělávání, dále provázanost mezi školským systémem a trhem práce.
- Ekonomická reforma – reforma trhů zboží, služeb a kapitálových trhů. Zaměřená na oblast vnitřního trhu, jako doprava, energetika, služby, oblast daňové politiky a hospodářské soutěže.
- Sociální soudržnost – zaměření na snižování nezaměstnanosti, zejména dlouhodobé a tím posilování začleňování znevýhodněných jednotlivců a skupin obyvatelstva do společnosti.

- Environmentální rozměr udržitelného rozvoje – přijetí Strategie udržitelného rozvoje, která zdůraznila jevy ohrožující kvalitu života. Jedná se o sociální problémy, jako jsou chudoba a sociální vyloučení, ale také problémy související se životním prostředím. [29]

Lisabonská strategie byla odpovědí na viditelné slabiny EU, zejména pak na neuspokojivý vývoj v zaměstnanosti. Výsledkem Lisabonské strategie bylo sice zvýšení zaměstnanosti z 62,5 % na 64,3 % v roce 2003, ale očekávání byla větší. Díky nedostatečnému ekonomickému růstu, který zapříčinil nedostatečnou tvorbu pracovních míst a nízký růst zaměstnanosti, byla Lisabonská strategie nedostatečně naplňována. [21] Podle Kokovy zprávy je příčinou špatných výsledků příliš rozsáhlý program, špatná koordinace, protichůdné priority a za hlavní nedostatek považuje nedostatek politické vůle a rozhodnosti členských států. Lisabonská strategie tedy nepřinesla ani dlouhotrvající ekonomický růst, ani zvýšení produktivity práce. [30]

Strategie Evropa 2020 (2010 – 2020)

I přesto, že Lisabonská strategie neskončila úspěšně a její cíle nebyly naplněny, Evropská komise představila na jaře roku 2010 nový obdobný desetiletý plán s názvem Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, kterou označila za pokračovatele Lisabonské strategie. Tato strategie má dostat hospodářství EU z krize a připravit ji na další desetiletí.

Cílem strategie je vytvoření podmínek pro konkurenceschopnější ekonomiku s vyšší zaměstnaností. Jádrem dokumentu tvoří tři priority: inteligentní růst (podpora znalostí, inovací, vzdělávání a digitální společnosti), udržitelný růst (produkce méně náročná na zdroje a podpora konkurenceschopnosti) a růst podporující začleňování, tzn. s velkým důrazem na tvorbu pracovních míst, získávání dovedností a snižování chudoby. Tato strategie se týká zaměstnanosti, inovací, vzdělávání, snižování chudoby a změny klimatu a energetiky. [29]

Předseda Barosso prohlásil: „Evropa 2020 pojednává o tom, co musíme učinit dnes a zítra, aby se hospodářství EU opět dostalo na správnou cestu. Krize odhalila zásadní problémy a neudržitelné tendence, které už nelze dále opomíjet. Evropa trpí růstovým deficitem, jenž

ohrožuje naši budoucnost. Musíme vybudovat nový ekonomický model založený na znalostech, nízkouhlíkovém hospodářství a vysoké zaměstnanosti.“ [29]

Znovu jsou stanoveny ambiciózní cíle, mezi nejdůležitější patří:

- trh práce: zvýšení podílu aktivních osob ve věku 20 až 64 let na 75 %,
- 3 % HDP by mělo být investováno do výzkumu a vývoje,
- sociální začleňování a boj proti chudobě: snížit počet lidí ohrožených chudobou alespoň o 20 milionů,
- zlepšení kvality a efektivity systémů vzdělávání a odborné přípravy: snížit míru nedokončení studia o 10 %, zvýšit podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva ve věku 30 až 34 let nejméně o 40 %. [31]

Ke splnění těchto cílů je navrženo několik iniciativ, které musí být dodržovány na úrovních organizací EU, členských států, místních a regionálních orgánů. Mezi tyto iniciativy patří:

Inovace v Unii

EU připravila novou politiku výzkumu a vývoje. Cílem nového přístupu je zejména podpora inovací v oblastech, které představují pro EU největší výzvy. Mezi tyto oblasti spadá změna klimatu, energetická účinnost, zajišťování potravin, zdraví a stárnutí obyvatelstva. Proto je jedním z cílů poskytnout 3 % HDP na vývoj a výzkum. [32]

Mládež v pohybu

Přes 7,5 milionů mladých lidí ve věku 15 až 24 let v EU není ani zaměstnáno, ani se nevzdělává. Mládež v pohybu je komplexní balíček politických iniciativ v oblasti vzdělávání a zaměstnávání mladých lidí v EU. Tento balíček se zaměřuje na zlepšení vzdělávání a zaměstnávání mladých lidí a zlepšení míry zaměstnanosti mladých lidí. Je v souladu s cílem dosažení 75 % míry zaměstnanosti populace ve věku 20 – 64 let. Mezi opatření, která by měla zlepšit postavení mladých lidí na pracovním trhu, patří odborné přípravy, které více odpovídají potřebám mladých lidí. Dále využívání grantů EU na studium nebo odbornou přípravu v jiné zemi a přijetí opatření, která by vedla ke zjednodušení přechodu ze školy do práce. [33]

Digitální program pro Evropu

Obecným cílem Digitální agendy je zajistit udržitelný hospodářský a sociální přínos jednotného digitálního trhu, založeném na rychlém internetu a interoperabilních aplikacích. Digitální agenda byla vypracována s cílem definovat zásadní roli používání komunikačních a informačních technologií. [34]

Evropa méně náročná na zdroje

Cílem je přechod k nízkouhlíkové ekonomice, která využívá zdroje účinným způsobem. Toto opatření musí vést k ukončení závislosti ekonomického růstu na zdrojích a energii. K tomu je potřeba snížit emise CO₂, prosazovat větší spolehlivost energetických dodávek a snížit intenzitu využívání a spotřeby zdrojů. [35]

Průmyslová politika pro ekologický růst

Opatření s cílem udržet konkurenceschopnost průmyslové základny EU ve světě. Mezi tyto opatření patří podpora podnikání a rozvoj nových dovedností. Díky tomu by mohlo vzniknout miliony nových pracovních míst. [35]

Program pro nové dovednosti a pracovní místa

Zajištění podmínek pro modernizaci pracovních trhů s cílem zvýšit zaměstnanost a zajistit udržitelnost sociálních modelů EU, v době kdy silné ročníky budou odcházet do důchodu. [35]

Evropská platforma pro boj proti chudobě

Evropská platforma pro boj proti chudobě se snaží o zajištění hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Toho se snaží docílit poskytováním podpory chudým a sociálně vyloučeným osobám, kterým tak bude umožněno se aktivně včlenit do společnosti. [36]

Podpůrné finanční nástroje a politické pokyny

K vykonávání politiky zaměstnanosti EU využívá podpůrné finanční nástroje. Program EU pro zaměstnanost a sociální inovace slučuje tři stávající programy:

- PROGRESS – program pro zaměstnanost a sociální solidaritu. Hlavním cílem je napomáhání ke splnění cílů strategie Evropa 2020. Mezi tři střednědobé cíle programu patří:
 - Ochrana pracovníků a rovné postavení žen a mužů – přísnější inspekce, monitorování a vymahatelnost předpisů.
 - Shoda ohledně cílů EU a ztotožňování stran s danými cíli.
 - Efektivní partnerství – do všech fází tvorby politik je potřeba zapojit všechny zainteresované strany. [37]
- EURES – Evropský portál pracovní mobility, poskytuje v jednotlivých státech EU a dalších zemích informace, poradenství a služby v oblasti nábory a uplatnění pracovníků.
- mikrofinancování a sociální podnikání – program, který posiluje budování kapacit a investování do rozvoje sociálních podniků. [38]

3.3.4 Hlavní směry politiky zaměstnanosti EU

Hlavní směry zaměstnanosti byly navrženy v březnu 2015 Komisí EU a schválené Radou EU. Tyto směry mají zajistit podporu inteligentního a udržitelného růstu podporující začlenění zemí do EU. Nově navržený soubor nových směrů odráží nový přístup k hospodářské politice postavené na investicích, strukturálních reformách a fiskální odpovědnosti.

Hlavní zásady zaměstnanosti předpokládají navyšování podílu aktivních žen a mužů na trhu práce, omezování strukturální nezaměstnanosti a prosazování kvality pracovních míst. Předpokládají také rozvoj kvalifikované pracovní síly, podporu celoživotního vzdělávání, zlepšování kvality a výsledků systémů vzdělávání, odborné přípravy na všech úrovních, zvyšování podílu osob s terciálním nebo srovnatelným vzděláním, podporu sociálního začlenění a boj proti chudobě. [39]

Hlavní směry cílené na pracovní trh:

- zlepšení nabídky práce a dovedností (řešení nezaměstnanosti mladých lidí a dlouhodobé nezaměstnanosti),
- podpora poptávky po pracovní síle (tvorba pracovních míst, určování mezd, zdanění práce),
- zlepšení fungování trhů práce (zapojení sociálních partnerů, zlepšení aktivních opatření),
- zajištění spravedlnosti, boj proti chudobě a podpora rovných příležitostí. [39]

3.3.5 Národní akční plány zaměstnanosti

Evropská unie si stanoví hlavní směry politiky zaměstnanosti a na základě společně přijatých směrů si jednotlivé země vytvářejí národní akční plány, které obsahují konkrétní opatření.

Národní akční plán je směrnice, která vytváří soustavu postupů a dílčích cílů, jejichž prostřednictvím mají být naplněny cíle Evropské strategie zaměstnanosti. Vzhledem k tomu, že situace na trhu práce a v celospolečenském uspořádání v jednotlivých členských státech je rozdílná, národní akční plány a další dokumenty na národní úrovni konkretizují postupy a operační cíle zohledňující rozdílné podmínky. [40]

Příklady národních akčních plánů členských zemí EU:

Velká Británie

Hlavní úsilí klade do oblasti zaměstnanosti, konkrétně na zvyšování kvality pracovní síly a její adaptability na vývoj na pracovním trhu a také do prevence dlouhodobé nezaměstnanosti. Dochází k významné kvalifikaci v oblasti sledujících efektivitu fungování úřadů práce, tzv. Jobcenter. Vzdělávání je ve Velké Británii prioritou, a proto se zaměřuje na celoživotní vzdělávání, počítačovou gramotnost, vzdělávání v oblasti podnikatelských dovedností nebo získávání praktických zkušeností v rámci výuky. Vláda často spolupracuje se sociálními partnery prostřednictvím nejrůznějších projektů, aby zajistili rozvoj v oblasti podnikání, adaptability a rovných příležitostí. [40]

Švédsko

Švédská politika trhu práce se zaměřuje na zvýšení míry zaměstnanosti. Úsilí je vkládáno zejména na stranu nabídky práce u specifických skupin, jako jsou senioři před důchodovým věkem, přistěhovalci nebo matky s dětmi. Ke zvyšování zaměstnanosti má přispět významný cíl – snižování nezaměstnanosti.

Na straně poptávky se snaží stimulovat rozvoj podnikatelských aktivit, včetně podpory sociální ekonomiky. Velká pozornost je věnována kvalitě pracovního prostředí a ochraně zdraví v zaměstnání.

Švédská politika trhu práce prosazuje ideu spravedlnosti a solidarity. Mimořádná pozornost je věnována otázkám rovných příležitostí, integrace a non-diskriminace. [40]

Spolková republika Německo

Německo si také klade za cíl snížit míru nezaměstnanosti, neboli zvýšit míru zaměstnanosti. Snaží se toho dosáhnout prostřednictvím snížení strukturální nezaměstnanosti, jejíž jádro je identifikováno v informačních a výpočetních technologiích. Také si klade za cíl snížit nezaměstnanost integrací znevýhodněných skupin na trh práce. Většina těchto cílů byla však převzata z jiných dokumentů. Velká pozornost je také věnována rovných příležitostem, zejména podpory kariérních příležitostí žen. [40]

Principy národních akčních plánů členských zemí EU

Národní akční plány členských zemí kladou důraz na různé oblasti politiky. Tyto oblasti významně ovlivňují situaci na trhu práce. Mezi tyto oblasti patří vzdělávání, podnikání, rovné příležitosti, informační a výpočetní technologie. Nicméně zásadní důraz je kladen na zaměstnanost, cíle a nástroje jsou formulovány spíše ve specifických dokumentech. Velká pozornost je věnována specifickým skupinám obyvatel, mezi ně spadají starší lidé, mladí a migranti. [40]

Každý členský stát se musí ve svých národních programech řídit zásadami pro flexikuritu, kvůli vytvoření otevřenějších a pružnějších trhů práce a produktivnějších pracovních míst. Flexikurita je klíčový prvek hlavních směrů zaměstnanosti a Evropské strategie

zaměstnanosti jako celku. Hraje klíčovou roli pro modernizaci trhů práce a přispívá k dosažení míry zaměstnanosti stanovené ve strategii Evropa 2020. [41]

Tento koncept flexikurity se používá k sladění protichůdných požadavků zaměstnanců a zaměstnavatelů. Je založen na kombinaci nástrojů podporující flexibilitu pracovního trhu s vysokým stupněm sociální ochrany. Flexibilitou na pracovním trhu se rozumí přechod z jednoho zaměstnání do druhého s možností úpravy pracovní doby, mzdových nákladů apod. Sociální ochrana neboli jistota souvisí s udržením se na trhu práce s uspokojivou výší příjmů při ztrátě zaměstnání. [4]

Mezi obecné zásady flexikurity patří:

- flexibilní a spolehlivá smluvní ujednání
- komplexní strategie celoživotního učení
- efektivní aktivní politika na trhu práce
- moderní systémy sociálního zabezpečení. [41]

Aplikace systému flexikurity je přizpůsobována prostředí jednotlivých zemí.

3.3.6 Evropský sociální fond

Evropský sociální fond (ESF) od svého vzniku v roce 1957 představuje nejdůležitější finanční nástroj pro naplnění cílů ve strategiích či smlouvách. Hlavním posláním ESF je rozvíjení zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. [42]

ESF je jeden z pěti evropských strukturálních a investičních fondů. Od roku 2014 jsou tyto fondy pod společným působením – ESF, Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský námořní a rybářský fond. Investiční fondy EU jsou hlavním zdrojem investic a mají za úkol pomáhat členským zemím obnovit a zvýšit růst pracovních míst a zároveň zajistit udržitelný rozvoj v souvislosti s cíli strategie Evropa 2020. [43]

Pro programové období 2014 – 2020 EU vyčlenila na ESF 84 mld. [43] Aby se tyto prostředky využívaly cíleně a efektivně, je potřeba úzká spolupráce mezi Evropskou komisí, národními vládami a příslušnými komunálními a regionálními úřady. Tento rozpočet je rozdělen příslušnými úřady každé země, zpravidla to bývají ministerstva práce, na vhodné projekty. V oblastech, které vyžadují nejnaléhavější pomoc, přebírá ESF 75 % celkových nákladů, v ostatních oblastech financuje EU okolo 50 % celkových nákladů. [44]

Pro období 2014 – 2020 byly také určeny priority, kterým se bude ESF věnovat. Jsou v souladu se strategií Evropa 2020 a patří mezi ně:

- Zvyšování zaměstnanosti: ESF podporuje organizace v EU, které realizují projekty zaměřené na odbornou přípravu a na pomoc při hledání práce. Podporuje také podnikatele, zejména začínající podniky nebo firmy. Dále pomáhá se vstupem mladých lidí na trh práce, což je prioritní ve všech zemích.
- Sociální začleňování: ESF financuje projekty, které pomáhají lidem v tíživé situaci a zejména znevýhodněným skupinám získat dovednosti a práci a rovné příležitosti.
- Lepší vzdělání: ESF se zaměřuje na zkvalitnění vzdělávání a odborné přípravy a zajištění, aby mladí lidé dokončili své vzdělání a byli tak konkurenceschopní na trhu práce. Prioritní je snížení počtu osob s předčasně ukončenou docházkou a více příležitostí k terciálnímu vzdělávání.
- Efektivnější veřejná správa: Podpora zkvalitnění veřejné správy a řízení, a to poskytnutím nezbytné správní a institucionální kapacity k podpoře strukturálních reforem. [45]

4 Metodika práce

4.1 Časové řady

Časová řada je posloupnost věcně a prostorově srovnatelných dat, které jsou srovnané z hlediska času od minulosti až po přítomnost. Analýzou časových dat se rozumí soubor metod, které slouží k popisu těchto řad. [46]

Členění časových řad není pouze definiční vymezení druhů časových řad, ale hlavně jde o vyjádření rozdílnosti v obsahu sledovaných ukazatelů. Časové řady lze členit následujícím způsobem:

- podle charakteru ukazatele v časové řadě na intervalové a okamžikové časové řady
- podle periodicity, s jakou jsou údaje sledovány, na časové řady roční (dlouhodobé) a na krátkodobé (např. čtvrtletní, měsíční)
- podle druhů sledovaných ukazatelů, na časovou řadu absolutních ukazatelů a odvozených charakteristik (řady klouzavých průměrů, řady součtové, řady poměrných čísel)
- podle způsobu vyjádření údajů na časové řady s naturálními ukazateli a časové řady peněžních ukazatelů. [46]

Intervalová časová řada je řada ukazatele, který závisí na délce sledovaného intervalu. Údaje v této časové řadě mohou být sečteny a výsledek dává smysl. Pro intervalové řady lze tvořit součty a výsledek součtu dává smysl. Průměr časové řady se pak počítá jako prostý aritmetický průměr (pokud je stejná délka intervalu). **Aritmetický průměr** je definován jako součet všech naměřených hodnot vydělených jejich počtem. Označuje se jako \bar{y} a vypočítá se jako: [46]

$$\bar{y} = \frac{\sum y_i}{n} \quad (4.1)$$

Okamžikové časové řady jsou tvořeny ukazateli, které se vztahují k určitému časovému okamžiku, nejčastěji k určitému danu. Protože součet po sobě jdoucích okamžikových ukazatelů nedává smysl, počítá se zde průměry chronologické. Vzorec chronologického průměru je ve tvaru: [46]

$$\bar{y} = \frac{\frac{1}{2}y_1 + y_2 + \dots + y_{k-1} + \frac{1}{2}y_k}{k - 1} \quad (4.2)$$

Jedná se o prostý chronologický průměr, jelikož je délka mezi jednotlivými okamžiky stejná.

4.1.1 Srovnatelnost údajů časové řady

Před tím, než se dojde k samotné analýze časových řad, je nutné se přesvědčit, zda jsou tyto údaje srovnatelné z hlediska věcného, prostorového a časového.

Pokud jde o věcnou srovnatelnost, je nutné vědět, že někdy jsou nazývány ukazatelé stejně, ale nemusí být vždy stejně obsahově vymezeny. Mění-li se během času obsahové vymezení ukazatele, jsou údaje časové řady nesrovnatelné. K věcné nesrovnatelnosti dochází také, pokud se mění způsob sběru informací nebo dojde k použití jiné cenové hladiny. Prostorovou srovnatelnost lze chápat jako používání údajů v časových řadách, které se vztahují ke stejným geografickým územím. Někdy se nejedná o geografický problém, ale může se jednat o změnu organizační struktury vykazujících jednotek. Časová srovnatelnost se řeší u intervalových časových řad, tzn. u ukazatelů, jejichž velikost závisí na délce intervalu. [46]

4.1.2 Elementární charakteristiky časových řad

V souvislosti s časovými řadami jsou počítány elementární charakteristiky pro rychlou orientační představu o chování časové řady. Tyto charakteristiky jsou využívány spolu s grafy, které slouží k vytvoření vizuální analýzy chování ukazatele. [46]

Pomocí vizuálního rozboru grafu časové řady lze rozpoznat dlouhodobé tendence či některé periodicky opakující se vývojové změny. Tato analýza ovšem nikdy nestačí k poznání hlubších souvislostí a je zapotřebí využít elementárních charakteristik časových řad. [46]

Mezi elementární charakteristiky patří následující ukazatelé:

- diference 1. řádu
- tempo přírůstku
- koeficient růstu
- průměrné koeficient růstu
- průměrné hodnoty
- bazické indexy

Nejjednodušší charakteristikou jsou absolutní přírůstky hodnot v časových řadách, které se vypočítají jako rozdíl dvou po sobě následujících hodnot v časové řadě. Jsou to tzv. **první absolutní diference**.

$$d_{1t} = y_t - y_{t-1} \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (4.3)$$

Diference 1. řádu vyjadřují přírůstek hodnoty (příp. úbytek) určitého ukazatele v čase oproti období bezprostředně předcházejícímu.

K tomu, abychom zjistili, o kolik procent se změnila hodnota časové řady ve srovnání s předchozím rokem, je využito **tempo přírůstku**. Je to relativní charakteristika dynamiky časové řady, která porovnává první diference s určitou hodnotou časové řady.

$$r_t = \frac{d_{1t}}{y_{t-1}} \quad (4.4)$$

Výpočtem poměru mezi daným a předchozím rokem časové řady, získáme **koeficient růstu**. Koeficient růstu (příp. poklesu) udává, kolikrát úroveň daného ukazatele převyšuje úroveň bezprostředně předcházejícího ukazatele v časové řadě.

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad (4.5)$$

Koeficient růstu vyjádřený v procentech je tzv. **tempo růstu**.

Jako úhrnná charakteristika se používá **průměrný koeficient růstu**, který se stanoví jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů růstu.

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2}{y_1} \times \frac{y_3}{y_2} \times \dots \times \frac{y_n}{y_{n-1}}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (4.6)$$

Pro zjištění k jakým změnám dochází v časové řadě vzhledem k základnímu období, se počítají **bazické indexy**. Vzorec bazických indexů je ve tvaru:

$$BI = \frac{y_t}{y_0} \quad (4.7)$$

Y_0 vyjadřuje hodnotu základního období (většinou první rok časové řady). Bazické indexy vyjadřují relativní změnu oproti zvolenému období.

4.2 Vícekriteriální rozhodování – metoda váženého součtu

Metody vícekritériálního rozhodování mají stále větší roli v běžných rozhodovacích situacích, ze dvou důvodů. Prvním důvodem je, že téměř žádná rozhodovací situace není charakterizována pouze jedním kritériem. Druhým důvodem, který není tolik zřejmý, je ve vývoji metod operační analýzy a rozpracování celé řady vícekritériálních postupů. [47] Vícekriteriální rozhodování je použito, aby se zjistilo pořadí zemí na základě jednotlivých ukazatelů trhu práce. Konkrétně je využita metoda váženého součtu pořadí.

V modelech vícekritériální analýzy je dána konečná množina m variant, která je hodnocena podle n kritérií. Cílem je najít variantu, která je podle všech kritérií celkově hodnocena nejlépe, a seřadit tak státy od nejlepších po nejhorší podle zvolených ukazatelů trhu práce. [47]

Metoda váženého součtu je založena na principu konstrukce lineární funkce užítku na stupnici od 0 do 1. Nejlepší varianta podle daného kritéria bude mít užitek 1, nejhorší varianta potom 0 a ostatní varianty budou mít užitek v rozmezí tohoto intervalu. [47]

Metoda váženého součtu pořadí vyžaduje kardinální informace, kritériální matici \mathbf{a} vektor. Tato metoda vychází z principu maximalizace užítku. To znamená, že pokud dosáhne varianta a podle kritéria j určité hodnoty y přináší tak uživateli užitek. [47]

Postup metody váženého součtu je dán těmito kroky:

1. Převědou se minimalizační kritéria na maximalizační, tak že od nejhorší varianty jsou odečteny ostatní hodnoty daného kritéria. Dostaneme tak ohodnocení pro každou variantu, o kolik je podle daného kritéria lepší než nejhorší varianta.
2. Vytvoří se standardizovaná kritériální matice \mathbf{R} , jejíž prvky se získají pomocí převodu na maximalizační kritéria.
3. Stanoví se váhy pro jednotlivá kritéria.
4. S pomocí těchto vah se vypočítá vážený součet pořadí.
5. Varianty se seřadí sestupně od nejlepší po nejhorší. [47]

4.3 Shluková analýza

Shluková analýza, někdy také označována jako clusterová analýza, patří mezi vícerozměrné analýzy, které zkoumají vztah mezi více proměnnými a snaží se je interpretovat a přispět tak k řešení výzkumné otázky.

Pomocí shlukové analýzy seskupujeme statistické jednotky z různorodého souboru do homogennějších podsouborů na základě jejich podobnosti a rozdílnosti měřené vícerozměrnou veličinou. Hledáme „přirozené skupiny“, v jejichž rámci jsou jednotky co nejvíce homogenní, zatímco jednotky z jiných shluků se svými vlastnostmi odlišují. Obvykle chceme, aby počet shluků byl podstatně menší než počet objektů. [48]

Cíle shlukové analýzy nelze oddělit od hledání a volby vhodných znaků k charakterizování shlukovaných objektů. Nalezené skupiny vystihují strukturu dat pouze s ohledem na vybrané znaky. Volba znaků tak musí být provedena na základě teoretických, praktických a pojmových hledisek. Nesprávné zařazení znaků by pak mohlo vést k zahrnutí odlehlých objektů, které mohou mít rušivý efekt na výsledky analýzy. Proto by měly být použity ty znaky, které se dostatečně rozlišují mezi objekty. Shluková analýza je velmi citlivá na zahrnutí nevýznamných znaků a na přítomnost odlehlých subjektů, které se velmi odlišují od ostatních. Před začátkem shlukové analýzy musí být provedena standardizace dat. Pokud jsou data nesourodá, je potřeba je převést na stejnou veličinu. Jinak by data byla závislá na proměnné s největším rozsahem. [48]

Podle způsobu shlukování dělíme postupy na hierarchické a nehierarchické. Hierarchické pak dělíme na aglomerativní a divizní. Jednotlivé shlukovací postupy se liší způsobem počítání vzdálenosti mezi dvěma shluky. [48]

Hierarchické postupy jsou založeny na postupném spojování objektů a jejich shluků do větších. Graficky se hierarchické postupy zobrazují pomocí vývojového stromu nebo dendogramu. Jedná se o stromový diagram, který znázorňuje postupné shlukování jednak jednotlivých objektů, jednak shluků vytvořených v předchozích krocích. [48]

U aglomeračního shlukování se dva objekty s nejmenší vzdáleností spojí do prvního shluku a vypočte se nová matice vzdálenosti, která vynechá objekty z prvního shluku, a naopak je tento shluk zařazen jako celek. Celý postup se opakuje, dokud všechny objekty nevytvoří jeden shluk, nebo dokud nezůstane stanovený počet shluků. U divizního shlukování je tento postup obrácený. Výhodou hierarchického shlukování je, že nepotřebuje vědět dopředu počet shluků, ten se určuje dodatečně. [48]

U nehierarchických postupů si každý sám zvolí hlavní představitele shluků a systém rozdělí objekty do jednotlivých shluků podle euklidovské vzdálenosti od těch hlavních objektů.

Shluková analýza je většinou založena na využití měr nepodobnosti (resp. podobnosti) shluků a objektů, jež odrážejí naše intuitivní požadavky. Jednou z nejpoužívanějších měr nepodobnosti je euklidovská vzdálenost (nejpoužívanější). [49] K dalším možným způsobům výpočtu vzdálenosti je čtvercová euklidovská vzdálenost, jiné možné způsoby výpočtu jsou pro výpočet vzdálenosti bodů v prostoru Manhattanské míry nebo Čebyševova vzdálenost. Volba způsobu výpočtu míry vzdálenosti je velice důležitá, protože vede k definitivnímu rozřídění objektů do jednotlivých shluků. [48]

Podobnost shluků lze stanovit podle nejrůznějších aglomerativních postupů:

- metoda průměrné vazby mezi shluky – v této metodě se využívá průměr z možných mezishlukových vzdáleností mezi objekty, v každém kroku jsou spojeny páry s nejmenší průměrnou vzdáleností (podobné výsledky jako v metodě nejvzdálenějšího souseda)

- metoda nejbližšího souseda (jediné vazby, jednoduché spojení) – vzdálenost dvou shluků se stanoví jako vzdálenost dvou nejbližších objektů, tato metoda má tendenci spojovat objekty do dlouhých „řetízků“
- metoda nejvzdálenějšího souseda (úplné vazby, úplné spojení) – stejný postup jako u metody nejbližšího souseda, avšak vzdálenost mezi shluky je stanovována vzdáleností mezi nejvzdálenějšími objekty, nevytvářejí se zde dlouhé „řetízky“
- centroidní metoda – vzdálenost shluků se stanoví jako vzdálenost mezi centroidy shluků (centroid je bod definovaný průměrem v jednotlivých dimenzích)
- mediánová metoda – používá se centroidní vzdálenost, ale nebere v úvahu velikost shluků a používají se zde speciální váhy.
- Wardova metoda – založena na souhrnné změně vnitroskupinové variability sledovaných proměnných po vytvoření nového shluku. [48]

5 Analýza vybraných ukazatelů trhu práce v EU

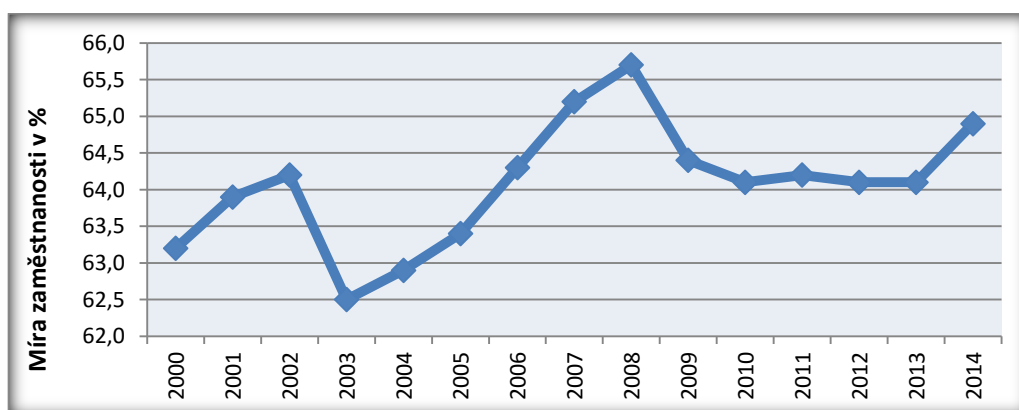
5.1 Vývoj ukazatelů trhu práce v EU

5.1.1 Míra zaměstnanosti

Míra zaměstnanosti je považována za klíčový sociální ukazatel pro účely analýz při zkoumání vývoje na trhu práce. Tomuto ukazateli je přikládána velká pozornost v mnoha politikách EU, a to poté, co byla do Amsterodamské smlouvy začleněna kapitola o zaměstnanosti. Zaměstnanost je důležitá i pro strategii Evropa 2020, ve které je stanoven cíl zvýšit zaměstnanost žen a mužů ve věku 20 – 64 let na 75 %.

V následujícím grafu č. 1 je znázorněn průběh míry zaměstnanosti v EU v letech 2000 – 2014.

Graf č. 1: Míra zaměstnanosti v EU v letech 2000 – 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

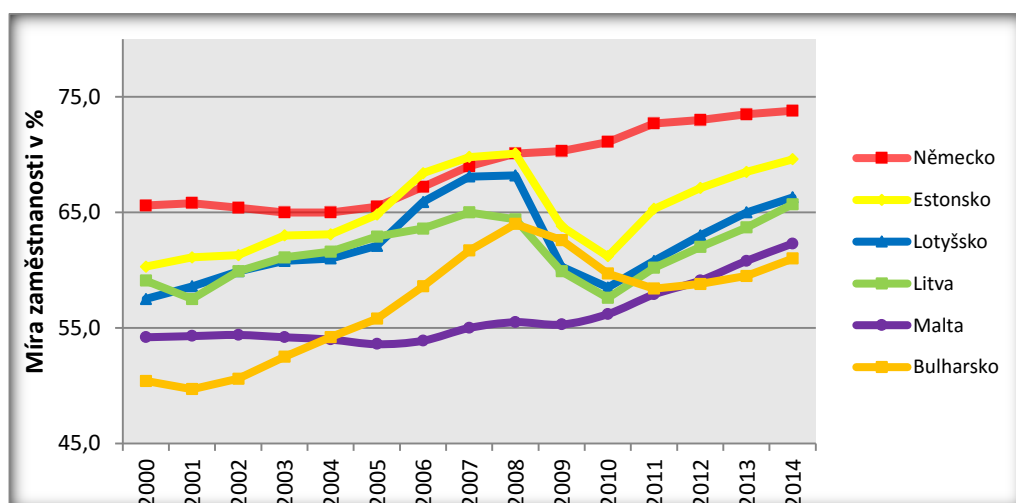
Z grafu č. 1 je patrné, že došlo během sledovaného období dvakrát k velkému propadu míry zaměstnanosti. První největší pokles o 1,4 p. b. je patrný v letech 2001 – 2003, a to následkem útlumu ekonomiky EU zapříčiněný událostmi ve světě. Světovým hospodářstvím otřásla v té době řada po sobě jdoucích politických a ekonomických událostí, které měly negativní vliv na světovou ekonomiku. Patřil mezi ně propad argentinské ekonomiky, pokračující krize tureckého hospodářství a také konflikt na Blízkém východě. Díky těmto událostem se snížila vývozní poptávka EU, což vedlo k recesi ekonomiky a snížení míry zaměstnanosti. V roce 2003 je zaznamenán pokles míry zaměstnanosti o 1,7 p. b. oproti roku 2002.

Od roku 2004 došlo k nárůstu míry zaměstnanosti EU, která měla stoupající tendenci až do roku 2008. Míra zaměstnanosti v tomto období vzrostla o 2,8 p. b. Příčinou bylo zlepšení ekonomické situace v EU. V roce 2002 bylo euro zavedeno do 12 zemí, což přispělo k užšímu hospodářskému propojení těchto zemí. V letech 2004 až 2007 nastalo největší rozšíření EU o 12 států. Rozšíření EU způsobilo oživení ekonomiky a hospodářský vzestup díky vyšší domácí poptávce a především díky investicím do nových zemí a zvýšení celkového čistého vývozu EU.

Míra zaměstnanosti v EU u osob ve věku 15 – 64 let dosáhla svého vrcholu v roce 2008, kdy stoupla na 65,7 %. V následujících letech míra zaměstnanosti klesala následkem světové hospodářské krize. Největší pokles po roce 2008 byl zaznamenán v roce následujícím, ve kterém míra zaměstnanosti klesla o 1,3 p. b. na 64,4 %. Pokles během finanční a hospodářské krize se zastavil v roce 2011, kdy se míra zaměstnanosti mírně zvýšila na 64,2 %. Poté došlo k navýšení až v roce 2014, kdy bylo zaznamenáno zvýšení míry zaměstnanosti na 64,9 % (tj. oproti roku 2013 o 0,8 p. b.).

V následujícím grafu č. 2 je zobrazen vývoj míry zaměstnanosti ve vybraných zemích EU, kde během sledovaného období míra nejvíce vzrostla.

Graf č. 2: Vývoj míry zaměstnanosti vybraných zemí EU, kde míra nejvíce vzrostla v letech 2000 – 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Z grafu č. 2 je patrné, že největší nárůst zaměstnanosti během sledovaného období vykázalo Bulharsko. Míra zaměstnanosti zde stoupla z 50,4 % na 61 %, tj. nárůst o 10,6 p. b. Důvodem, proč Bulharsko vykazuje zvyšující zaměstnanost, byl pozitivní dopad příprav a opatření pro vstup do EU, čímž se zlepšila ekonomická situace státu. Od roku 2004, kdy bylo dosaženo dohody o vstupu do EU, došlo v Bulharsku k přílivu kapitálu do země, čímž se zvedla tvorba nových pracovních míst a došlo ke zvyšování zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti a k růstu mezd.

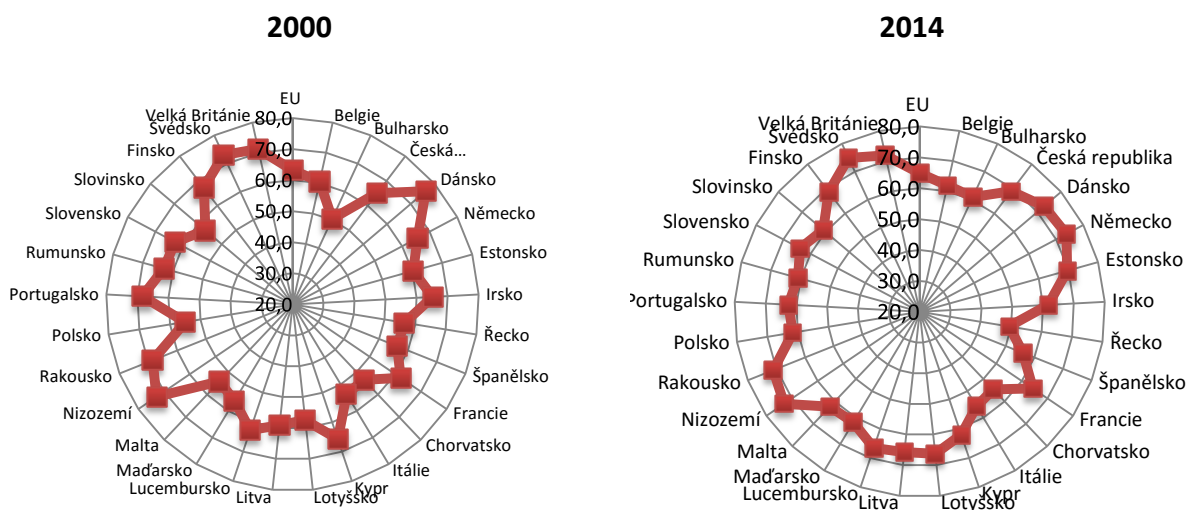
Další velký nárůst míry zaměstnanosti vykázalo Estonsko (o 9,3 p. b.), Lotyšsko (o 8,8 p. b.) a Litva (o 6,6 p. b.). Tyto pobaltské země přistoupily v roce 2004, a také profitují z přílivu kapitálu z EU a možností práce v sousedních zemích. K výraznému poklesu míry zaměstnanosti u pobaltských zemí došlo v době hospodářské krize, která způsobila strmý propad investičních toků do těchto zemí. Naopak v Německu míra zaměstnanosti stoupala i po dobu hospodářské krize, která neměla na německou míru zaměstnanosti oproti ostatním státům tak velký dopad.

Míra zaměstnanosti na Maltě stoupla během sledovaného období o 8,1 p. b., a také zde neměla hospodářská krize na zaměstnanost velký dopad. Pokles míry zaměstnanosti v roce 2009 oproti roku 2008 byl pouze o 0,2 p. b. Růst zaměstnanosti na Maltě nastal po vstupu do EU v roce 2004, zejména kvůli přímým zahraničním investicím a možnosti využití jednotného vnitřního trhu.

Následující graf č. 3 zobrazuje míru zaměstnanosti v roce 2000, 2014 a lze na něm vidět růst a pokles míry zaměstnanosti jednotlivých členských zemí.

Největší pokles míry zaměstnanosti nastal během sledovaného období v Řecku, ve kterém byla v roce 2000 míra zaměstnanosti 56,5 % a klesala až do roku 2014 na 49,4 % (tj. o 7,1 p. b.). Řecko prožívalo ekonomicky úspěšné období od přijetí eura v roce 2002. Velký zlom nastal v roce 2009, kdy se projevila hospodářská krize i v Řecku. Nejvíce bylo zasaženo odvětví cestovního ruchu a dopravy. V důsledku velké zadluženosti země, musela být přijata úsporná opatření a jedním z nich bylo také snižování mezd. Díky propadu ekonomiky a zavedeným úsporným opatřením začala míra zaměstnanosti rapidně klesat.

Graf č. 3: Míra zaměstnanosti v EU v letech 2000 a 2014

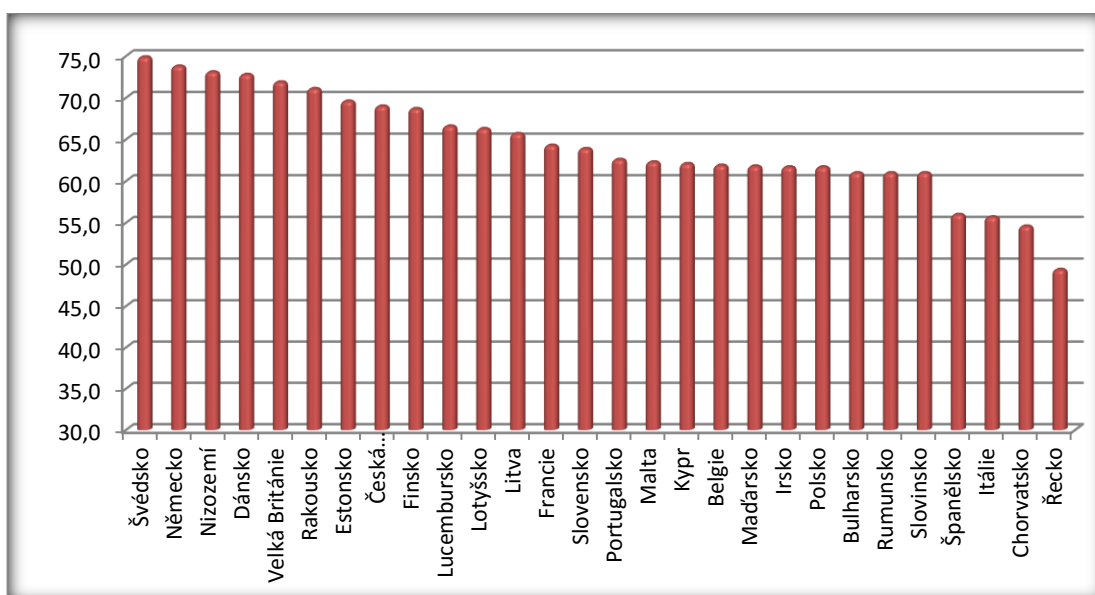
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Také Portugalsko vykazuje výrazný pokles míry zaměstnanosti. Snížila se zde z 68,4 % na 62,6 % (tj. o 5,8 p. b.). Portugalsko patří k nejchudším zemím bývalé evropské patnáctky a potýká se s vysokou mírou zadluženosti, která vedla ke snížení státních výdajů, zejména mezd ve státním sektoru.

Graf č. 4 zobrazuje míru zaměstnanosti EU v roce 2014, dle pořadí států. Mezi státy s nejvyšší mírou zaměstnanosti patří Švédsko (74,9 %), Německo (73,8 %), Nizozemsko (73,1 %). Míru zaměstnanosti nad 70 % má také Dánsko, Velká Británie a Rakousko.

Švédsko vykazuje nejvyšší míru zaměstnanosti (74,9 %). Ve Švédsku je v důsledku flexibility pracovních trhů a přesunu ke znalostní ekonomice vysoká míra zaměstnanosti. Švédsko, Finsko a Velká Británie se zaměřují na technologický pokrok a zvýšení ICT kapitálu. Tyto země investují zejména do výzkumu, vývoje informačních technologií a vzdělávání, neboť je pro ně důležitá kvalita vzdělávacího systému. Kvalitní vzdělání patří mezi důležitý předpoklad pro budoucí hledání práce.

Graf č. 4: Míra zaměstnanosti v EU v roce 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Německá míra zaměstnanosti patří také k nejvyšším. V roce 2010 mělo vliv na příznivý vývoj zaměstnanosti zavedení systému kurzarbeit, který si klade za cíl udržet co nejvíce osob na pracovních místech prostřednictvím zkrácené pracovní doby. Tento systém je podporován z veřejných financí a také z financí ESF. Kurzarbeit pomáhá Německu zvyšovat míru zaměstnanosti po následcích světové krize. Je potřeba si uvědomit, že kurzarbeit je limitován délkou podpory ze strany státu. Pokud nedojde k oživení světové ekonomiky, pak zaměstnanci na částečný úvazek budou propuštěni jako první, protože podpora skončí a zaměstnavatelé nebudou mít dostatek finančních prostředků k jejich zaplacení.

Dánská míra zaměstnanosti je taktéž vysoká v důsledku rozvinutého systému trhu práce. V Dánsku se poprvé použil systém flexikurity, který je založen na flexibilním pracovním trhu (zejména flexibilita v najímání a propouštění zaměstnanců) se štědrým sociálním systémem, ale také s velkou pozorností na aktivní politiku zaměstnanosti. Dánská politika zaměstnanosti se zaměřuje na investice do lidských zdrojů pomocí politiky vzdělávání, získávání kvalifikace a celoživotního vzdělávání.

Míra zaměstnanosti může být částečně zkreslena v zemích, kde je výrazný podíl zaměstnanosti na částečný úvazek. Zejména v zemích jako je Nizozemsko, Švédsko,

Rakousko a také zmiňované Německo je tento typ úvazku hojně využíván. Míra zaměstnanosti je v důsledku částečných úvazků zvyšována. To přináší své výhody i nevýhody. Výhodou pro společnost je např. zvyšování zaměstnanosti žen v domácnosti a rizikových skupin obyvatel. Naopak nevýhodný je tento typ úvazku pro zaměstnavatele, neboť musí platit vyšší náklady práce.

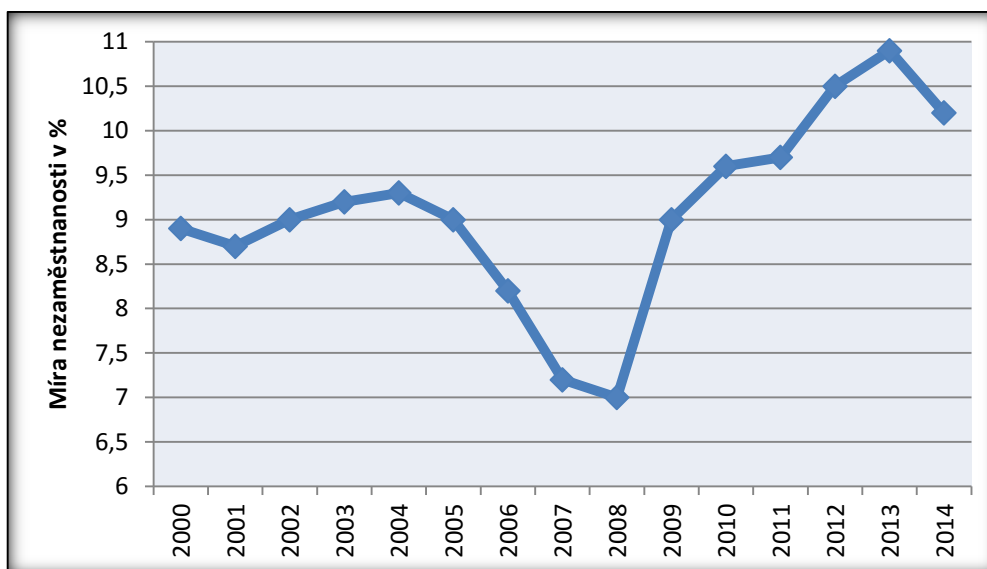
Podrobná data o míře zaměstnanosti v jednotlivých letech jsou uvedeny v příloze č. 1.

5.1.2 Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost představuje závažný ekonomický a společenský problém, který se týká většiny států Evropské unie. Státy EU se snaží o snížení nezaměstnanosti prostřednictvím svých politik zaměstnanosti a sociálních politik. Státy EU mají možnost využití finančních prostředků zejména z Evropského sociálního fondu.

V následujícím grafu č. 5 je znázorněna průměrná míra nezaměstnanosti v členských státech během referenčního období 2000 – 2014.

Graf č. 5: Vývoj míry nezaměstnanosti v EU v letech 2000 – 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Z grafu č. 5 je patrné, že míra nezaměstnanosti se pohybuje podle hospodářského cyklu. V letech 2001 – 2004 míra nezaměstnanosti vzrostla o 0,6 p. b. v důsledku útlumu ekonomiky EU, neboť na ni působila hospodářská krize v Jižní Americe a v Turecku.

K útlumu došlo také kvůli politickým událostem, které vyvolaly nejistotu na světových finančních trzích, čímž se snížil zejména vývoz z EU a domácí poptávka.

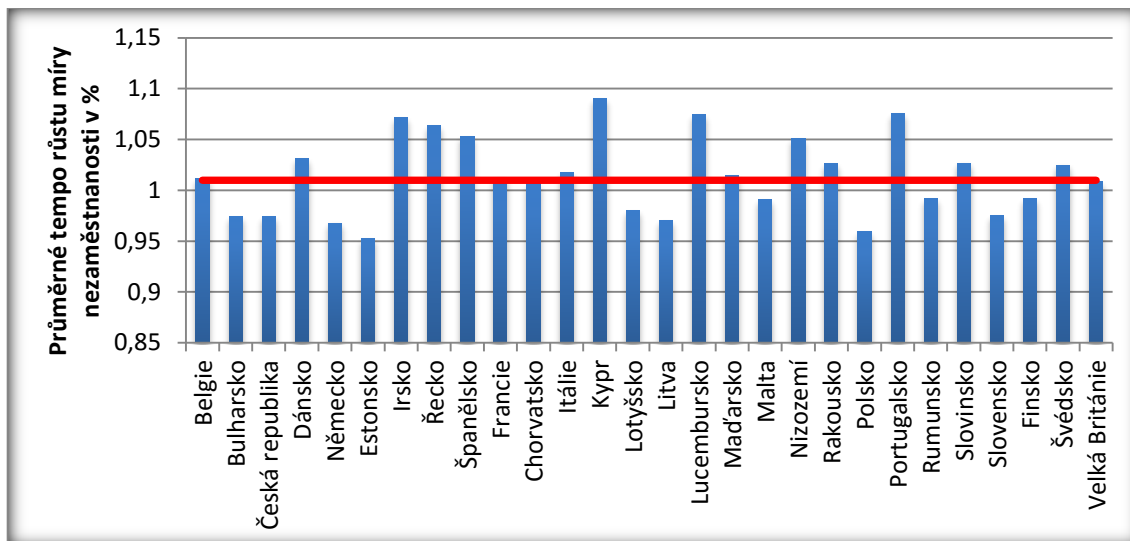
Následně od roku 2005 začala míra nezaměstnanosti stabilně klesat až do roku 2008, kdy byla EU zasažena světovou hospodářskou krizí. Největší pokles byl patrný v roce 2007, ve kterém klesla míra nezaměstnanosti na 7,2 % (o 1 p. b. oproti předchozímu roku). Nejnižší míra nezaměstnanosti byla vykázána v roce 2008 a činila 7 %. Pokles míry nezaměstnanosti je zapříčiněn zrychlením hospodářského růstu zejména velkých ekonomik EU. V letech 2004 – 2007 nastalo největší rozšíření EU o nové státy, které mělo pozitivní vliv na oživení ekonomiky v Evropě, neboť se přesouvaly podnikatelské aktivity do nových zemí. Původní země tak získaly nové investiční příležitosti v sousedních zemích a také možnost využít nižších nákladů na práci a lepších daňových podmínek v chudších státech. Nové země profitovaly z přílivu přímého zahraničního kapitálu, přílivu znalostí a nových technologií.

Mezi roky 2008 až 2013 se míra nezaměstnanosti zvýšila až o 3,9 p. b. následkem hospodářské krize. V roce 2013 dosáhla míra nezaměstnanosti svého maxima s 10,9 % od počátku sledovaného období. V roce 2014 byl patrný první pokles nezaměstnanosti od začátku hospodářské krize (o 0,7 p. b. oproti předchozímu roku).

Na následujícím grafu č. 6 je zobrazeno průměrné tempo růstu míry nezaměstnanosti během referenčního období. Za celé období nejvíce rostla míra nezaměstnanosti na Kypru (1,09 %). Kypr v roce 2004 vstoupil do EU a zažíval rozvoj hospodářství. V roce 2008 vykazoval velmi nízkou míru nezaměstnanosti (3,7 %), ale v důsledku hospodářské krize postupně prochází poklesem v hospodářství. Kypr patří k nejmenším ekonomikám v EU a je silně závislý na turismu a finančních službách, a proto je velmi citlivý na vnější ekonomické i politické vlivy.

Portugalsko dosahuje také vysokého průměrného tempa růstu (1,075 %). Potýká se dosud s hospodářskou krizí. Problém portugalské ekonomiky je velká zadluženost země. Významnou roli v ekonomice hrají malé a střední podniky, které se značnou částí podílejí na zaměstnanosti a na vývozu. Díky krizi řada těchto podniků musí propouštět a míra nezaměstnanosti dále roste.

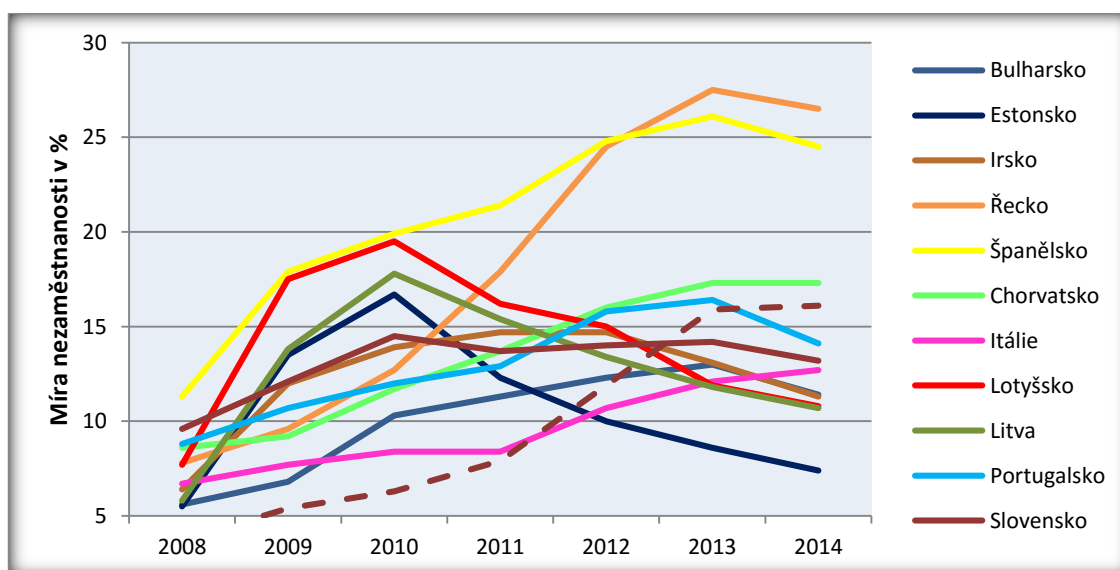
Graf č. 6: Průměrné tempo růstu míry nezaměstnanosti (2000 – 2014)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Nadprůměrného tempa růstu, které je vyšší než 1,009 %, dosahují také Lucembursko, Irsko, Řecko a Španělsko. Lucemburská míra nezaměstnanosti je i přes vysoké tempo růstu (1,074 %) pod průměrem míry nezaměstnanosti EU (10,2 %). V Irsku došlo k velkému nárůstu míry nezaměstnanosti v důsledku hospodářské krize po roce 2008 a velkým problémem je zadluženost země. Řecko a Španělsko patří k zemím, kde je míra nezaměstnanosti největší, jak je zobrazeno v následujícím grafu č. 7.

Graf č. 7: Nejvyšší míry nezaměstnanosti po roce 2008 do roku 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 7 zobrazuje státy po roce 2008, ve kterých došlo k největšímu nárůstu míry nezaměstnanosti. V období hospodářské krize po roce 2008 došlo k jejímu výraznému navýšení ve většině států EU. Je zřejmé, že nejvyšší míra nezaměstnanosti je v Řecku a svého maxima dosáhla v roce 2013 (27,5 %). Další vysoká míra je ve Španělsku, svého maxima dosáhla v roce 2013 (26,1 %). Třetí nejvyšší míra je v Chorvatsku, kde vystoupala v letech 2013 a 2014 na 17,3 %. K velkému nárůstu nezaměstnanosti došlo také na již zmíněném Kypru od roku 2008 do roku 2014 o 12,4 p. b.

Řecká ekonomika doplatila na dlouho opomíjené vysoké zadlužení země, které vzniklo z důvodu příliš velkých státních výdajů neefektivně podporujících vyšší životní úroveň. Světová hospodářská krize postihla dvě největší odvětví turismu a dopravy, díky čemuž roste nezaměstnanost v zemi.

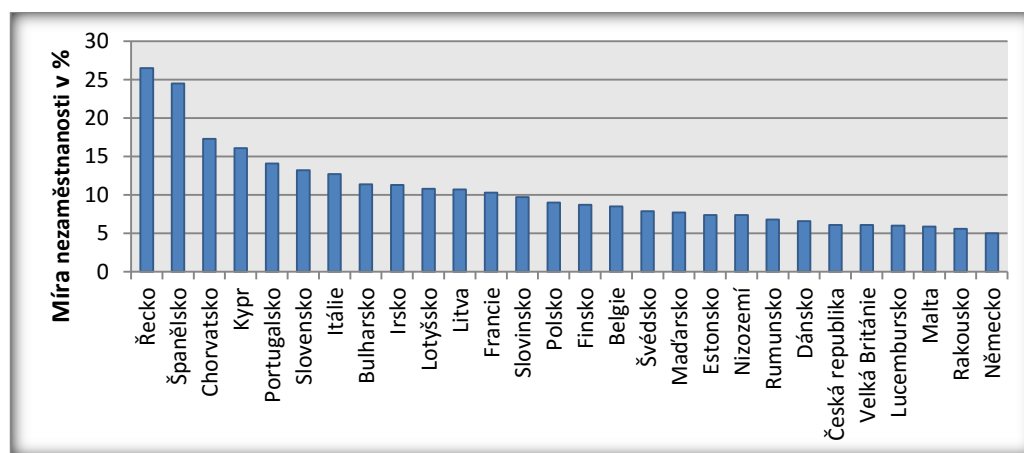
Vysoká nezaměstnanost ve Španělsku je způsobena následkem hospodářské krize. Jejich ekonomika je založena na malých podnicích, které krizi neustály. Největší vliv měla na španělské stavebnictví, které patří k jednomu z nejdůležitějších oborů ekonomiky. Následkem krize došlo k zavírání podniků, k propouštění pracovníků a růstu nezaměstnanosti. Problémem španělské ekonomiky je také vysoká zadluženost španělských domácností, vysoká zadluženost země a relativně nízká produktivita práce.

Míru nezaměstnanosti ve Španělsku zvyšuje vysoký počet přistěhovalců, kteří ve státě vykonávají zejména manuální a nenáročnou práci za nižší mzdu. Tito imigranti berou pracovní pozice Španělům, nicméně většina Španělů by tuto práci vykonávat ani nechtěla a je tak raději dobrovolně nezaměstnána. Stejnému problému čelí i v dalších jižních státech, v Itálii, v Řecku a na Maltě.

Obdobné příčiny vysoké nezaměstnanosti jsou v Chorvatsku, kde došlo oproti roku 2008 téměř ke zdvojnásobení míry nezaměstnanosti. Chorvatská ekonomika je postavena na cestovním ruchu, který je propojen s dalšími doprovodnými službami. Následkem krize došlo k poklesu cestovního ruchu v zemi a k růstu nezaměstnanosti. Tradičně je největší nezaměstnanost v zimě, kdy je méně pracovních příležitostí. Chorvatsko vstoupilo do EU v roce 2013 a lze očekávat, že se zvýší příliv zahraničních investic, který povede ke vzniku nových pracovních míst.

Na následujícím grafu č. 8 je zobrazena míra nezaměstnanosti EU v roce 2014, kde jsou patrné velké rozdíly v nezaměstnanosti.

Graf č. 8: Míra nezaměstnanosti v EU v roce 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Mezi země s nejnižší mírou nezaměstnanosti tradičně patří Německo (5 %), Rakousko (5,6 %), Malta (5,9 %) a Lucembursko (6 %). Jejich hodnoty jsou mnohem menší než průměr EU z roku 2014 (10,2 %). Hospodářská krize zvýšila míru nezaměstnanosti v těchto zemích nepatrně v roce 2009 a poté opět klesala. Naopak dobrá ekonomická situace těchto zemí příznivě působí na její snižování.

Avšak situace v Německu nebyla vždy tak dobrá, nejvyšší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána v roce 2005 (11,2 %). Problémem německé nezaměstnanosti byly velké rozdíly v regionální nezaměstnanosti. Na západě Německa je problém s nezaměstnaností mnohem menší než na východě. Příčinou může být sjednocení Německa, neboť východní podniky se nestačily přizpůsobit konkurenčnímu prostředí na západě a velká část výrobních podniků na východě zkrachovala.

Problémem na německém pracovním trhu byla také jeho přílišná regulace, kdy pro zaměstnavatele bylo obtížné dočasně někoho zaměstnat, protože pracovníka bylo drahé propustit. Ke snížení míry nezaměstnanosti byly zavedeny nové reformy, které měly zpřísnit vyplácení sociální dávek a odstranit zbytečně přísná pravidla.

Od roku 2005 již nezaměstnanost klesala vlivem oživení ekonomiky a přijatých opatření. Velké snížení nastalo v roce 2010 zavedením práce na částečný úvazek kurzarbeit. Díky tomu míra nezaměstnanosti klesla v roce 2011 oproti předcházejícímu roku o 2,8 p. b.

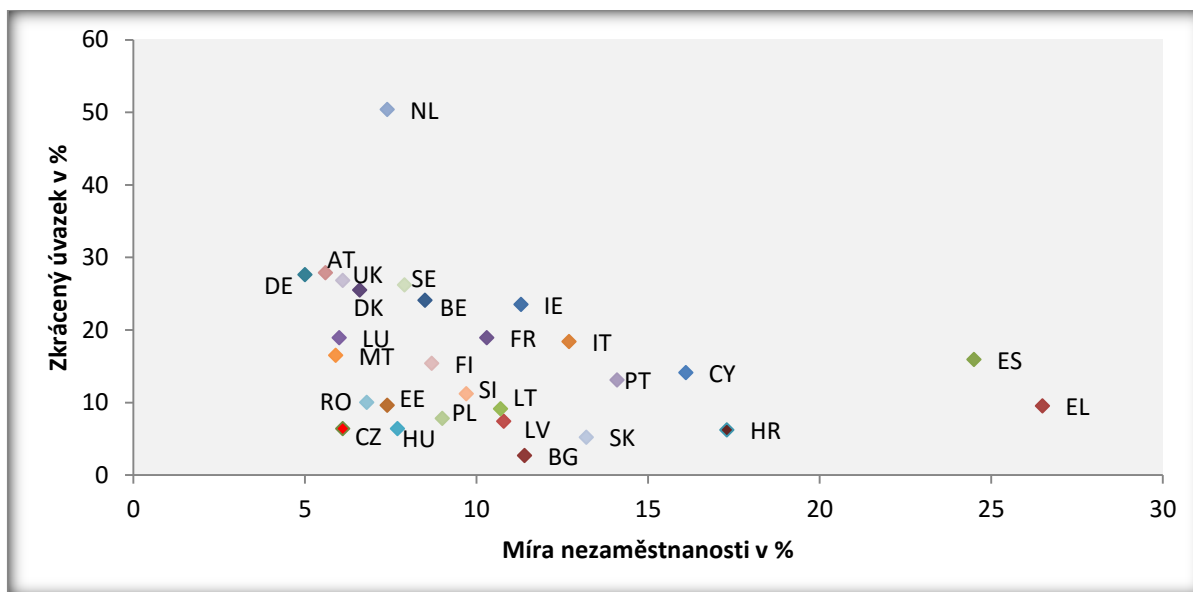
Naopak rakouská míra nezaměstnanosti vykazuje podprůměrné hodnoty po celou referenční dobu. Rakousko i Německo pozitivně přijalo vlnu rozšíření EU v roce 2004, neboť mohly investovat do východoevropských trhů, kde jsou levnější náklady práce a výhodnější daňové prostředí.

Třetí nejnižší míra nezaměstnanosti na Maltě klesá od roku 2009 vlivem růstu ekonomiky v důsledku přílivu vládních investic částečně financovaných z prostředků EU. Míra nezaměstnanosti v Lucembursku patří také k nejnižším v EU. Lucembursko lze řadit mezi nejvyspělejší západoevropské ekonomiky a díky tomu se poměrně rychle zotavilo z následků krize. Zdejší hospodářský růst vytváří zejména finanční sektor, který patří mezi hlavní odvětví. Hlavní výhodou Lucemburska je mimo jiné i přítomnost kvalifikované pracovní síly.

Dopad na míru nezaměstnanosti lze prokázat v případě práce na částečný úvazek. Následující graf č. 9 zobrazuje závislost míry nezaměstnanosti na zkrácené úvazky. Lze podle něj zjistit, že většina zemí, které mají nižší míru nezaměstnanosti, dosahují zároveň nadprůměrného podílu práce na částečný úvazek.

Nejvíce zaměstnaných na zkrácený úvazek má Nizozemsko (50,4 %) a míra nezaměstnanosti zde činí 7,4 %. Také Německo, které zavedlo kurzarbeit, snížilo míru nezaměstnanosti na 5 %. Pokud je práce na zkrácený úvazek dotována částečně státem, pak se zaměstnavatelům vyplatí např. v době poklesu výroby mít pracovníka pouze na zkrácený úvazek. Pro stát je výhodné, že nedojde k propuštění pracovníků a nebude tak vyplácet sociální dávky. Naopak, pokud není zaměstnavatel podporován ze strany státu, je pro něj nevýhodné mít více pracovníků na částečný úvazek v důsledku vyšších nákladů práce.

Graf č. 9: Závislost míry nezaměstnanosti na zkráceném úvazku v roce 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Podrobná data míry nezaměstnanosti jednotlivých zemí jsou uvedeny v *příloze č. 2*.

Míra nezaměstnanosti mladých lidí (15 – 24 let)

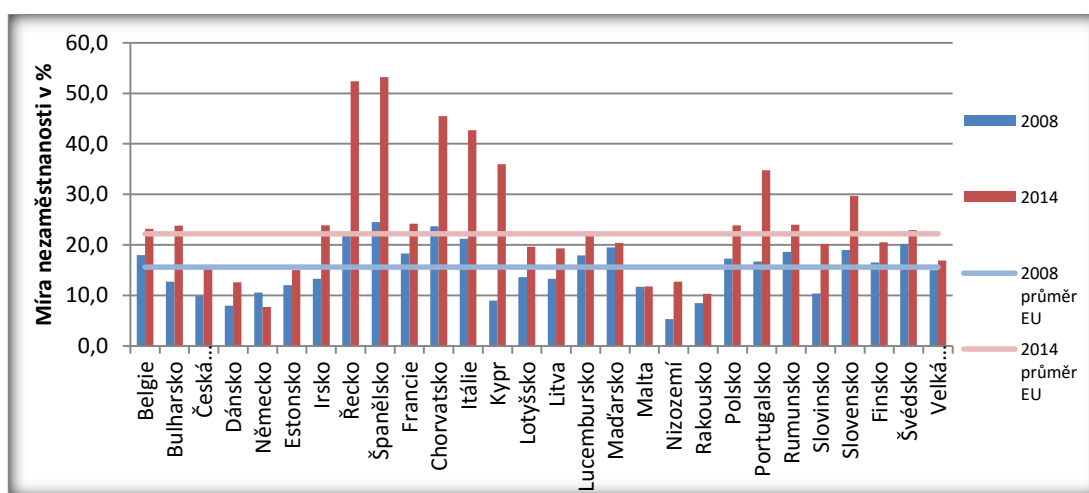
Nezaměstnanost mladých lidí patří k tíživým problémům EU. Do této skupiny patří osoby ve věku 15 – 24 let. Tato nezaměstnanost je obecně vyšší než celková míra nezaměstnanosti. Je to způsobeno nedostatečnou kvalifikací a nedostatkem profesních zkušeností, které jsou zaměstnavateli požadovány.

Na následujícím grafu č. 10 je graficky znázorněn vývoj míry nezaměstnanosti mladých v EU od roku 2008 do roku 2014. Průměrná míra nezaměstnanosti mladých v roce 2008 činila 15,6 % a v roce 2014 se tato míra vyšplhala na 22,2 % (tj. nárůstu o 6,6 p. b.). Oproti celkové míře nezaměstnanosti je míra nezaměstnaných mladých do 25 let dvojnásobná. Vlivem ekonomické krize v roce 2008 zaznamenala míra nezaměstnanosti mladých výrazný nárůst téměř ve všech zemích EU.

Z grafu č. 10 je dále patrné, že největší problém s vysokou mírou nezaměstnanosti mladých je ve Španělsku, kde tato míra stoupla v roce 2014 oproti roku 2008 více než dvojnásobně na 53,2 %. Tento nárůst byl vyvolán hospodářskou krizí, kdy řada podniků kvůli špatné ekonomické situaci začala propouštět nejprve mladé lidi bez zkušeností. Špatná situace je

také v Řecku, kde míra nezaměstnanosti mladých je nad 50 %, dále v Chorvatsku (45,5 %), v Itálii (42,7 %), na Kypru (36 %), v Portugalsku (34,8 %) a na Slovensku (29,7 %). Nezaměstnanost mladých lidí je velmi nebezpečný jev, jelikož může dojít k vyřazení mladého člověka z aktivní účasti na trhu práce a k celkové pasivitě, která může ovlivnit jeho budoucí vývoj. Nedostatek mladých motivovaných a vzdělaných pracovníků způsobí negativní dopad na vývoj v zemi. Mladí lidé bez práce pak využívají možnosti práce v zahraničí.

Graf č. 10: Míra nezaměstnanosti mladých lidí v EU (15 – 24 let)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Naopak nejnižší míry nezaměstnanosti dosáhlo v roce 2014 Německo (7,7 %), Rakousko (10,3 %). Nižších hodnot vykázaly Malta, Nizozemí a Dánsko.

Ke snížení míry nezaměstnanosti mladých lidí vytvořila EU iniciativu „Mládež v pohybu“, která je součástí strategie Evropa 2020. Je to balíček politických iniciativ v oblasti vzdělávání a zaměstnávání, které by měly pomoci ke snížení nezaměstnanosti. Obsahuje opatření, která by měla docílit, aby znalosti, schopnosti a dovednosti mladých lidí lépe odpovídaly trhu práce. Umožňují tak mladým lidem snadnější přechod ze škol do zaměstnání. Trendem posledních let je propojení škol s firmami, aby se spojila teoretická výuka s praktickou přípravou ve firemním prostředí. V některých zemích EU fungují také daňové úlevy pro firmy, které poskytují praxi pro mladé studenty. V České republice je dotován ESF program „Stáže do firem“ nebo „Stáže pro mladé“ a v případě, že zaměstnavatel přijme absolventa nebo studenta na stáž, jsou mu proplaceny veškeré

náklady na odbornou přípravu studenta. Mladý zájemce o práci tak získá alespoň nějakou praxi v oboru a lépe se uplatní na trhu práce.

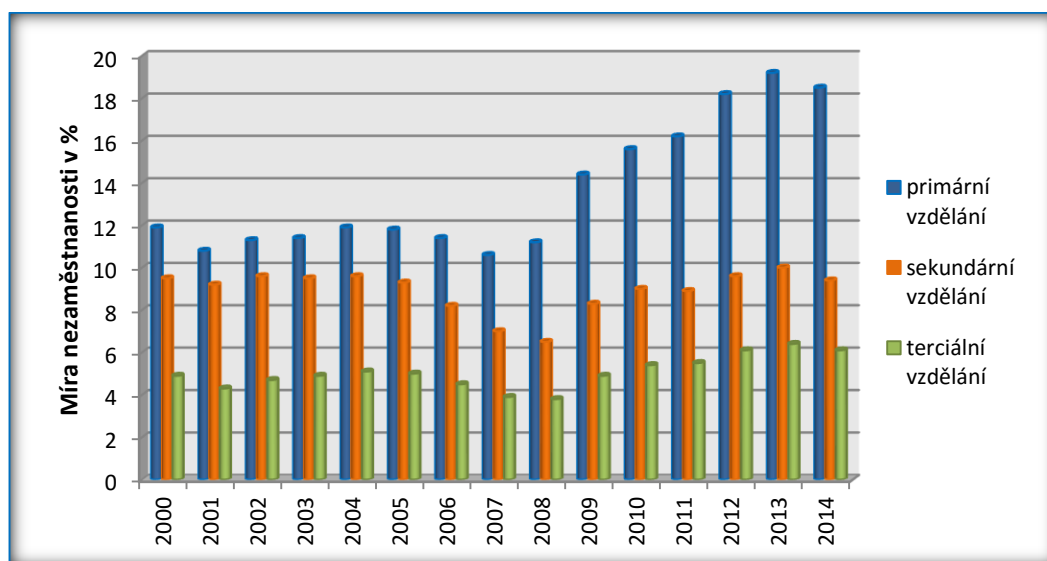
Podrobné údaje o jednotlivých zemích jsou v příloze č. 3.

Míra nezaměstnanosti dle vzdělání

Mezi mírou nezaměstnaností a stupněm vzdělání lze jednoznačně najít souvislost. Míra nezaměstnanosti klesá se stupněm vzdělání, neboť vzdělání je důležité pro získání a udržení práce z důvodu prudkého rozvoje moderních technologií a postupů.

Následující graf č. 11 zobrazuje míru nezaměstnanosti EU dle stupně vzdělání v jednotlivých letech. Je zřejmé, že nejvyšší míru nezaměstnanosti dosahují lidé s primárním vzděláním (0 – 2 úroveň ISCED). V době hospodářské krize došlo k navýšení nezaměstnanosti ve všech skupinách, avšak největší nárůst nezaměstnanosti nastal právě v této skupině. Nezaměstnanost u osob s primárním vzděláním vzrostla na 18,5 % (o 7,3 p. b.) mezi roky 2008 až 2014. Hlavní příčinou nezaměstnanosti je nedostatečná kvalifikace těchto osob. V procesu rychlého rozvoje technologie a organizačních změn jejich nezaměstnanost stále stoupá.

Graf č. 11: Průměrná míra nezaměstnanosti v EU dle vzdělání ve věku 15 – 74 let

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Průměr EU v míře nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním byl v roce 2014 18,5 %. Mezi země s nejnižší mírou nezaměstnanosti osob v této skupině je Rumunsko (6,7 %), následuje Malta (9,1 %) a třetí nejnižší míru nezaměstnanosti má Lucembursko (10,2 %). Naopak mezi státy s nejvyšší nezaměstnaností těchto osob patří Slovensko (41,1 %), Španělsko (33,8 %) a Litva (29,8 %). Pro porovnání, ani v České republice není situace pro tuto skupinu osob příliš pozitivní, nezaměstnaných je zde 22,1 %.

Rumunsko má nejnižší míru nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním, neboť došlo k velkému snížení počtu osob s primárním vzděláním a ke zvýšení počtu osob zejména se sekundárním a také terciálním vzděláním. Během posledních let zde došlo k velkým reformám ve školství, které zkvalitnily školský systém. Významný faktem je také příliv zahraničních investorů po vstupu do EU, kteří zde využívají levnou pracovní sílu.

Naopak Slovensko má nejvyšší míru nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním. Hlavním důvodem je zasažení státu hospodářskou krizí, kdy zaměstnavatelé nejprve začali propouštět osoby nekvalifikované s nejnižším stupněm vzdělání. Na Slovensku tento ukazatel také značně ovlivňují nepřizpůsobivé skupiny obyvatel – převážně Romové, kterých je zde 10 % z celkového počtu obyvatel. Podobná situace je také v České republice a v některých dalších státech EU.

Další skupinou jsou osoby se sekundárním vzděláním. Mezi ně spadají osoby s výučním listem, se střední školou bez maturity i s maturitou. V roce 2014 průměrná míra nezaměstnanosti osob se sekundárním vzděláním byla 9,4 %, tj. téměř dvakrát menší než u osob s primárním vzděláním. V této skupině došlo během hospodářské krize k menšímu nárůstu nezaměstnanosti nežli u osob s primárním vzděláním. Tato míra se zvýšila o 2,9 p. b. Mezi státy, které vykazují nejmenší míru nezaměstnanosti osob se sekundárním vzděláním, patří Malta (3,7 %), Německo (4,6 %) a Rakousko (5 %). Protipólem jsou země s nejvyšší mírou nezaměstnanosti: Řecko (30,2 %), Španělsko (24,2 %) a Chorvatsko (18,7 %). V těchto zemích došlo k rapidnímu nárůstu míry nezaměstnanosti osob se sekundárním vzděláním v období hospodářské krize. V letech 2008 až 2014 došlo v Řecku k nárůstu o 21,3 p. b., ve Španělsku o 13,7 p. b. a v Chorvatsku o 9,5 p. b.

Během sledovaného období byly míry nezaměstnanosti jednotlivých států trvale menší u osob s terciálním vzděláním, nežli u osob s primárním nebo sekundárním vzděláním. Do

skupiny s terciálním vzděláním patří osoby s vyšší odbornou školou, vysokou školou nebo vyšším stupněm vzdělání. V roce 2014 byla průměrná míra tohoto ukazatele 6,1 %. Rozdíly mezi vzdělanostními skupinami se během hospodářské krize ještě více rozšířily. Na tuto skupinu měla krize nejmenší vliv, proto míra nezaměstnanosti vzrostla od roku 2008 pouze o 2,3 p. b. Nejnižší míra nezaměstnanosti v této skupině byla dosažena v Německu (2,5 %), na Maltě (2,6 %) a v České republice (2,8 %). Mezi státy s vysokou mírou nezaměstnanosti osob s terciálním vzděláním patří tradičně jižní státy Řecko (20 %), Španělsko (14,8 %) a Kypr (12,9 %). Souvisí to i s celkovou špatnou ekonomickou situací těchto zemí.

Osoby s terciálním vzděláním vykazují dlouhodobě nejmenší nezaměstnanost, a proto si strategie Evropa 2020 vytyčila cíl zlepšení kvality a efektivity systémů vzdělávání a odborné přípravy. EU chce snížit míru nedokončení studia o 10 % a zvýšit podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva o 40 %, což by mělo z dlouhodobého hlediska nezaměstnanost snižovat.

Z přiložených statistik je patrné, že vzdělání je prevencí proti nezaměstnanosti. Čím vyšší vzdělání, tím je menší procento nezaměstnaných. Nejvyrovnanější je situace na Maltě, kde je ve všech vzdělanostních skupinách nízká míra nezaměstnanosti. Naopak velký rozdíl je v České republice v závislosti na dosaženém vzdělání. Míra nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním je zde téměř sedmkrát vyšší nežli u osob s terciálním vzděláním.

Podrobné údaje o mírách nezaměstnanosti jednotlivých států dle vzdělání jsou uvedeny v *příloze č. 4*.

5.1.3 Minimální mzdy EU

Minimální mzda je nejnižší možná mzda, kterou je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnanci v pracovněprávním vztahu. V zemích EU se používají dva způsoby stanovení minimální mzdy. První rozšířenější způsob je stanovení minimální mzdy předpisem s právní silou zákona neboli „statutární mzdy“, nebo se používá výraz národní mzda. Tu využívá v současné době 22 členů EU. Z toho od roku 2001 ji využívá Irsko, od roku 2009 Chorvatsko a od 1. ledna 2015 uzákonilo minimální mzdu i Německo.

Druhý způsob stanovení minimální mzdy je na základě kolektivních smluv. Mezi země využívající stanovení minimální mzdy na tomto principu patří Dánsko, Kypr, Itálie, Švédsko, Finsko a Rakousko. Pro další srovnání minimálních mezd tyto státy nebudou tedy zohledněny.

Měsíční minimální mzdy jsou hrubé částky a to znamená, že jsou uvedeny před odečtením daně z příjmu a příspěvků na sociální zabezpečení. Je to z důvodu odlišných daní, které se liší v závislosti na jednotlivých státech.

Údaje o minimálních mzdách se každoročně vztahují k 1. lednu. Minimální mzdy se vyjadřují v eurech, a tak jsou v členských zemích mimo eurozónu ovlivněny směnnými kurzy. Důležité je zmínit, že v některých zemích jsou mzdy sníženy pro mladé pracovníky z důvodu podpory jejich zaměstnanosti. V jiných zemích neplatí minimální mzda pro státní zaměstnance anebo se odvíjí od délky praxe či rodinného stavu.

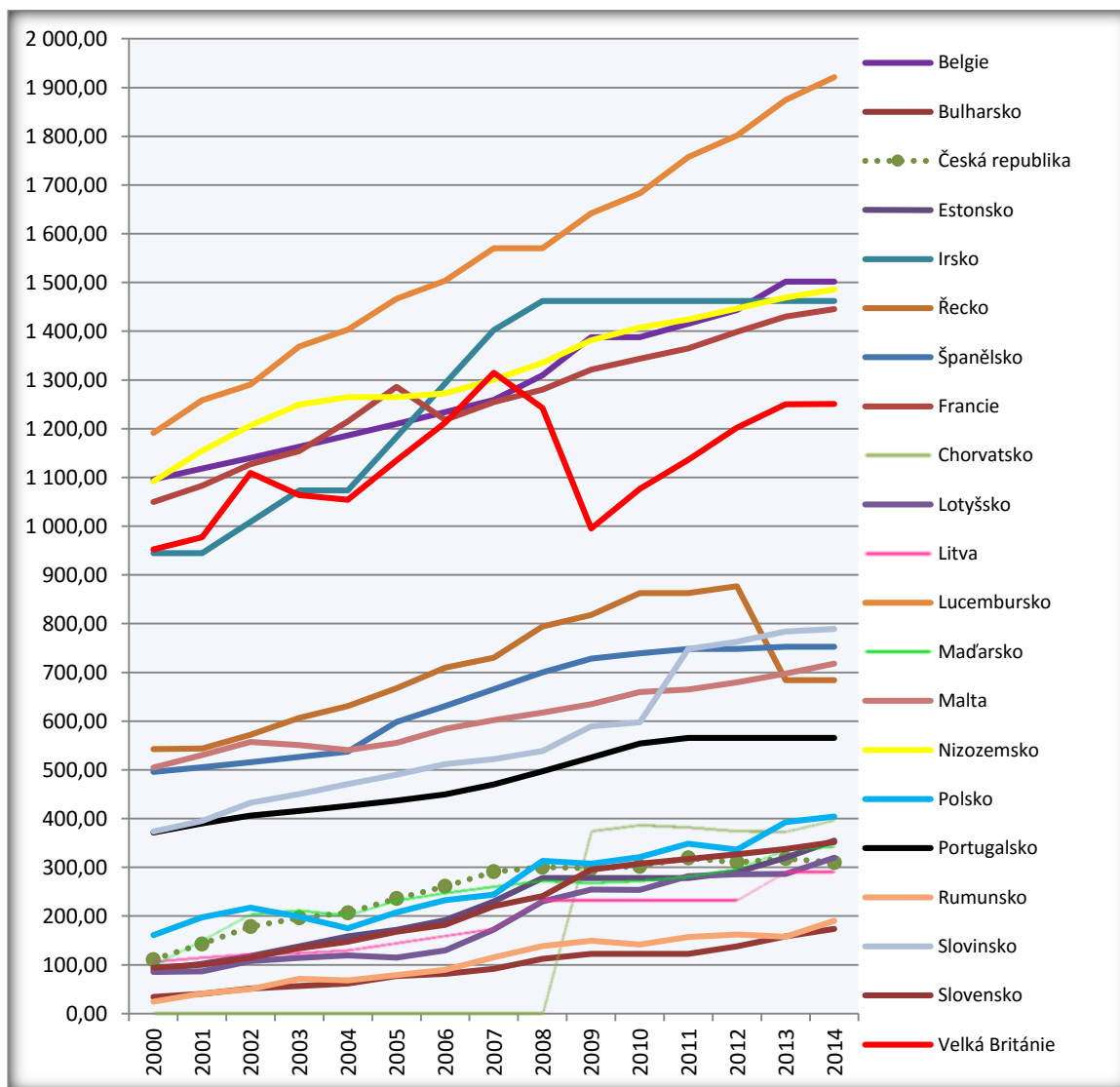
Stanovení správné výše minimálních mezd není jednoduché. Je potřeba, aby to byla taková výše, která motivuje osoby k aktivnímu hledání práce. Aby byla motivace silná, je potřeba ji stanovit vyšší, než jsou sociální dávky v nezaměstnanosti. Naopak pokud je minimální mzda nastavena příliš vysoko, snižuje se poptávka zaměstnavatelů po práci a ve výsledku je sice vyšší minimální mzda, ale pro méně lidí.

Následující graf č. 12 zobrazuje vývoj minimálních mezd v EU v letech 2000 až 2014. Minimální mzda v EU se zpravidla stanovuje dle úrovně zhruba poloviny průměrné mzdy, proto jsou rozdíly mezi jednotlivými zeměmi vysoké. Je zřejmé, že se úroveň minimálních mezd zvyšovala v průběhu sledovaného období ve všech státech. K nejvyššímu nárůstu mzdy došlo v Lucembursku, kdy v průběhu sledovaného období vzrostla minimální mzda o 729,90 EUR. Zároveň je zde nejvyšší minimální mzda z celé EU, která se v roce 2014 vyšplhala na 1921,03 EUR. Druhé v pořadí je Irsko, minimální mzda zde vzrostla o 517 EUR a v roce 2014 činila 1461,85 EUR. Třetí nejvyšší minimální mzda je v Belgii, kde proběhl nárůst minimální mzdy o 405,93 EUR, a v roce 2014 se zvýšila na 1501,82 EUR. Naopak nejnižší je v Bulharsku 173,84 EUR a v Rumunsku 190,11 EUR.

Dále je patrné, že se minimální mzdy značně liší. V roce 2014 se minimální mzdy v EU pohybovaly v rozmezí od 173,84 do 1921,03 EUR. Ovšem hrubou mzdu nelze jen tak

jednoduše srovnávat, protože zde není zohledněna rozdílná cenová úroveň v dané zemi, která je například v Lucembursku a Bulharsku značně rozdílná. Liší se výdaje na bydlení, potraviny, energii a další položky, které rozdíl ve mzdách ovlivňují. Na druhou stranu to umožňuje celkové srovnání v rámci EU.

Graf č. 12: Vývoj minimálních mezd v EU (2000 – 2014)

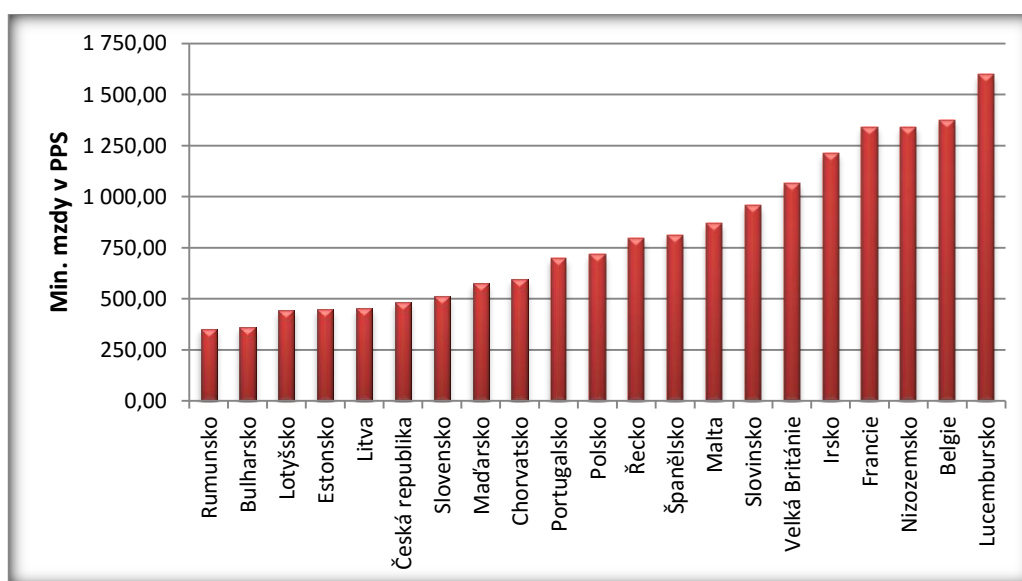
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Jak je vidět z výše uvedeného grafu č. 12, země jsou rozděleny do tří kategorií. První kategorie má minimální mzdu nižší než 500 EUR. Sem patří země, které přistoupily po roce 2004 Bulharsko, Rumunsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Maďarsko, Česká republika, Slovensko, Polsko a Chorvatsko.

Druhá skupina států má střední úroveň minimální mzdy pohybující od 500 do 1000 EUR. Patří mezi ně Portugalsko, Řecko, Španělsko, Malta a Slovinsko. Poslední skupina přesahuje hranici minimální mzdy nad 1000 EUR, mezi ně spadá zmiňované Lucembursko, Velká Británie, Francie, Belgie, Nizozemsko a Irsko.

Následující graf č. 13 zobrazuje minimální mzdy uvedené v paritě kupní síly (PPS) v roce 2014.

Graf č. 13: Minimální mzdy v EU v roce 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Rozdíly mezi zeměmi jsou mnohem menší, pokud se zohlední cenová úroveň na základě použití PPS na výdaje na konečnou domácí spotřebu. Ovšem značný rozptyl mezi zeměmi stále zůstal. To lze vidět na výše uvedeném grafu č. 13, kde země s nižšími minimálními mzdami vyjádřené v eurech vykazují nižší cenovou úroveň a tudíž vyšší minimální mzdy. U zemí s vyššími minimálními mzdami došlo naopak ke snížení minimálních mezd, při standardu parity kupní síly. Měsíční mzdy se tak pohybují v rozmezí od 352,12 do 1599,35 PPS. Rozdílnost minimálních mezd mezi členskými státy se snížila z poměru 1:11 vyjádřených v eurech na poměr 2:9 při zohlednění PPS.

Je však také důležité si uvědomit, kolik procent obyvatelstva minimální mzdu pobírá. Podle posledních dostupných informací z Eurostatu v roce 2010 nízkou mzdu pobíralo přibližně 17 % obyvatel EU. Za nízkou mzdu se považují dvě třetiny nebo méně z hrubé

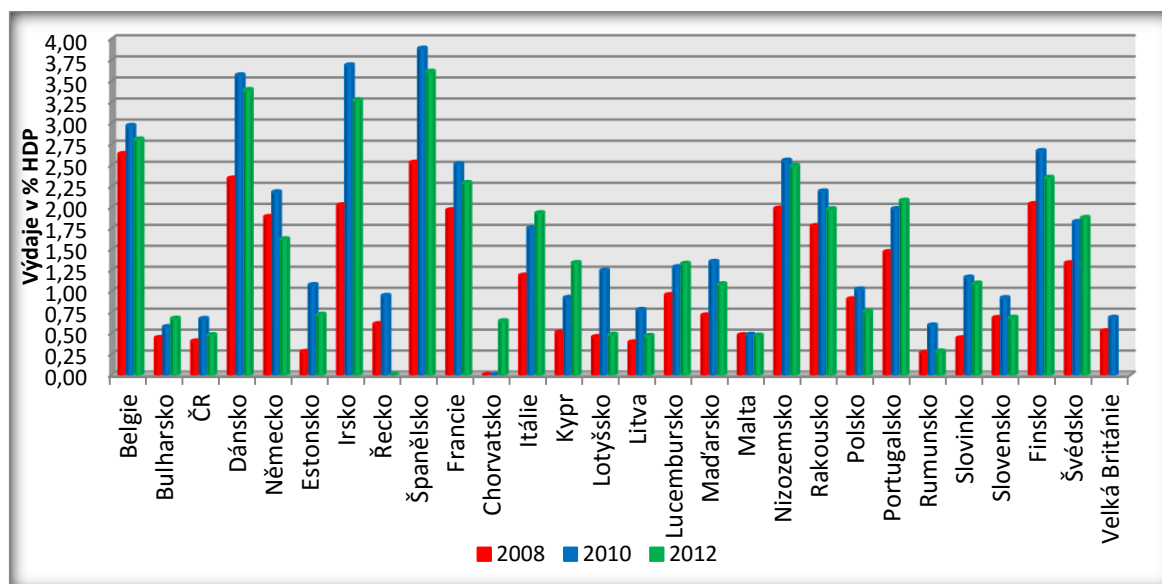
národní mzdy. Nejvíce pracujících s nízkou mzdou bylo v Lotyšsku (27,8 %) a nejméně pak ve Švédsku (2,5 %).

5.1.4 Výdaje na politiku trhu práce

Výdaje na politiku trhu práce představují určitou část z vybraných daní a pojistného, kterými jsou zatěžováni plátcí. S rostoucí nezaměstnaností se zvyšují výdaje na politiku trhu práce, neboť intervence jsou obvykle zaměřeny na poskytování pomoci nezaměstnaným a jiným skupinám, které mají problémy na trhu práce (např. lidé, kteří jsou ekonomicky neaktivní, ale chtěli by vstoupit na trh práce). Mezi rizikové skupiny patří např. mladí lidé, starší pracovníci a zdravotně postižení. Politika trhu práce se na ně stále více zaměřuje.

Na grafu č. 14 je znázorněn vývoj celkových výdajů politiky trhu práce EU v letech 2008, 2010 a 2012, jelikož Eurostat dosud nezveřejnil všechna data o výdajích na politiku trhu práce pro všechny roky.

Graf č. 14: Výdaje politiky trhu práce EU (v % HDP)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Průměrná výše výdajů v EU se během sledovaného období pohybuje kolem 2 % HDP. Graf č. 14 zobrazuje, že v době hospodářské krize v roce 2010 došlo k velkému nárůstu výdajů na politiku trhu práce, neboť došlo k nárůstu nezaměstnanosti, která se v roce 2010

oproti roku 2008 zvýšila o 2,6 p. b. Je patrné, že se úroveň výdajů se v jednotlivých zemích značně liší. Největší výdaje má v roce 2012 Španělsko (3,6 %), kde naprostá většina výdajů jde na podporu v nezaměstnanosti, což souvisí s vysokou mírou nezaměstnanosti v této zemi. Následuje Dánsko (3,3 %) a Irsko (3,27 %). Zatímco ve Španělsku jsou vysoké výdaje v důsledku vysoké nezaměstnanosti, Dánsko vykazuje míru nezaměstnanosti nízkou. Výdaje dánské politiky trhu práce směřují zejména na aktivní politiku zaměstnanosti, která představuje důležitý prvek celého dánského systému trhu práce. V Dánsku a dalších vyspělých zemích jsou největší položkou výdajů trhu práce výdaje na pobídky pro nezaměstnané, rekvalifikační a vzdělávací programy a výdaje na tvorbu pracovních míst.

Vyšší výdaje také vykazuje Belgie, Finsko, Nizozemsko a Francie. Naopak mezi státy, které mají úroveň výdajů na politiku trhu práce menší než 1 % HDP, patří především chudší státy Rumunsko, Litva, Lotyšsko, Česká republika, Malta, Bulharsko, Chorvatsko, Estonsko, Slovensko a Polsko.

Z grafu č. 14 lze vidět, že Velká Británie nevykazuje výdaje odpovídající svému ekonomickému postavení. Liberální sociální systém Velké Británie je založen na odpovědnosti jedince, a tak neposkytují vysoké sociální dávky.

Jelikož jsou výdaje na politiku trhu práce uvedeny v % z HDP, je potřeba zdůraznit rozdílnost výše HDP v nejbohatších a nejchudších zemích EU. Příkladem je Lucembursko vykazující podprůměrnou výši výdajů trhu práce, ale po přepočtu na obyvatele jsou tyto výdaje stále velmi vysoké. Podprůměrný je pouze podíl výdajů na HDP.

Státy se liší nejen z pohledu podílu HDP na výdajích, ale také tím, kam výdaje na politiku trhu práce směřují. Je potřeba chránit část nezaměstnaného obyvatelstva proti chudobě prostřednictvím podpor v nezaměstnanosti. Na druhé straně se jeví významnější výdaje na poradenské služby a opatření proti nezaměstnanosti (školení, rekvalifikace, vytváření pracovních míst). Nejvíce výdajů v EU podle Eurostatu plyne na podporu v nezaměstnanosti (63 %), dále na opatření proti nezaměstnanosti (25 %) a 12 % na poskytování poradenských služeb.

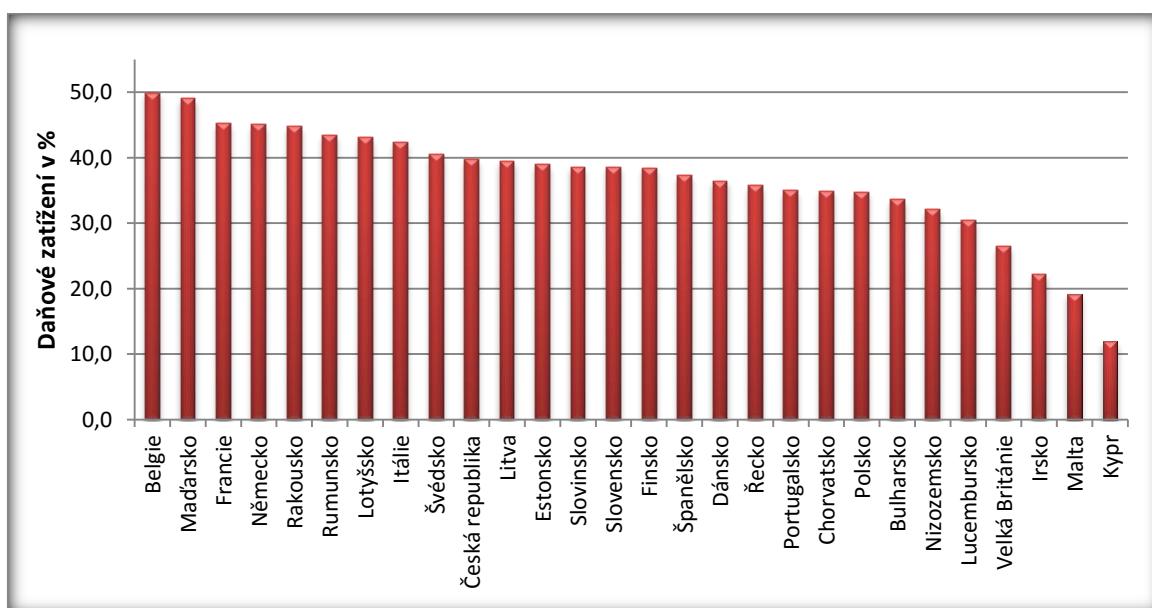
5.1.5 Daňové zatížení osob s nízkými příjmy

Daně výrazným způsobem ovlivňují ekonomiku všech členských zemí EU. Výše daňových sazeb je plně v kompetenci států (výjimku tvoří minimální sazby spotřební daně a DPH), a tak jsou rozdíly obrovské. K porovnání bylo vybráno daňové zatížení osob s nízkými příjmy, neboť řada zemí EU má zavedeno progresivní zdanění fyzických osob a procento zdanění se zde odvíjí od výše příjmů.

Stanovení výše daňového zatížení osob s nízkými příjmy ovlivňuje trh práce v daném státě. Správná výše zdanění osob s nízkými příjmy by měla motivovat zaměstnance k práci. Naopak vysoké zdanění vede k růstu nezaměstnanosti, neboť řada potenciálních zaměstnanců bude raději pobírat sociální podporu.

Následující graf č. 15 zobrazuje míru zdanění osob s nízkým příjmem v EU v roce 2014.

Graf č. 15: Daňové zatížení osob s nízkými příjmy v roce 2014 (v %)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V roce 2014 byl průměr daňového zatížení osob s nízkými příjmy v EU 34,9 %. Oproti roku 2000 došlo ke snížení daňového zatížení o 3,7 p. b. Z grafu č. 15 je patrné, že nejvyšší daňové zatížení osob s nízkými příjmy bylo zaznamenáno v Belgii. Patří mezi země, kde byly daně vždy vysoké a během posledních let zůstávají téměř stejné. Daně jsou obecně vyšší ve státech s rozvinutým a poměrně drahým sociálním systémem. Mezi další země

s vyšším daňovým zatížením osob s nízkými příjmy patří Maďarsko, Francie, Německo, Rakousko, Rumunsko, Lotyšsko, Itálie a Švédsko. Všechny měly daňové zatížení vyšší než 40 %. Naopak mezi země s nejnižším daňovým zatížením pro nízké příjmy patří Kypr, Malta, Irsko a Velká Británie. Daňové zatížení mají tyto země pod 30 %. Pro porovnání je v České republice daňové zatížení osob s nízkými příjmy 39,7 %, patří tedy mezi země s nadprůměrným daňovým zatížením.

Během let 2000 až 2014 došlo k největšímu snížení daní pro osoby s nízkými příjmy v Nizozemsku o 10,1 p. b. a ve Švédsku o 8,1 p. b. Důvodem může být příliš vysoké zdanění, které demotivuje zaměstnance k práci, a podpora státu prostřednictvím snížení daní osobám s nižším příjmem motivujícím k práci a ke zlepšení své životní situace. Naopak na Maltě došlo ke zvýšení o 2,6 p. b., ale nadále patří k zemím s nižším zdaněním osob s nízkými příjmy. Ve Španělsku došlo k nárůstu o 2,5 p. b. na 37,3 %. V důsledku vysokého zadlužení země muselo přistoupit ke změnám ve fiskální politice a ke zvýšení daní.

Graf vývoje zdanění je uveden v *příloze č. 5*.

5.1.6 Gender pay gap (GPG)

Pojem platová nerovnost mezi muži a ženami představuje rozdíl mezi výší platů, které pobírají muži a ženy. Tento rozdíl vyjádřený v procentech je měřen z průměrného rozdílu mezi hrubou hodinovou mzdou mužů a žen v hospodářství. Výpočet tohoto ukazatele je problematický, pokud větší část obyvatelstva nedosáhne průměrné mzdy. GPG pak zásadně ovlivňují extrémní minimální a maximální hodnoty průměrných mezd v zemi.

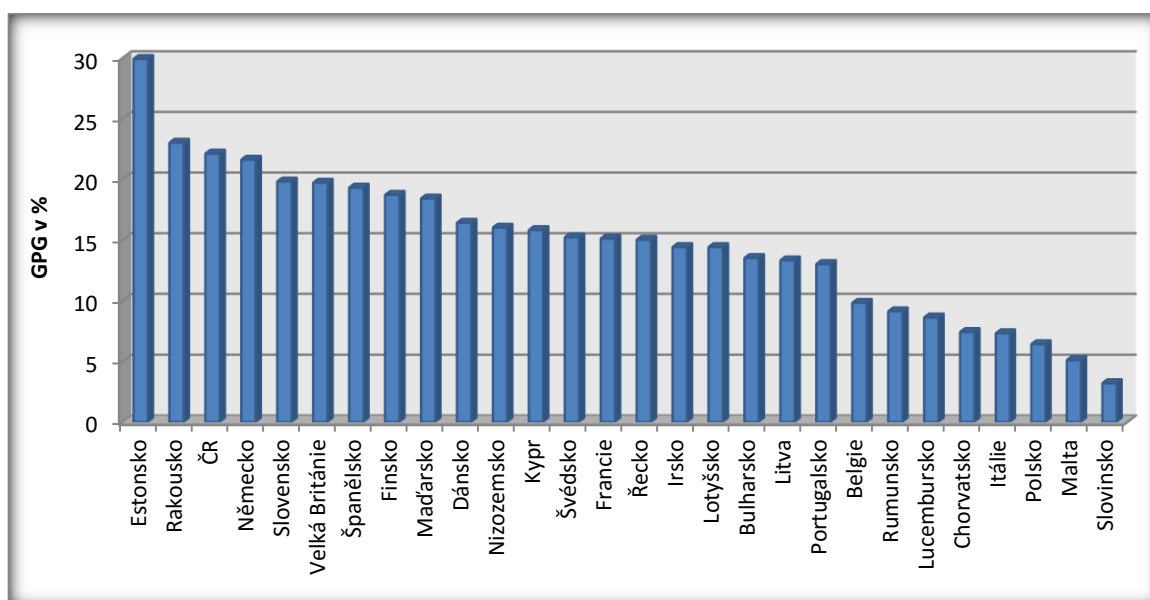
Genderová platová nerovnost je oficiálně v EU nazývána jako „neupravené rozdíly v odměňování mužů a žen“, protože nebere v úvahu všechny faktory, které ji mohou ovlivnit. Mezi tyto faktory patří především rozdíly ve vzdělání, v profesních zkušenostech a v počtu odpracovaných hodin.

Stav gender pay gap v roce 2013 (poslední dostupné údaje) je zachycen dále na grafu č. 16. Největší rozdíl je patrný v Estonsku, kde činí 29,9 %. Je tak téměř dvakrát vyšší, než je průměr EU (16,3 %). Estonsko přijalo opatření v roce 2012, kdy byl schválen akční plán na snížení genderové nerovnosti. Mezi hlavními opatřeními tohoto plánu jsou účinnější

provádění stávajícího zákona o rovnosti žen a mužů (zvýšení povědomí o dané problematice), zlepšení souladu mezi pracovním a rodinným životem a prosazování principu rovnosti zejména ve vzdělávání. Evropská komise se snaží o odstranění platové nerovnosti v rámci „Strategie pro rovnost žen a mužů (2010 – 2015)“. Zároveň chce podpořit rovnost žen a mužů i mimo EU.

Další zemí s vysokým rozdílem v odměňování mužů a žen je Rakousko (23 %) a třetí zemí je Česká republika (22,1 %). Naopak mezi země s nejmenším rozdílem v odměňování patří Slovinsko, Malta, Polsko, Itálie, Chorvatsko, Lucembursko, Rumunsko a Belgie. V těchto zemích je rozdíl v odměňování mužů a žen nižší než 10 %.

Graf č. 16: Gender pay gap v EU v roce 2013 (v %)

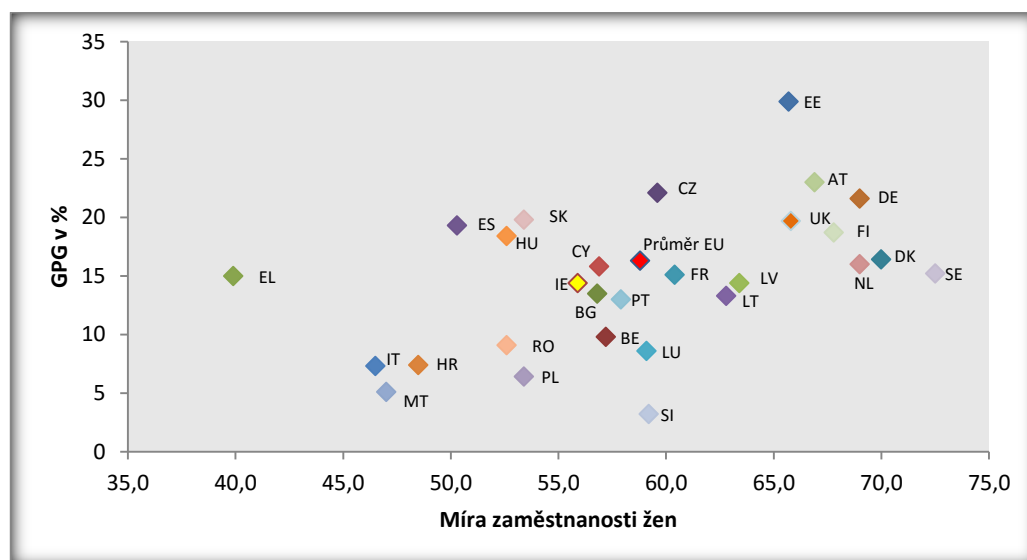

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Větší procento GPG v některých zemích nemusí nutně znamenat, že se zde vyskytuje diskriminace. Z větší části lze tento rozdíl vysvětlit dalšími faktory. Například v zemích, kde je míra zaměstnanosti žen nízká (např. Řecko, Itálie a Malta), je i rozdíl v GPG nižší. Pokud již ženy zaměstnány jsou, jedná se spíše o kvalifikovanější pracovní sílu, což se odráží i na výši mzdy a na ukazateli GPG. Na tuto závislost mezi mírou zaměstnanosti žen a GPG poukazuje následující graf č. 17.

K velkým rozdílům může docházet také při větší koncentraci žen v omezeném počtu odvětví (např. Estonsko a Česká republika) a v zemích s významným podílem žen pracujících na částečný úvazek (např. Německo a Rakousko). Za rozdíly v odměňování může i způsob stanovení mezd a institucionální mechanismy.

Graf č. 17: Závislost míry zaměstnanosti žen na GPG v roce 2013

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tento ukazatel tak neodráží skutečný stav diskriminace v jednotlivých zemích. Diskriminace je z velké části také ovlivněna i subjektivními faktory, které nejsou měřitelné (např. pokud si někdo řekne o větší plat, nebo pokud se někdo spokojí s nižším platem).

GPG je potřeba dále zdokonalovat, rozpracovávat a zamýšlet se nad hlubší podstatou problematiky. Vhodné je sledovat GPG podle jednotlivých stupňů odvětvové klasifikace, aby nedocházelo k ovlivňování extrémními hodnotami. Podstatné u této problematiky je, aby trh práce poskytoval stejné podmínky pro ženy a muže, s možností skloubení profesního a rodinného života. Proto je potřeba prosazovat ve všech zemích EU princip stejné odměny za stejnou práci (např. legislativou, kampaněmi a pravidelnými zprávami o stavu této problematiky).

5.2 Vícerozměrná analýza členských zemí EU dle trhu práce

5.2.1 Seřazení zemí EU na základě metody váženého součtu

Metoda váženého součtu je použita pro porovnání členských zemí EU na základě vybraných ukazatelů trhu práce. Nejsou vybrány všechny ukazatele, neboť u některých ukazatelů (zdanění osob s nízkým příjmem, minimální mzdy a výdaje na politiku trhu práce) není jasné, zda vyšší ukazatel odráží lepší postavení na trhu práce. Například pokud jsou vyšší výdaje na politiku trhu práce, pak to může být odrazem vysoké míry nezaměstnanosti. Ovšem příčina může být i ta, že tyto výdaje mohou být uplatňovány i na aktivní opatření trhu práce k prevenci proti nezaměstnanosti. Další ukazatel, který není zahrnut, je zdanění osob s nízkým příjmem. Vysoké daně znamenají vyšší příjem do státního rozpočtu, na druhé straně může řadu lidí demotivovat od práce. Minimální mzda také není zahrnuta do komparace států, jelikož ne všechny členské země využívají stejnou metodiku pro stanovení minimálních mezd. Část členských zemí stanovují minimální mzdy na základě kolektivních smluv a nemají výši minimální mzdy uzákoněnou.

Pro porovnání států jsou použity ukazatele pro rok 2014 (v %):

- míra zaměstnanosti,
- míra nezaměstnanosti,
- míra zaměstnanosti žen,
- míra nezaměstnanosti mladých osob (15 – 24 let),
- míra nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním,
- míra nezaměstnanosti osob se sekundárním vzděláním,
- míra nezaměstnanosti osob s terciálním vzděláním,
- gender pay gap (poslední dostupná data 2013).

Pro tyto ukazatele je stanoveno pořadí kritérií podle jejich důležitosti na trhu práce. Předpokladem je, že míra zaměstnanosti patří k nejdůležitějším ukazatelům trhu práce, neboť zásadně ovlivňuje celkovou ekonomiku státu. Neméně důležitým ukazatelem je i míra nezaměstnanosti, která taktéž odráží stav hospodářství dané země. Ukazateli míra zaměstnanosti žen byla stanovena třetí nejdůležitější váha, jelikož je potřeba zajistit

rovnocenné postavení žen a mužů na trhu práce. Vhodným ukazatelem pro analýzu je i míra nezaměstnanosti mladých lidí, která patří k nejtěžším problémům EU v důsledku hospodářské krize. Následují míry nezaměstnanosti dle vzdělání, největší váha připadá na osoby s primárním vzděláním, protože mají větší problém se uplatnit na trhu práce než zbytek vzdělanostních skupin. Naopak nejméně podstatným je v analýze GPG, neboť tento ukazatel se projevuje řadou chyb a neodráží tak skutečné rozdíly v odměňování.

Nejdůležitějšímu ukazateli je stanovena nejvyšší váha a naopak nejmenší váha je stanovena u ukazatele, který je nejméně důležitý. Následující tabulka č. 1 zobrazuje pořadí ukazatelů trhu práce s přiřazenými váhami.

Tabulka č. 1: Ukazatele trhu práce s přiřazenými váhami

Kritéria	Pořadí	Váha (v %)
Míra zaměstnanosti	1	22
Míra nezaměstnanosti	2	20
Míra zaměstnanosti žen	3	17
Míra nezaměstnanosti mladých lidí	4	16
Míra nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním	5	15
Míra nezaměstnanosti osob se sekundárním vzděláním	6	5
Míra nezaměstnanosti osob s terciálním vzděláním	7	3
GPG	8	2

Zdroj: Vlastní zpracování

Z následujícího grafu č. 18 je vidět pořadí států podle metody váženého součtu. První se v pořadí umístilo Německo, druhé místo obsadilo Dánsko a třetí je Rakousko. Je to dáno zejména tím, že nejvyšší váhu měla míra zaměstnanosti a míra nezaměstnanosti. Německo, Dánsko i Rakousko v těchto ukazatelích patří mezi státy s nejvyšší mírou zaměstnanosti (nad 70 %) a s nejnižší mírou nezaměstnanosti (pod 7 %). Důvodem podprůměrných hodnot těchto ukazatelů je dobrá ekonomická situace těchto států a dobře rozvinutý systém

trhu práce. V těchto zemích hrají odborové organizace důležitou roli při stanovení mezd a pracovních podmínek, stát do této oblasti zasahuje minimálně. Proto také nemá Rakousko a Dánsko uzákoněnou minimální mzdu, Německo přijalo zákonem stanovenou mzdu od 1. ledna 2015. Pozitivní na tomto faktu je, že se zaměstnavatelé se zaměstnanci mohou na podmínkách trhu práce domluvit.

To souvisí i se systémem flexikurity, který byl poprvé použit v Dánsku a rozšiřuje se do dalších EU. Tento systém je založen na flexibilitě na pracovních trzích, moderním sociálním systému a především na aktivní politice zaměstnanosti na místo pasivní politiky. V těchto zemích jsou vysoké výdaje na politiku trhu práce (vzhledem k HDP těchto států), ale jelikož míra nezaměstnanosti je velmi nízká, tyto výdaje jsou směřovány na preventivní opatření proti nezaměstnanosti (např. rekvalifikační programy, poradenské služby, tvorba pracovních míst).

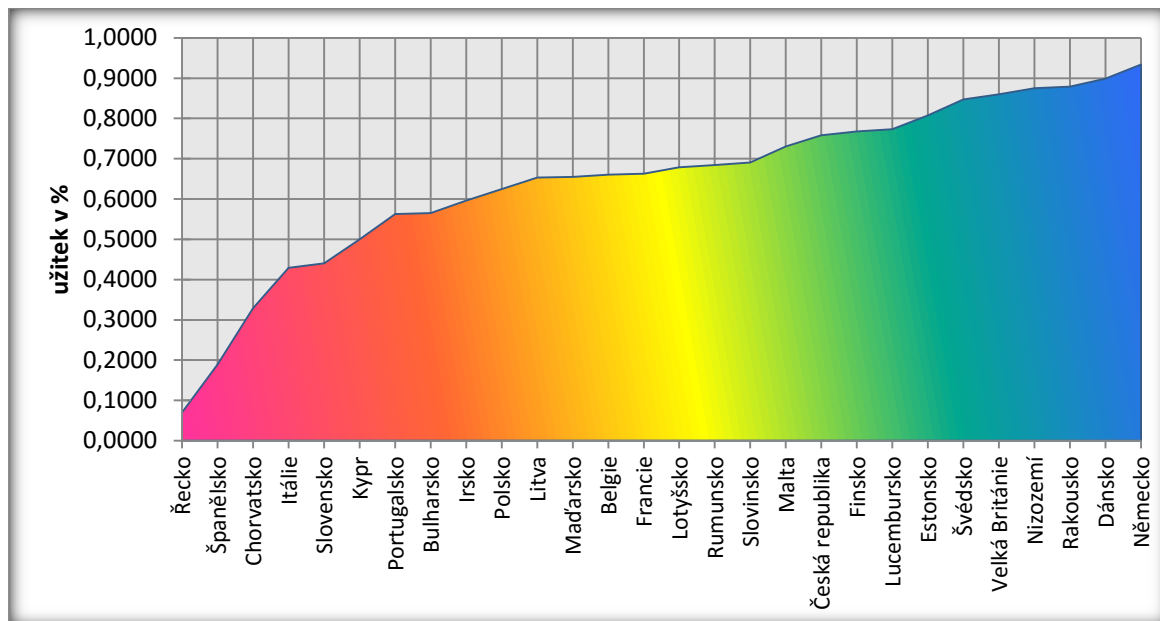
Ukazatel míry zaměstnanosti žen vykazuje u těchto států nadprůměrných hodnot (nad 67 %). V těchto zemích je typická práce na zkrácený úvazek, kterou mohou využívat právě ženy, aby skloubily svůj rodinný a pracovní život. Uplatnění na trhu práce je matkám umožněno také díky dobrému systému péče o děti, který je znám v Dánsku a v severských zemích.

Míra nezaměstnanosti mladých do 25 let je v Německu nejnižší (7,7 %). Souvisí to s nízkou nezaměstnaností ve státě, ale v důsledku nízké kvalifikace a chybějící praxe těchto osob je míra vyšší než je nezaměstnanost celková.

Velmi dobrých výsledků dosáhlo také Nizozemsko, Velká Británie a Švédsko.

Naopak mezi státy, které jsou na tom dle jednotlivých ukazatelů nejhůře, patří Řecko, Španělsko, Chorvatsko a Itálie. Tyto státy stále bojují s následky hospodářské krize a velkou zadlužeností. Největším problémem je v těchto státech vysoká míra nezaměstnanosti, zejména pak velká míra nezaměstnanosti mladých lidí, na které měla krize nejhorší dopad, neboť došlo nejprve k propouštění mladých méně zkušených lidí. K velké míře nezaměstnanosti došlo v důsledku krize taky ve všech vzdělanostních skupinách, nejhůře pak u osob s primárním vzděláním, a to kvůli jejich menší kvalifikaci.

Graf č. 18: Pořadí států podle metody váženého součtu

Zdroj: Vlastní zpracování

Státy, které jsou v této analýze ve středu grafu, dosahují průměrných hodnot. Na 14. místě skončilo Lotyšsko.

Zajímavé je, že Francie a Belgie skončily až za Lotyšskem. Francie se již delší dobu potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti (10,3 %). Na základě toho se snaží francouzská vláda o snížení sociálních odvodů firem, což by mělo umožnit vytvoření více pracovních míst. Vláda chce také vytvořit nová pracovní místa pro mladé lidi (míra nezaměstnanosti mladých je zde 24,2 %) a udržet místa pro starší pracovníky. Belgie vykazuje nižší míru nezaměstnanosti (8,5 %) než Francie, ale problémem belgického trhu práce je vysoká nezaměstnanost mladých lidí (23,2 %).

Kompletní údaje o jednotlivých ukazatelích jsou uvedeny v příloze č. 6.

5.3 Shluková analýza

Pomocí shlukové analýzy je vytvořeno několik shluků (clusterů) podle vzájemné podobnosti. Cílem je najít skupiny států, které se podobají z hlediska trhu práce. Do analýzy byly zařazeny následující ukazatelé trhu práce:

- míra zaměstnanosti (v %),
- míra nezaměstnanosti (v %),
- míra zaměstnanosti žen (v %),
- míra nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním (v %),
- daňové zatížení osob s nízkými příjmy (v %),
- míra nezaměstnanosti mladých osob (v %),
- gender pay gap (v %).

Jednotlivé ukazatele pochází z posledních zveřejněných údajů na Eurostatu z roku 2014, pouze GPG je z roku 2013.

Před začátkem shlukové analýzy byla provedena standardizace dat. Pokud jsou data nesourodá, je potřeba je převést na stejnou veličinu. Jinak by data byla závislá na proměnné s největším rozsahem. V případě této analýzy jsou všechny ukazatele uvedeny v procentech.

Z oblasti shlukových metod je využito hierarchického spojování. Postup analýzy je následující:

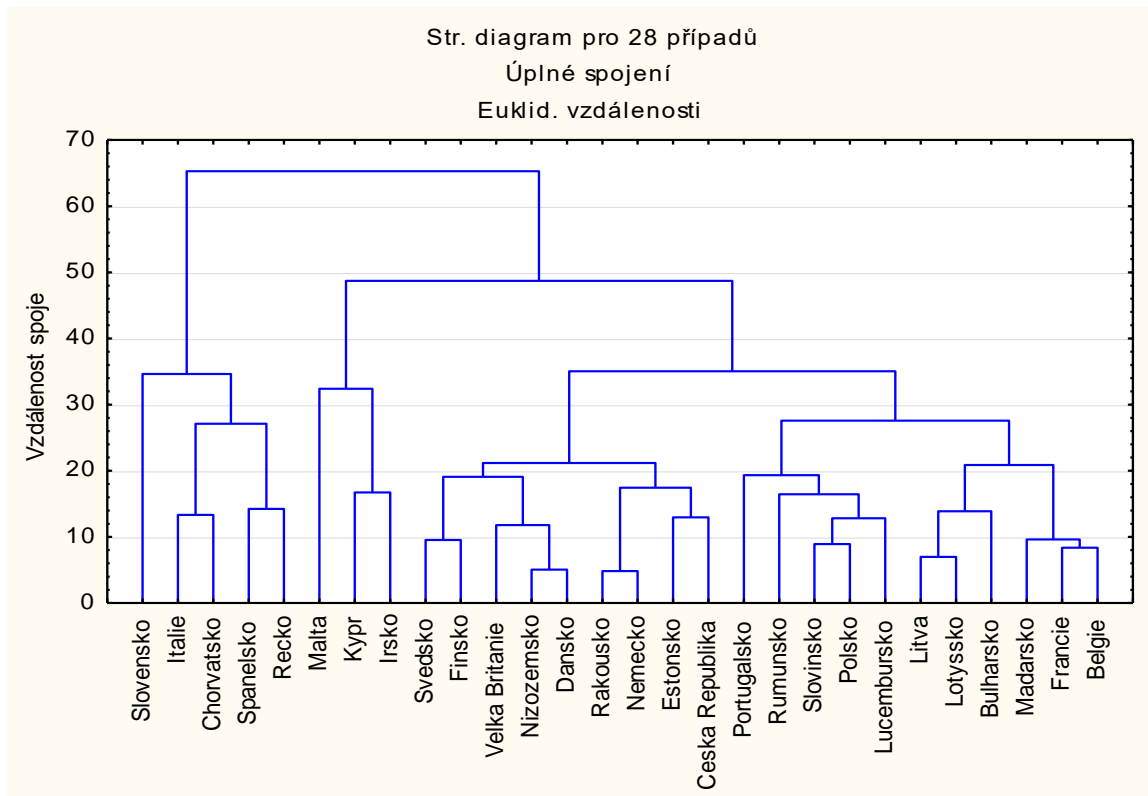
1. Vypočítá se vzdálenost od jednotlivých objektů a tyto vzdálenosti se uloží do matice.
2. Na základě vzniklé matice vzdáleností se vytváří jednotlivé shluky.

Výsledkem shlukové analýzy je hierarchický stromový graf (dendogram), ze kterého jsou vizuálně patrné přiřazené státy do jednotlivých shluků. Předpokladem pro shlukovou analýzu je, že skupina vyspělých států se bude oddělovat od jižních států, které vykazují z hlediska trhu práce nejhorší výsledky. Mezi vyspělé státy se řadí dle vícekriteriální

metody váženého součtu především Německo, Dánsko, Rakousko, a Nizozemí. Tyto státy vykazovaly i v předchozí analýze nejlepší výsledky.

Na následujícím obrázku č. 3 je zobrazen dendrogram vytvořených shluků v programu Statistika 12.

Obrázek č. 3: Dendrogram objektů vytvořený shlukovou analýzou

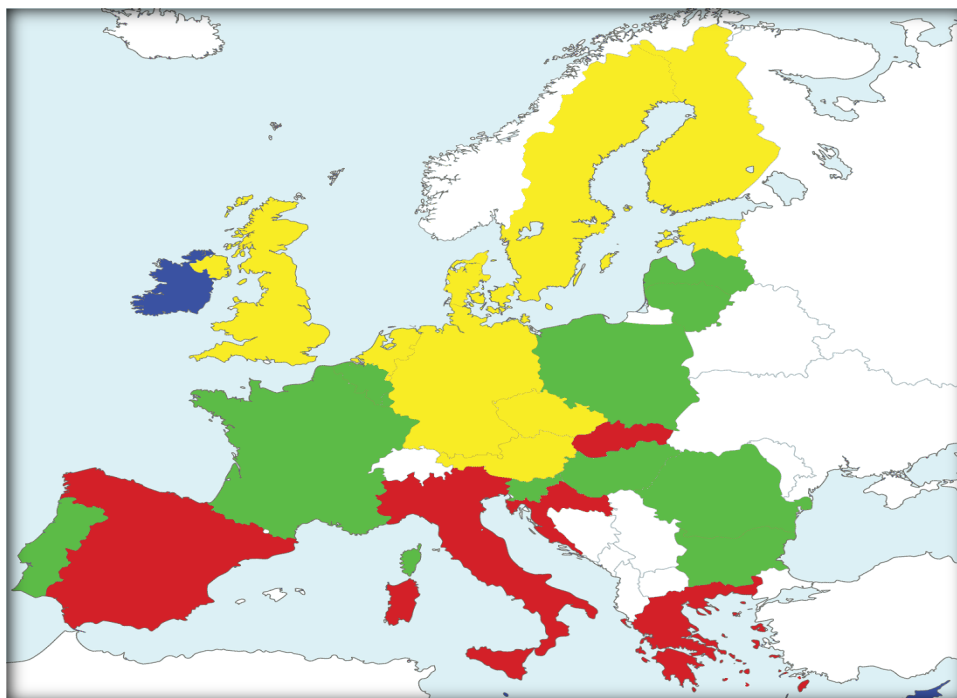

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Z dendrogramu je patrné, že státy EU se na základě vložených proměnných rozdělily do čtyř shluků. Státy spojené „vidličkou“ jsou součástí shluku. Je zde splněn předpoklad, že jsou jižní státy odděleny od vyspělých států.

Výsledky dendrogramu jsou pro lepší představu graficky zobrazeny na následujícím obrázku č. 4, kde jsou jednotlivé shluky států barevně rozlišené.

Obrázek č. 4: Grafické znázornění vytvořených shluků

Zdroj: Vlastní zpracování

Shluk č. 1 (na obrázku č. 4 červeně)

Součástí tohoto shluku je Slovensko, Itálie, Chorvatsko, Španělsko, Řecko. Všechny tyto státy jsou ekonomicky méně vyspělé a potýkají se s problémy na trhu práce. Následující tabulka č. 2 obsahuje průměry ukazatelů trhu práce tohoto shluku. Je patrné, že tato skupina států vykazuje nejhorší výsledky.

V rámci shluku dosahuje průměrná míra zaměstnanosti pouze 55,34 %, je tedy hluboko pod průměrem EU (64,9 %). Konkrétně je nejhorší situace v Řecku (49,4 %), naopak nejlépe je na tom Slovensko (61 %). Slovensko přispívá ke zvednutí průměru této skupiny, neboť v řadě ukazatelů vykazuje lepší výsledky než zbytek shluku. Míra zaměstnanosti zde klesá v důsledku hospodářské krize, která odhalila i další ekonomické problémy. Nejzávažnějším z nich je vysoká zadluženost jižních států.

V rámci jednotlivých shluků patří míra nezaměstnanosti v této skupině k nejhorším. Průměrná míra nezaměstnanosti dosahuje 18,84 %, tato hodnota je přibližně o 9 % vyšší než je průměr EU. Nejhorší výsledek vykazuje opět Řecko, kde míra nezaměstnanosti dosahuje nadprůměrné hodnoty 26,5 %. Nejlépe je na tom v této skupině Itálie (12,7 %).

Daňové zatížení osob s nízkými příjmy vykazuje v průměru hodnotu 37,78 %, je tedy vyšší než je průměr EU (34,9 %). V porovnání s ostatními skupinami států je tato hodnota třetí nejvyšší. V rámci shluku vykazuje nejnižší zdanění Chorvatsko (34,9 %) a nejvyšší zdanění je v Itálii (42,4 %). Obecně je vyšší zdanění ve státech, které jsou ekonomicky vyspělejší a mají dražší sociální systém. V případě těchto států jsou vybírány vyšší daně z důvodu velkého zadlužení země, které se snaží touto cestou snížit.

Průměrná míra zaměstnanosti žen je zde velmi nízká (48,68 %). V porovnání s průměrem EU je tato míra přibližně o 10 % nižší. Konkrétně je nejnižší míry zaměstnanosti žen dosahováno v Řecku (41,1 %) a nejlépe je na tom v této skupině Slovensko (54,3 %).

Velkým problémem je v tomto shluku vysoká nezaměstnanost mladých lidí. Průměrná nezaměstnanost činí 44,70 %, což je o více než 20 % průměru EU a nejhorší situace je ve Španělsku (53,2 %). Oproti ostatním státům v této skupině je na tom lépe Slovensko (29,7 %). Podobná situace je u osob s primárním vzděláním. Průměrná hodnota toho ukazatele činí 29,06 % a výrazně vyšší hodnotu vykazuje Slovensko (41,1 %).

Hospodářská krize zvyšuje nezaměstnanost mladých lidí, protože velká část mladých pracuje na částečný úvazek nebo na dobu určitou. Jsou tak první, kdo v důsledku výkyvů ekonomiky ztrácí zaměstnání. Problémem u osob s primárním vzděláním je jejich nedostatečná kvalifikace. Osoby, které jsou zaměstnány kratší dobu a mají méně zkušeností, jsou nejvíce ohroženy ztrátou zaměstnání.

V souvislosti s gender pay gap nevykazuje tato skupina nejhorších výsledků, naopak hodnoty těchto států patří se 13,75 % k nadprůměrným. Itálie a Chorvatsko patří mezi státy s nejnižšími rozdíly v odměňování mezi muži a ženami (kolem 7 %). Největší rozdíly v odměňování jsou v rámci této skupiny zaznamenány na Slovensku (19,8 %) a ve Španělsku (19,3 %). Obecně lze o GPG říci, že státy, které mají nejmenší rozdíly v odměňování, vykazují nízkou míru zaměstnanosti žen. Toto platí zejména u Itálie a Chorvatska, kde je míra zaměstnanosti žen přibližně 50 %.

Shluk č. 2 (na obrázku č. 4 modře)

Tento shluk patří k nejméně početným a skládá se z Irska, Kypru a Malty. Tyto státy jsou v souvislosti s trhem práce ve všech ukazatelích lepší než předchozí shluk. Podle průměrných hodnot lze tento shluk označit za druhý nejhorší.

Míra zaměstnanosti je vyšší než v předchozím shluku (62,03 %), přesto pod průměrem EU. Konkrétně je nejhorší situace v Irsku s 61,7 % a přibližně stejnou míru zaměstnanosti v tomto shluku vykazuje Malta (62,3 %) a Kypr (62,1 %).

Míra nezaměstnanosti dosahuje v této skupině lehce nadprůměrných hodnot (11,10 %), ačkoliv Malta patří mezi státy s nejnižší mírou nezaměstnanosti (5,9 %). Naopak Kypr vykazuje vysokou míru nezaměstnanosti (16,1 %). Nízká míra nezaměstnanosti a zároveň nízká zaměstnanost na Maltě je zapříčiněna velkým počtem obyvatel stojícím dobrovolně mimo trh práce.

Zajímavé je, že tato skupina států má nejmenší zdanění osob s nízkými příjmy, a to průměrně 17,73 %. Nejmenší zdanění je pak na Kypru (11,9 %). Kypr patří k zemím, kde je daňové zatížení osob s nízkými příjmy nejnižší. Zbylé státy také vykazují zdanění mnohem nižší než je průměr EU.

Míra zaměstnanosti žen je u těchto zemí stále podprůměrná (54,87 %), jako tomu bylo v předchozím shluku. Konkrétně je na tom nejhůře Malta (49,3 %) a nejvyšší zaměstnanost žen je zaznamenána na Kypru (58,6 %).

Pozitivní výsledek je u ukazatele GPG. V této skupině činí GPG pouze 11,77 %. Rozdíly v odměňování mužů a žen jsou zde druhé nejnižší v porovnání s ostatními skupinami. Lépe jsou na tom tyto státy s nezaměstnaností osob s primárním vzděláním než v prvním shluku. Tento ukazatel se pohybuje pod průměrem EU a dosahuje 15,83 %.

Shluk č. 3 (na obrázku č. 4 žlutě)

Do tohoto shluku náleží Velká Británie, Nizozemsko, Dánsko, Švédsko, Finsko, Estonsko, Rakousko, Německo a Česká republika. Tato skupina je tvořena jak zakládajícími členy, tak státy, které přistoupily v roce 2004. Jedná se o státy ekonomicky vyspělé, zejména

státy západní a severní Evropy. Možným překvapením je Estonsko a Česká republika, které se řadí k tomuto shluku. V rámci trhu práce, zejména pak v ukazatelích zaměstnanosti a nezaměstnanosti dosahují tyto státy nadprůměrných hodnot. Situace na trhu práce se v těchto zemích zlepšila po roce 2004, následkem vstupu do Evropské unie a nadále tyto země vykazují dobré výsledky na trhu práce.

Dle tabulky č. 2 dosahuje tento shluk nejlepších výsledků. Míra zaměstnanosti je v této skupině o poznání vyšší než v předchozích skupinách a činí 71,66 %. V tomto shluku je nejvyšší zaměstnanost žen (67,72 %). Lze to přisoudit dobré ekonomické situaci v těchto zemích a vlivu práce na zkrácený úvazek. Tyto země mnohem častěji využívají zkrácených úvazků a dávají tak možnost pracovat osobám, které jsou např. na mateřské, nebo v domácnosti. Nejvíce je využito zkrácených úvazků v Nizozemsku (50,4 %), v Německu, Švédsku, Finsku a Velké Británii. Uplatnění na trhu práce ženám s dětmi je umožněno díky dobrému systému péče o děti, který je znám v především Dánsku a v severských zemích.

V souvislosti s vysokou zaměstnaností žen je v této skupině velký rozdíl v odměňování mezi ženami a muži. GPG zde činí 20,29 % a je nejvyšší ze všech shluků. Největší rozdíly v odměňování jsou v Estonsku, ve kterém je zaznamenán nejvyšší GPG z celé EU (29,9 %), a již přijalo opatření ke snížení. V roce 2012 byl zveřejněn akční plán, který obsahuje řadu opatření, například jak zvýšit povědomí o nerovnosti mužů a žen a snaží se o zajištění rovnosti mužů a žen také ve vzdělávání.

Jak již bylo uvedeno, daňové zatížení je častěji vyšší u států ekonomicky vyspělejších s drahými sociálními systémy. Proto tato skupina států vykazuje druhou nejvyšší míru tohoto zdanění (38,04 %). Nejvyšší daňové zatížení osob s nízkými příjmy je v Německu, Rakousku a Švédsku (nad 40 %). Naopak o poznání nižší zdanění vykazuje v této skupině Velká Británie (26,4 %).

Oproti ostatním skupinám dosahují tyto státy nejlepších výsledků v míře nezaměstnanosti. Průměrná míra nezaměstnanosti zde činí 6,76 % a je přibližně dvakrát menší než v prvním shluku. Přičemž nejnižší míra nezaměstnanosti je v Německu (5 %) a naopak Finsko dosahuje nejvyšší nezaměstnanosti, ale je stále pod průměrem EU (8,7 %).

Lepších výsledků dosahuje skupina v nezaměstnanosti mladých lidí a u osob s primárním vzděláním. V průměru se hodnota pohybuje kolem 14,94 % a míra nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním činí 14,32 %. Nejlépe si v nezaměstnanosti mladých vede Německo (7,7 %), nejhůře naopak Švédsko (22,9 %). Nejvíce nezaměstnaných osob s primárním vzděláním mají v této skupině v České republice (22,1 %), nejméně v Dánsku (10,3 %). Vysoké hodnoty nezaměstnanosti potvrzují fakt, že míra nezaměstnanosti mladých osob a zároveň osob s nejnižším vzděláním patří mezi nejtěživější problémy evropského trhu práce.

Shluk č. 4 (na obrázku č. 4 zeleně)

Tento shluk patří mezi nejpočetnější, náleží sem Portugalsko, Slovinsko, Polsko, Lucembursko, Lotyšsko, Litva, Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Francie a Belgie. Tento shluk je více různorodý. Je tvořen zakládajícími státy, ale také státy postupně přistupujícími, především po roce 2004.

Z tabulky č. 2 je vidět, že tato skupina států vykazuje druhé nejlepší výsledky. Ne však všechny ukazatele vykazují nadprůměrných hodnot, tak jako shluk č. 3 s nejlepšími výsledky. Shluk č. 4 dosahuje horších výsledků ve většině ukazatelů. A naopak se velmi odlišuje v odměňování mezi muži a ženami. GPG je zde téměř o 10 % nižší než ve shluku č. 3 a zároveň je zde GPG nejnižší v porovnání s ostatními shluky.

Lehce podprůměrných hodnot dosahují v míře zaměstnanosti (63,35 %). K nižšímu průměru přispívají státy Polsko, Maďarsko, Bulharsko a Belgie, jejichž míra zaměstnanosti je nejnižší v rámci shluku (kolem 61 %). Nejvyšších hodnot dosahuje Lucembursko (66,6 %), Lotyšsko (66,3 %) a Francie (64,3 %).

Míra zaměstnanosti žen dosahuje také lehce podprůměrných hodnot (59,15 %). Zejména díky Maďarsku, Polsku a Rumunsku, které mají míru zaměstnanosti žen kolem 55 %. Naopak státy, které vykazují nadprůměrné hodnoty, jsou Lotyšsko, Litva, Lucembursko a Francie (nad 60 %).

Tento shluk vykazuje největší míru zdanění osob s nízkými příjmy (40,24 %). Přičemž danou míru lehce zvedá Belgie (49,9 %), která má největší míru zdanění v EU.

Největší zásluhy k dosažení vyšší úrovně hodnot lze připsat zejména Lucembursku, Lotyšsku a Litvě, neboť vykazují lepší výsledky v ukazatelích trhu práce oproti ostatním státům dané skupiny.

Tabulka č. 2: Průměrné hodnoty ukazatelů v rámci jednotlivých shluků

Proměnná (v %)	Shluk 1	Shluk 2	Shluk 3	Shluk 4
Míra zaměstnanosti	55,34	62,03	71,66	63,35
Míra nezaměstnanosti	18,84	11,10	6,76	9,55
Daňové zatížení osob s nízkými příjmy	37,78	17,73	38,04	40,24
Míra zaměstnanosti žen	48,68	54,87	67,72	59,15
GPG	13,76	11,77	20,29	11,35
Míra nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním	29,06	15,83	14,32	18,23
Míra nezaměstnanosti mladých lidí	44,70	23,90	14,94	23,27

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

6 Závěr

Během sledovaného období 2000 – 2014 nastalo několik důležitých událostí, které ovlivnily trh práce v zemích EU. V letech 2002 – 2003 nastal útlum ekonomiky EU následkem politických a ekonomických událostí ve světě. Negativně se útlum ekonomiky projevuje na trhu práce, neboť zvýšení zaměstnanosti a snížení nezaměstnanosti vyžaduje trvalý hospodářský růst. Recese ekonomiky však netrvala dlouho a EU prošla v letech 2004 – 2008 oživením ekonomiky, které bylo mimo jiné zapříčiněno i největší vlnou jejího rozšíření. V roce 2004 přistoupilo deset států a v roce 2007 bylo přijato Rumunsko a Maďarsko. Efekt prohlubování evropského integračního procesu působí jako významný růstový faktor hospodářství EU. V členských zemích došlo ke zlepšení vzájemného obchodu, zvýšení přílivu zahraničních investic a s tím i k růstu produktivity práce. Volný pohyb osob navíc umožnil obyvatelům EU získat pracovní příležitosti v členských zemích.

K zásadnímu ovlivnění trhu práce došlo po roce 2008, neboť většinu evropských zemí zasáhla světová hospodářská krize. V nově přistupujících státech, které dosud těžily z investičních toků, došlo kvůli recesi ekonomiky k jejímu strmému propadu a tím i zvýšení nezaměstnanosti. V roce 2013 dosáhla míra nezaměstnanosti svého maxima 10,9 %. Nejvíce jsou postižené země potýkající se už před krizí s hospodářskými problémy, které poté vypluly na povrch. Tyto země mají vysokou zadluženost, která vznikla ve většině států v důsledku vysokých státních výdajů a relativně nízké produktivity práce. Největší problém vysoké nezaměstnanosti je v jižních zemích Evropy v Řecku, Španělsku, Chorvatsku.

V současné době představuje nezaměstnanost velice závažný problém ve většině zemí EU, neboť je zdrojem chudoby a závislosti na sociálních dávkách. Nejvíce je ohrožena riziková skupina mladých lidí, kde s ekonomickou krizí došlo k rapidnímu nárůstu nezaměstnanosti. Nejhorší situace je v jižní Evropě konkrétně ve Španělsku, kde v roce 2014 činila nezaměstnanost mladých 53,2 %. Celkem přes 7,5 milionů osob do 25 let není v EU zaměstnáno, ani nestuduje. V rámci strategie Evropa 2020 vyčlenila EU prostředky ke zlepšení vzdělání a zaměstnání mladých lidí. K opatřením, která mají zlepšit postavení mladých lidí na pracovním trhu, patří kvalitní odborná příprava na budoucí povolání více

odpovídající potřebám trhu práce. Dalším opatřením je využívání grantů EU na studium nebo odbornou přípravu v jiné zemi a na zjednodušení přechodu ze školy do práce.

Krise měla velký dopad i na osoby s nejnižším stupněm vzdělání, které je důležitým předpokladem při hledání zaměstnání z důvodu přechodu ke znalostní ekonomice a velkému rozvoji moderních technologií a postupů. Lidé s primárním vzděláním vykazují po celé sledované období nejvyšší nezaměstnanost. Nejhorší situace je na Slovensku, kde v roce 2014 dosáhla míra nezaměstnanosti této skupiny 41,1 %. Důvodem je špatná ekonomická situace v důsledku krize, kdy zaměstnavatelé začali nejprve propouštět osoby nekvalifikované s nejnižším stupněm vzdělání. Naopak pracovníci s terciálním vzděláním byli výrazně méně zasaženi nezaměstnaností, zvláště pak v období ekonomického poklesu.

Dále práce vyhodnocuje ukazatele na trhu práce prostřednictvím metody váženého součtu, čímž zjišťuje pořadí států. Nejlepších výsledků dosahuje Německo, Dánsko, Rakousko a Nizozemí. Tyto země vykazují v míře nezaměstnanosti a zaměstnanosti nadprůměrných hodnot. Míra nezaměstnanosti je v Německu nejmenší z celé EU (5 %). Míra zaměstnanosti těchto států je nad 70 %. Zaměstnanost zvyšuje umožnění práce na částečný úvazek, která je v těchto zemích hojně využívána. Zároveň těmto výsledkům přispívá dobrá ekonomická situace států a rozvinutý systém trhu práce. Na trhu práce je využíván princip flexikurity, který je zaměřen na flexibilitu na pracovních trzích s vysokým stupněm sociální ochrany a s důrazem na aktivní politiku zaměstnanosti zaměřenou na prevenci proti nezaměstnanosti.

Naopak nejhorších výsledků dosahuje Řecko, Španělsko, Chorvatsko a Itálie. Tyto státy stále prochází hospodářskou krizí a velkou zadlužeností. Výdaje na politiku trhu práce směřují především na podporu v nezaměstnanosti a aktivní politika zaměstnanosti je zde velmi omezená.

Dobrych výsledků v této analýze dosáhly také Velká Británie, Švédsko, Estonsko a Lucembursko. Česká republika se umístila na 10. místě. Míra nezaměstnanosti je zde pouze 6,1 %, problémem je však nezaměstnanost osob s nejnižším stupněm vzdělání, kterých je nezaměstnáno až 22,1 %. Naopak u osob s terciálním vzděláním patří míra nezaměstnanosti k nejnižším v EU (2,8 %). Možným překvapením je umístění Belgie a Francie na 15. a 16. místě. Francie se dlouhodobě potýká s vyšší mírou nezaměstnanosti

(10,3 %). Problémem těchto zemí je i vysoká míra nezaměstnanosti mladých lidí (nad 23 %).

Provedenou shlukovou analýzou byly nalezeny čtyři skupiny států, které vykazují vysokou míru podobnosti na trhu práce dle zvolených ukazatelů. Zároveň byl splněn předpoklad, že vyspělé státy, které dosahují nejlepších výsledků v metodě váženého součtu, se budou oddělovat od jižních států, které se potýkají s problémy na trhu práce.

První shluk vykazuje nejhorších výsledků. Náleží sem Řecko, Španělsko, Chorvatsko, Itálie a Slovensko. Tyto státy vykazovaly nejhorší výsledky také v předchozí analýze. Všechny tyto státy jsou méně ekonomicky vyspělé a mají problémy na trhu práce. Tento shluk dosahoval ve většině ukazatelů podprůměrných hodnot. Pouze u ukazatele GPG nepatří tato hodnota k nejhorším. Souvisí to ovšem i s nízkou zaměstnaností žen v tomto shluku, která se pohybuje kolem 50 %.

Druhý nejméně početný shluk zahrnuje Irsko, Kypr a Maltu. Tyto země do počátku krize vykazovaly velice dobrých výsledků na trhu práce. Vzhledem k hospodářské krizi došlo k dramatickému zhoršení ve všech makroekonomických ukazatelích. Vysokých hodnot míry nezaměstnanosti dosahuje následkem krize Kypr a Irsko. Míra nezaměstnanosti na Maltě patří k nejnižším v EU, avšak míra zaměstnanosti je nízká, přibližně 60 %. Tato situace je zapříčiněna osobami stojícími dobrovolně mimo trh práce. Ekonomiky těchto zemí představují malý izolovaný trh, který je závislý na zahraničních investicích. A vzhledem k závislosti Malty a Kypru na cestovním ruchu, jsou tyto země velmi citlivé na ekonomické a politické vlivy z vnějšího prostředí.

Třetí shluk vykazuje nejlepší výsledky na trhu práce. Patří sem Velká Británie, Nizozemsko, Dánsko, Švédsko, Finsko, Estonsko, Rakousko, Německo a Česká republika. Zahrnuje státy vyspělé, které vykazovaly nejlepší výsledky i v metodě váženého součtu a zároveň dva státy, které přistoupily v roce 2004 – Estonsko a Česká republika. Situace na trhu práce se u těchto přistoupivších zemí zlepšila vlivem vstupu do EU, jelikož došlo k přílivu přímého zahraničního kapitálu, který zvýšil produktivitu na trhu práce. A tak tyto státy vykazují ve většině ukazatelů nadprůměrných výsledků.

Čtvrtý nejpočetnější shluk zahrnuje Portugalsko, Slovinsko, Polsko, Lucembursko, Lotyšsko, Litvu, Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Francii a Belgii. Tento shluk je tvořen jak státy zakládajícími, tak přistupujícími státy zejména po roce 2004. Tyto státy vykazují druhý nejlepší výsledek, ale ne všechny ukazatele dosahují nadprůměrných hodnot, tak jako ve třetím shluku s nejlepšími výsledky. Vstupem do EU došlo v řadě těchto zemí k přílivu zahraničního kapitálu, který zapříčinil dynamiku ekonomického růstu. Pobaltské země patřily do počátku krize k nejvíce dynamicky se rozvíjejícím zemím v EU. Vlivem hospodářské krize nastal útlum ekonomiky a došlo ke zvyšování nezaměstnanosti. Největší dopad krize měl vliv právě na státy, které vstoupily po roce 2004.

Na závěr lze konstatovat, že situace na trhu práce v EU se po krizi postupně zlepšuje. K mírnému snížení průměrné míry nezaměstnanosti došlo poprvé v roce 2014 na 10,2 %. Nadále je kritická situace zejména v jižních státech Evropy, kde je zapotřebí dohled nad reformami a dodržování fiskálních opatření, které omezují růst zadluženosti těchto zemí.

7 Seznam použitých zdrojů

1. **CIHELKOVÁ, Eva a kol.** *Evropská integrace - Evropská unie*. Praha : Oeconomica, 2004. 80-245-0854-0.
2. **FIALA, Petr a PITROVÁ, Markéta.** *Evropská unie*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 80-7325-015-2.
3. *EUR-Lex. Maastrichtská smlouva o Evropské unii*. [Online] [Citace: 01. 07 2015.] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:xy0026>.
4. **ABRHÁM, Josef.** *Komparativní ekonomika EU (trendy, souvislosti a implikace pro ekonomickou governance)*. Praha : MAC, 2008. 978-80-86783-34-5.
5. **JÍROVÁ, Hana.** *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha : VŠE, 1999. 80-7079-635-9.
6. **BROŽOVÁ, Dagmar.** *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha : SLON, 2003. 80-86429-16-4.
7. **WINKLER, Jiří a WILDMANNOVÁ, Mirka.** *Evropské pracovní trhy a průmyslové vztahy*. Praha : Computer Press, 1999. 80-7226-195-9.
8. *Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED*. [Online] [Citace: 04. 09 2015.] <http://www.naep.cz/image/content-management/ISCED%20klasifikace%20vzdelavani.pdf>.
9. *Národní ústav pro vzdělání. Nová mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 2011*. [Online] [Citace: 04. 09 2015.] <http://www.nuv.cz/vystupy/nova-mezinarodni-klasifikace-vzdelavani-isced-2011>.
10. **BUCHTOVÁ, Božena.** *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha : Grada, 2002. 80-247-9006-8.

11. Český statistický úřad. *Míra zaměstnanosti, v členění podle pohlaví*. [Online] <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsiem010.htm>.
12. Eurostat. *Statistika zaměstnanosti*. [Online] [Citace: 03. 07 2015.] http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics/cs.
13. Český statistický úřad. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika*. [Online] [Citace: 04. 07 2015.] https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsp.
14. **SIROVÁTKA, Tomáš, MAREŠ, Petr**. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno : Vydavatelství Masarykovy univerzity, 2003. 55-956-2003.
15. **BAŠTÝŘ, Ivo**. *Porovnání úrovně, vývoje a postavení minimálních mezd a minimálních nákladů práce ve státech Evropské unie*. Praha : VÚPSV, 2007. 978-80-87007-939-9.
16. Finance.cz. *Minimální mzda*. [Online] [Citace: 05. 07 2015.] <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/mzda/vse-o-mzdach/minimalni-mzda/>.
17. Eurostat. *Minimum wage statistics*. [Online] [Citace: 06. 07 2015.] http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Minimum_wage_statistics.
18. Evropská komise. *Hlavní charakteristiky trhu práce a politiky zaměstnanosti Evropské unie*. [Online] [Citace: 07. 07 2015.] http://ec.europa.eu/ceskarepublika/news/issues/080609_cs.htm.
19. Český statistický úřad. *Veřejné výdaje na politiky trhu práce, podle typu akce*. [Online] [Citace: 08. 07 2015.] <http://apl.czso.cz/ode/tab/tps00076.htm>.
20. Evropská komise. *Jak odstranit platovou nerovnost mezi ženami a muži v Evropské unii*. [Online] [Citace: 10. 07 2015.] http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_pay_gap/140319_gpg_cs.pdf.
21. **KOTÝNKOVÁ, Magdalena**. *Trh práce na přelomu tisíciletí*. Praha : Oeconomica, 2006. 80-245-1149-5.

22. *Evropský parlament. Politika zaměstnanosti.* [Online] [Citace: 09. 07 2015.]
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.10.3.html.
23. *Evropská komise. O nás.* [Online] [Citace: 10. 08 2015.]
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=cs&catId=656>.
24. *Euroskop.cz. Zaměstnanost a sociální věci.* [Online] [Citace: 10. 08 2015.]
<https://www.euroskop.cz/688/796/clanek/zamestnanost-a-socialni-veci/>.
25. *Evropský parlament. Nenechte si ujít.* [Online] [Citace: 10. 08 2015.]
<http://www.europarl.europa.eu/committees/cs/empl/home.html>.
26. *European Commission. Employment Committee.* [Online] [Citace: 10. 08 2015.]
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=115&langId=en>.
27. *Evropský parlament. Politika zaměstnanost.* [Online] [Citace: 10. 07 2015.]
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.10.3.html.
28. *Evropský parlament. Fakta a čísla o Evropské unii.* [Online] [Citace: 08. 07 2015.]
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.10.3.html.
29. **TOTH, Daniel.** *Lisabonská strategie a strategie Evropa 2020.* Praha : Powerpoint, 2010. 978-80-87415-05-4.
30. *Naseevropa. Kokova zpráva o stavu Lisabonské strategie.* [Online] [Citace: 09. 07 2015.]
http://www.naseevropa.cz/portal/port_data.nsf/927b725e08d36a78c1256ea50030ae62/d11a635dd385a4cdc1256f4d0046c352?OpenDocument.
31. *Evropská komise. Cíle strategie Evropa 2020.* [Online] [Citace: 10. 07 2015.]
http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_cs.htm.
32. *EUR-Lex. Unie inovací.* [Online] [Citace: 12. 07 2015.] (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:em0041>).

33. *European Commission. Youth on the Move.* [Online] [Citace: 12. 07 2015.]
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=950&langId=en>.
34. *MVČR. Strategie Evropa 2020.* [Online] [Citace: 08. 07 2015.]
<http://www.mvcr.cz/clanek/i2010.aspx>.
35. *Evropská komise. Evropa 2020.* [Online] [Citace: 13. 07 2015.]
http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/sustainable-growth/index_cs.htm.
36. *European Commission. Evropa 2020: Komise navrhuje novou evropskou hospodářskou strategii.* [Online] [Citace: 13. 07 2015.] http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-225_cs.htm.
37. *Evropská komise. Čile.* [Online] [Citace: 14. 07 2015.]
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=657&langId=cs>.
38. *Evropský parlament. Politika zaměstnanosti.* [Online] [Citace: 14. 07 2015.]
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.10.3.html.
39. *European Commission. European employment strategy - Employment guidelines.* [Online] [Citace: 14. 07 2015.]
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&intPageId=3427&langId=en>.
40. **WINKLER, Jiří a WILDMANNOVÁ, Mirka.** *Český trh práce a Evropská strategie zaměstnanosti.* Praha : Computer Press, 1999. 80-7226-195-9.
41. *European Commission. Flexicurity.* [Online]
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=102&langId=en>.
42. *Evropský sociální fond. Evropský sociální fond v ČR.* [Online] [Citace: 10. 08 2015.]
<http://www.esfcr.cz/evropsky-socialni-fond-v-cr>.
43. *Evropská komise. Evropský sociální fond.* [Online] [Citace: 15. 07 2015.]
<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=cs>.

44. **LEITMANOVÁ, Ivana.** *Trh práce EU a ČR: stav a vývoj.* České Budějovice : DATAPARTNER, 1999. 80-902696-0-5.
45. *Evropská komise. ESF v období 2014 - 2020.* [Online] [Citace: 10. 08 2015.] <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=cs>.
46. **HINDLS, Richard, HRONOVÁ, Stanislava, SEGER, Jan.** *Statistika pro ekonomy.* Praha : Professional Publishing, 2007. 978-80-86946-43-6.
47. **BROŽOVÁ, Helena a kol.** *Modely pro vícekritériální rozhodování.* místo neznámé : Česká zemědělská univerzita v Praze. Provozně ekonomická fakulta, 2014. 978-80-213-1019-3.
48. **HEBÁK, Petr a kolektiv.** *Statistické myšlení a nástroje analýzy dat.* Praha : INFORMATORIUM, spol. s.r.o., 2015. 978-80-7333-118-4.
49. **HENDL, Jan.** *Přehled statistických metod zpracování dat.* Praha : Portál, 2004. 80-7178-820-1.

8 Přílohy

Příloha č. 1 – Míra zaměstnanosti v EU

Země/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU - 28	:	:	62,3	62,5	62,9	63,4	64,3	65,2	65,7	64,4	64,1	64,2	64,1	64,1	64,9
Belgie	60,5	59,9	59,9	59,6	60,3	61,1	61,0	62,0	62,4	61,6	62,0	61,9	61,8	61,8	61,9
Bulharsko	50,4	49,7	50,6	52,5	54,2	55,8	58,6	61,7	64,0	62,6	59,7	58,4	58,8	59,5	61,0
Česká republika	65,0	65,0	65,4	64,7	64,2	64,8	65,3	66,1	66,6	65,4	65,0	65,7	66,5	67,7	69,0
Dánsko	76,3	76,2	75,9	75,1	75,7	75,9	77,4	77,0	77,9	75,3	73,3	73,1	72,6	72,5	72,8
Německo	65,6	65,8	65,4	65,0	65,0	65,5	67,2	69,0	70,1	70,3	71,1	72,7	73,0	73,5	73,8
Estonsko	60,3	61,1	61,3	63,0	63,1	64,8	68,4	69,8	70,1	63,8	61,2	65,3	67,1	68,5	69,6
Irsko	65,2	65,8	65,5	65,5	66,3	67,6	68,7	69,2	67,4	61,9	59,6	58,9	58,8	60,5	61,7
Řecko	56,5	56,4	57,4	58,5	59,1	59,6	60,6	60,9	61,4	60,8	59,1	55,1	50,8	48,8	49,4
Španělsko	56,3	57,8	58,9	60,2	61,3	63,6	65,0	65,8	64,5	60,0	58,8	58,0	55,8	54,8	56,0
Francie	62,1	62,8	63,0	63,9	63,7	63,7	63,6	64,3	64,8	64,0	63,9	63,9	63,9	64,1	64,3
Chorvatsko	:	:	53,4	53,4	54,7	55,0	55,6	59,0	60,0	59,4	57,4	55,2	53,5	52,5	54,6
Itálie	53,7	54,8	55,5	56,1	57,7	57,6	58,3	58,6	58,6	57,4	56,8	56,8	56,6	55,5	55,7
Kypr	65,7	67,8	68,6	69,2	68,9	68,5	69,6	71,0	70,9	69,0	68,9	67,6	64,6	61,7	62,1
Lotyšsko	57,5	58,6	59,9	60,8	61,0	62,1	65,9	68,1	68,2	60,3	58,5	60,8	63,0	65,0	66,3
Litva	59,1	57,5	59,9	61,1	61,6	62,9	63,6	65,0	64,4	59,9	57,6	60,2	62,0	63,7	65,7
Lucembursko	62,7	63,1	63,4	62,2	62,5	63,6	63,6	64,2	63,4	65,2	65,2	64,6	65,8	65,7	66,6
Maďarsko	56,3	56,2	56,2	57,0	56,8	56,9	57,4	57,0	56,4	55,0	54,9	55,4	56,7	58,1	61,8
Malta	54,2	54,3	54,4	54,2	54,0	53,6	53,9	55,0	55,5	55,3	56,2	57,9	59,1	60,8	62,3
Nizozemí	72,9	74,1	74,4	73,6	73,1	73,2	74,3	76,0	77,2	77,0	74,7	74,2	74,4	73,6	73,1
Rakousko	68,5	68,5	68,7	68,9	66,5	67,4	68,6	69,9	70,8	70,3	70,8	71,1	71,4	71,4	71,1
Polsko	55,0	53,4	51,5	51,2	51,7	52,8	54,5	57,0	59,2	59,3	58,9	59,3	59,7	60,0	61,7
Portugalsko	68,4	69,0	68,8	68,0	67,6	67,3	67,6	67,6	68,0	66,1	65,3	63,8	61,4	60,6	62,6
Rumunsko	63,0	62,4	57,6	57,6	57,7	57,6	58,8	58,8	59,0	58,6	60,2	59,3	60,2	60,1	61,0
Slovensko	62,8	63,8	63,4	62,6	65,3	66,0	66,6	67,8	68,6	67,5	66,2	64,4	64,1	63,3	63,9
Slovinsko	56,8	56,8	56,8	57,7	57,0	57,7	59,4	60,7	62,3	60,2	58,8	59,3	59,7	59,9	61,0
Finsko	67,2	68,1	68,1	67,7	67,6	68,4	69,3	70,3	71,1	68,7	68,1	69,0	69,4	68,9	68,7
Švédsko	73,0	74,0	73,6	72,9	72,1	72,5	73,1	74,2	74,3	72,2	72,1	73,6	73,8	74,4	74,9
Velká Británie	71,2	71,4	71,4	71,5	71,7	71,7	71,6	71,5	71,5	69,9	69,4	69,3	69,9	70,5	71,9

Zdroj: Eurostat

Příloha č. 2 – Míra nezaměstnanosti v EU

Země/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Belgie	6,9	6,6	7,5	8,2	8,4	8,5	8,3	7,5	7	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5
Bulharsko	16,4	19,5	18,2	13,7	12,1	10,1	9	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3	13	11,4
Česká republika	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1
Dánsko	4,3	4,5	4,6	5,4	5,5	4,8	3,9	3,8	3,4	6	7,5	7,6	7,5	7	6,6
Německo	7,9	7,8	8,6	9,7	10,4	11,2	10,1	8,5	7,4	7,6	7	5,8	5,4	5,2	5
Estonsko	14,6	13	11,2	10,3	10,1	8	5,9	4,6	5,5	13,5	16,7	12,3	10	8,6	7,4
Irsko	4,3	3,9	4,5	4,6	4,5	4,4	4,5	4,7	6,4	12	13,9	14,7	14,7	13,1	11,3
Řecko	11,2	10,7	10,3	9,7	10,6	10	9	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5	27,5	26,5
Španělsko	11,9	10,6	11,5	11,5	11	9,2	8,5	8,2	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1	24,5
Francie	8,6	7,8	7,9	8,5	8,9	8,9	8,8	8	7,4	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3	10,3
Chorvatsko	15,8	15,9	15,1	14,2	13,9	13	11,6	9,9	8,6	9,2	11,7	13,7	16	17,3	17,3
Itálie	10	9	8,5	8,4	8	7,7	6,8	6,1	6,7	7,7	8,4	8,4	10,7	12,1	12,7
Kypr	4,8	3,9	3,5	4,1	4,6	5,3	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9	16,1
Lotyšsko	14,3	13,5	12,5	11,6	11,7	10	7	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15	11,9	10,8
Litva	16,4	17,4	13,8	12,4	10,9	8,3	5,8	4,3	5,8	13,8	17,8	15,4	13,4	11,8	10,7
Lucembursko	2,2	1,9	2,6	3,8	5	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9	6
Maďarsko	6,3	5,6	5,6	5,8	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10	11,2	11	11	10,2	7,7
Malta	6,7	7,6	7,4	7,7	7,2	6,9	6,8	6,5	6	6,9	6,9	6,4	6,3	6,4	5,9
Nizozemí	3,7	3,1	3,7	4,8	5,7	5,9	5	4,2	3,7	4,4	5	5	5,8	7,3	7,4
Rakousko	3,9	4	4,4	4,8	5,5	5,6	5,3	4,9	4,1	5,3	4,8	4,6	4,9	5,4	5,6
Polsko	16,1	18,3	20	19,8	19,1	17,9	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3	9
Portugalsko	5,1	5,1	6,2	7,4	7,8	8,8	8,9	9,1	8,8	10,7	12	12,9	15,8	16,4	14,1
Rumunsko	7,6	7,4	8,3	7,7	8	7,1	7,2	6,4	5,6	6,5	7	7,2	6,8	7,1	6,8
Slovinsko	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3	6,5	6	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7
Slovensko	18,9	19,5	18,8	17,7	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2	13,2
Finsko	9,8	9,1	9,1	9	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2	8,7
Švédsko	5,6	5,8	6	6,6	7,4	7,7	7,1	6,1	6,2	8,3	8,6	7,8	8	8	7,9
Velká Británie	5,4	5	5,1	5	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,1	7,9	7,6	6,1
EU - 28	8,9	8,7	9	9,2	9,3	9	8,2	7,2	7	9	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2

Zdroj: Eurostat

Příloha č. 3 – Míra nezaměstnaných mladých ve věku 15 – 24 let

Země/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU	:	:	18,1	18,3	18,7	18,7	17,4	15,5	15,6	19,9	21,0	21,7	23,2	23,6	22,2
Belgie	15,2	15,3	15,7	19,0	17,5	21,5	20,5	18,8	18,0	21,9	22,4	18,7	19,8	23,7	23,2
Bulharsko	33,3	39,3	35,6	27,1	24,5	22,3	19,5	15,1	12,7	16,2	23,2	25,0	28,1	28,4	23,8
Česká republika	17,0	16,3	15,4	16,8	19,9	19,2	17,5	10,7	9,9	16,6	18,3	18,1	19,5	19,0	15,9
Dánsko	6,7	8,3	7,1	9,8	7,8	8,6	7,7	7,5	8,0	11,8	14,0	14,2	14,1	13,1	12,6
Německo	8,5	7,8	9,3	11,0	13,0	15,5	13,8	11,9	10,6	11,2	9,9	8,5	8,0	7,8	7,7
Estonsko	21,1	24,0	20,2	26,9	25,7	15,1	12,1	10,1	12,0	27,4	32,9	22,4	20,9	18,7	15,0
Irsko	6,5	6,2	7,8	8,1	8,3	8,6	8,6	9,1	13,3	24,0	27,6	29,1	30,4	26,8	23,9
Řecko	29,2	27,9	25,8	25,4	26,1	25,8	25,0	22,7	21,9	25,7	33,0	44,7	55,3	58,3	52,4
Španělsko	25,3	20,7	21,5	22,3	22,5	19,6	17,9	18,1	24,5	37,7	41,5	46,2	52,9	55,5	53,2
Francie	20,6	18,0	18,9	17,3	19,8	20,3	21,3	18,8	18,3	22,9	22,5	21,9	23,6	24,0	24,2
Chorvatsko	:	:	36,3	35,8	32,8	32,3	28,9	25,2	23,7	25,2	32,4	36,7	42,1	50,0	45,5
Itálie	31,5	27,8	27,1	26,8	24,4	24,1	21,8	20,4	21,2	25,3	27,9	29,2	35,3	40,0	42,7
Kypr	10,2	8,2	7,7	8,9	8,7	13,9	10,0	10,2	9,0	13,8	16,6	22,4	27,7	38,9	36,0
Lotyšsko	21,3	24,2	25,3	20,4	21,8	15,1	13,6	10,6	13,6	33,3	36,2	31,0	28,5	23,2	19,6
Litva	28,6	31,6	20,4	26,9	20,3	15,8	10,0	8,4	13,3	29,6	35,7	32,6	26,7	21,9	19,3
Lucembursko	6,4	6,3	7,0	10,9	16,9	13,7	16,2	15,2	17,9	17,2	14,2	16,8	18,8	15,5	22,6
Maďarsko	12,3	10,7	11,4	12,9	14,4	19,4	19,1	18,0	19,5	26,4	26,4	26,0	28,2	26,6	20,4
Malta	11,8	17,6	15,3	17,4	18,3	16,1	15,5	13,5	11,7	14,5	13,2	13,3	14,1	13,0	11,8
Nizozemí	5,3	4,4	4,6	6,6	8,0	8,2	6,6	5,9	5,3	6,6	8,7	10,0	11,7	13,2	12,7
Rakousko	6,3	6,0	7,2	7,5	12,1	11,0	9,8	9,4	8,5	10,7	9,5	8,9	9,4	9,7	10,3
Polsko	35,7	39,2	41,6	41,4	40,1	36,9	29,8	21,7	17,3	20,6	23,7	25,8	26,5	27,3	23,9
Portugalsko	8,2	8,9	10,5	13,5	14,1	16,2	16,5	16,7	16,7	20,3	22,8	30,3	37,9	38,1	34,8
Rumunsko	17,8	17,6	22,2	19,5	22,3	20,2	21,4	20,1	18,6	20,8	22,1	23,9	22,6	23,7	24,0
Slovinsko	16,4	15,7	14,8	15,3	14,0	15,9	13,9	10,1	10,4	13,6	14,7	15,7	20,6	21,6	20,2
Slovensko	36,9	38,9	37,7	32,9	32,8	30,1	26,6	20,3	19,0	27,3	33,6	33,4	34,0	33,7	29,7
Finsko	28,4	26,6	28,2	27,8	27,5	20,1	18,7	16,5	16,5	21,5	21,4	20,1	19,0	19,9	20,5
Švédsko	9,5	11,7	12,9	14,3	18,5	22,8	21,5	19,3	20,2	25,0	24,8	22,8	23,6	23,5	22,9
Velká Británie	12,0	10,3	10,9	11,4	10,7	12,7	13,9	14,3	15,0	19,1	19,9	21,3	21,2	20,7	16,9

Zdroj: Eurostat

Příloha č. 4 – Míra nezaměstnanosti osob dle vzdělání v EU

Míra nezaměstnanosti osob s primárním vzděláním v EU

Země/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU - 28	11,9	10,8	11,3	11,4	11,9	11,8	11,4	10,6	11,2	14,4	15,6	16,2	18,2	19,2	18,5
Belgie	10,3	10,9	11,2	11,7	12,0	13,9	13,9	12,9	12,4	13,6	15,3	13,9	14,0	15,8	16,2
Bulharsko	25,1	33,3	29,8	24,8	21,0	19,6	20,1	17,6	14,6	15,5	22,8	26,4	28,0	29,9	28,3
Česká republika	22,6	21,5	20,3	21,9	25,9	26,8	24,5	20,1	19,1	24,1	25,0	24,3	28,5	25,6	22,1
Dánsko	6,2	6,1	6,9	8,5	7,4	7,4	6,6	5,6	5,4	9,1	11,1	11,3	11,7	11,1	10,3
Německo	12,6	11,6	13,4	15,8	17,7	19,2	18,7	17,0	15,3	15,7	14,9	13,0	12,2	11,9	11,8
Estonsko	25,4	20,1	23,2	20,8	19,4	14,5	12,5	10,9	12,1	28,1	30,5	25,7	23,1	15,0	13,6
Irsko	7,9	6,4	6,8	7,1	7,5	7,1	6,8	7,5	10,0	17,3	21,3	23,2	24,6	21,0	19,0
Řecko	9,2	8,9	8,4	7,8	9,3	8,9	8,2	7,6	7,5	9,5	12,7	18,1	26,0	29,8	28,2
Španělsko	15,2	11,6	12,4	12,9	12,9	11,1	10,4	10,5	15,3	24,5	27,1	28,9	33,7	35,3	33,8
Francie	15,3	13,2	13,0	11,6	12,4	12,3	12,6	11,7	11,1	13,6	14,5	14,4	15,2	16,2	17,1
Chorvatsko	:	:	13,9	14,3	13,8	11,5	12,6	12,7	9,9	9,9	13,0	17,4	18,6	21,5	25,6
Itálie	12,1	11,0	10,7	10,6	9,5	9,1	8,1	7,3	8,4	9,5	10,3	10,6	13,6	15,9	16,6
Kypr	6,3	5,1	3,8	4,9	6,3	6,1	4,8	4,8	4,9	6,1	7,1	7,5	13,4	19,3	19,4
Lotyšsko	21,3	22,2	22,8	20,8	18,2	16,2	14,6	10,6	14,7	31,1	32,8	29,2	26,6	25,1	24,0
Litva	23,6	23,3	18,1	21,6	14,0	14,5	10,5	7,2	12,5	29,7	39,4	38,4	34,7	32,8	29,8
Lucembursko	3,7	2,5	4,6	4,0	7,0	6,4	6,6	5,8	6,6	8,1	6,1	8,3	8,4	10,2	10,2
Maďarsko	11,5	11,2	11,4	12,3	12,4	14,3	16,8	17,5	18,9	23,2	25,1	25,0	24,8	23,7	18,5
Malta	7,2	7,9	8,0	8,2	9,2	9,0	9,0	8,3	8,2	9,0	9,6	9,0	9,5	9,8	9,1
Nizozemí	4,4	3,0	3,7	5,8	7,2	7,3	6,1	5,2	4,6	5,5	7,2	7,8	9,3	11,3	12,1
Rakousko	8,1	7,0	8,0	8,8	11,5	11,1	10,1	9,3	8,4	10,7	9,2	9,1	9,8	10,4	11,4
Polsko	21,8	24,3	26,5	26,4	28,6	27,3	22,4	15,7	12,1	14,7	17,5	18,3	19,5	20,5	19,0
Portugalsko	3,9	4,0	4,5	6,3	6,8	7,9	7,9	8,2	7,9	10,3	11,8	13,9	16,5	17,4	15,3
Rumunsko	4,2	4,3	6,2	5,8	8,3	6,7	7,6	7,1	7,1	7,5	5,9	7,2	6,7	6,7	6,7
Slovinsko	10,8	9,1	8,7	10,5	9,5	9,5	7,8	6,8	6,2	8,8	11,7	13,4	14,8	17,8	15,4
Slovensko	40,4	42,5	46,0	47,0	52,1	53,3	48,4	44,9	39,3	41,5	44,2	42,5	44,6	42,4	41,1
Finsko	18,7	17,5	18,8	18,3	19,4	14,3	13,9	12,6	12,5	14,8	16,1	16,1	16,0	17,1	17,2
Švédsko	8,1	7,8	7,8	8,6	10,0	14,0	12,5	11,9	12,8	15,8	17,0	16,5	17,6	18,8	19,1
Velká Británie	8,8	7,7	8,1	7,5	7,6	7,8	8,9	9,2	10,0	12,9	13,8	14,1	13,9	13,8	11,3

Zdroj: Eurostat

Míra nezaměstnanosti osob se sekundárním vzděláním v EU

Země/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU - 28	9,5	9,2	9,6	9,5	9,6	9,3	8,2	7,0	6,5	8,3	9,0	8,9	9,6	10,0	9,4
Belgie	6,8	5,0	6,5	8,0	7,4	8,5	8,1	7,6	6,9	8,1	8,1	6,8	7,8	8,2	8,8
Bulharsko	15,8	19,4	17,7	12,5	11,3	9,2	7,7	5,8	4,5	6,2	9,7	10,5	11,7	12,3	10,7
Česká republika	7,8	7,1	6,4	6,9	7,5	7,2	6,4	4,7	3,7	6,1	6,9	6,4	6,5	6,8	6,0
Dánsko	4,4	3,9	3,7	4,4	5,1	4,5	3,1	3,0	2,8	5,5	6,8	6,7	6,8	6,2	5,9
Německo	7,9	8,0	8,7	10,0	11,2	11,1	9,9	8,3	7,2	7,6	6,9	5,7	5,2	5,1	4,6
Estonsko	15,0	14,4	10,1	12,5	10,6	9,3	6,3	4,8	5,7	15,7	19,1	12,7	10,5	9,6	8,2
Irsko	3,0	3,0	3,6	3,9	3,9	3,9	4,2	4,5	6,5	13,6	16,0	17,2	17,4	15,9	13,6
Řecko	15,1	13,6	13,0	12,3	12,5	12,0	10,8	9,9	8,9	11,1	14,6	20,3	27,7	31,2	30,2
Španělsko	13,8	10,5	11,4	11,7	11,0	8,7	8,0	8,1	10,5	16,8	19,0	21,2	24,1	25,9	24,2
Francie	9,1	7,6	7,7	7,6	8,2	7,7	7,7	6,9	6,6	8,4	8,4	8,5	9,4	10,1	10,6
Chorvatsko	:	:	17,1	15,8	15,4	14,9	12,3	10,1	9,2	10,0	12,4	14,2	17,3	18,7	18,7
Itálie	10,6	9,2	8,7	8,1	7,2	7,0	6,2	5,6	6,1	7,3	7,9	7,8	10,0	11,4	11,9
Kypr	5,4	4,0	3,6	3,9	3,8	5,5	4,5	3,9	3,6	5,7	6,4	8,8	12,8	17,2	18,2
Lotyšsko	14,8	13,7	13,8	11,4	12,5	10,4	6,2	5,8	7,8	18,9	21,1	18,2	17,6	13,1	11,7
Litva	20,2	19,4	14,4	13,7	11,9	9,5	6,6	5,0	6,7	16,4	21,8	19,0	16,4	14,4	13,5

Lucembursko	1,9	1,4	1,5	3,3	4,4	3,8	4,4	3,4	5,9	4,3	4,0	4,4	5,2	5,9	6,3
Maďarsko	6,4	5,2	5,1	5,4	5,4	6,9	6,9	6,7	7,1	9,4	10,6	10,7	10,8	10,0	7,4
Malta	:	8,4	:	7,2	5,6	4,4	4,2	5,1	4,2	5,6	5,5	5,2	4,1	4,2	3,7
Nizozemí	2,0	1,7	2,1	2,9	4,2	4,3	3,6	2,9	2,4	3,1	3,9	4,6	5,5	7,3	7,5
Rakousko	4,2	3,6	4,7	4,2	5,0	4,9	4,5	4,1	3,6	4,6	4,4	4,0	4,4	4,7	5,0
Polsko	17,0	19,4	21,2	20,8	20,3	19,1	14,9	10,3	7,5	8,7	10,5	10,4	11,0	11,4	10,1
Portugalsko	4,8	4,4	5,3	6,7	6,4	8,0	8,4	8,1	7,8	9,6	11,4	13,4	17,7	17,4	15,3
Rumunsko	9,4	8,6	10,0	8,2	8,3	8,0	7,9	6,9	6,0	7,2	8,0	7,9	7,3	7,8	7,2
Slovinsko	6,9	5,5	6,0	6,2	6,1	6,9	6,5	5,0	4,4	6,3	7,5	8,7	9,1	10,7	10,4
Slovensko	18,4	18,7	17,8	15,9	16,9	14,4	11,8	9,4	8,1	11,5	14,1	13,4	13,5	13,9	12,6
Finsko	11,1	10,6	10,4	10,9	10,1	8,8	8,1	7,0	6,4	9,1	8,9	8,2	8,2	8,8	9,4
Švédsko	5,7	4,4	4,7	5,3	6,7	7,1	6,4	5,4	5,4	8,0	8,1	7,0	7,1	7,1	7,0
Velká Británie	5,0	4,0	4,3	4,3	4,2	4,4	5,2	5,1	5,5	7,8	8,2	8,6	8,6	8,3	6,9

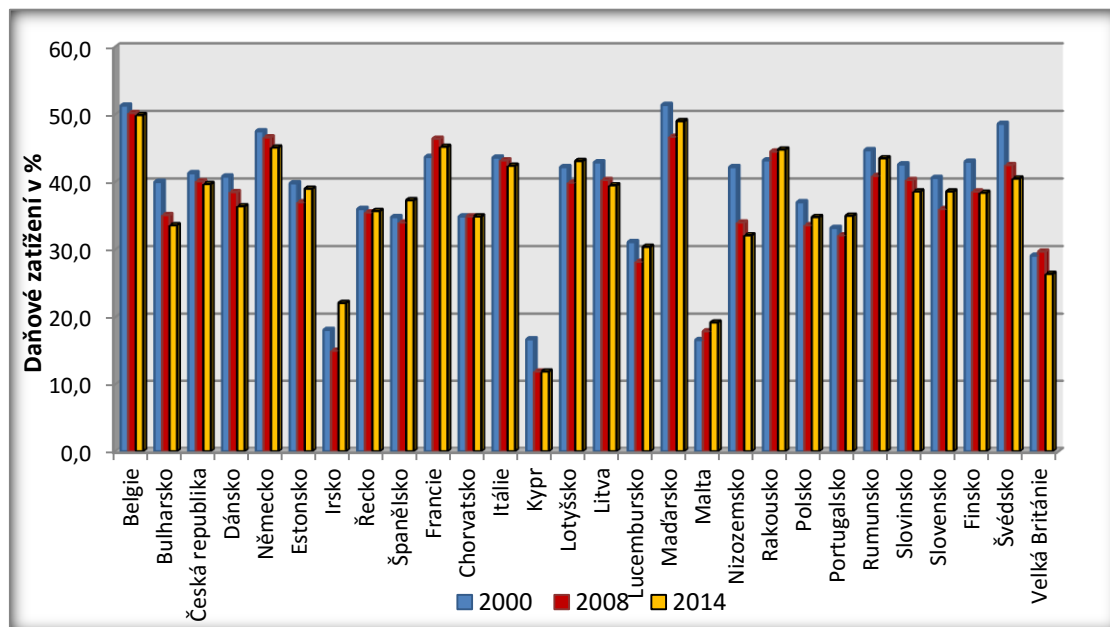
Zdroj: Eurostat

Míra nezaměstnanosti osob s terciálním vzděláním v EU

Země/Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU - 28	4,9	4,3	4,7	4,9	5,1	5,0	4,5	3,9	3,8	4,9	5,4	5,5	6,1	6,4	6,1
Belgie	2,7	3,1	3,5	3,8	3,7	4,4	4,5	3,8	3,6	4,5	4,5	3,8	3,9	4,9	4,7
Bulharsko	6,7	8,8	8,2	6,8	5,8	4,3	4,0	2,4	2,3	2,9	4,5	5,1	5,8	6,4	5,1
Česká republika	3,0	2,5	1,8	2,1	2,1	2,3	2,4	1,7	1,7	2,4	2,8	2,8	2,9	2,8	2,8
Dánsko	2,6	3,4	3,6	4,8	4,0	3,7	3,3	3,0	2,2	3,7	4,7	5,2	4,8	4,6	4,7
Německo	4,3	4,1	4,3	5,0	5,4	5,5	4,8	3,8	3,3	3,4	3,1	2,4	2,3	2,4	2,5
Estonsko	5,1	7,9	5,1	5,2	6,4	4,1	3,2	2,4	2,9	6,2	9,4	8,0	6,1	5,8	4,8
Irsko	1,7	1,7	2,3	2,7	2,3	2,5	2,7	2,8	3,8	7,2	7,8	7,9	7,6	7,2	6,5
Řecko	8,1	7,7	7,2	6,8	7,9	8,0	7,3	7,1	6,4	7,5	10,0	14,2	18,4	20,4	20,0
Španělsko	10,9	7,8	8,7	8,2	8,3	6,7	6,0	5,3	6,3	9,7	11,2	12,5	14,9	16,0	14,8
Francie	5,5	4,9	5,5	5,8	6,4	5,9	5,6	5,2	4,3	5,3	5,2	5,2	5,4	6,0	6,3
Chorvatsko	:	:	9,5	7,4	7,9	6,3	6,0	6,5	5,0	6,2	8,4	9,2	10,6	11,3	9,6
Itálie	6,1	5,5	5,5	5,6	5,0	6,1	5,2	4,4	4,5	5,4	5,7	5,3	6,6	7,2	7,9
Kypr	2,9	2,8	2,4	3,8	3,1	4,4	4,4	3,4	3,0	4,6	5,7	7,2	10,2	13,2	12,9
Lotyšsko	7,2	:	6,6	6,8	4,3	4,8	4,1	3,7	4,1	7,9	10,6	7,1	6,4	5,9	5,6
Litva	9,3	7,3	6,7	6,5	6,6	4,0	2,7	2,1	2,9	6,0	7,7	6,2	5,6	5,1	4,2
Lucembursko	:	1,4	1,7	4,3	3,9	3,5	3,1	3,2	2,5	4,2	3,8	3,6	3,6	3,9	3,9
Maďarsko	1,4	1,2	1,7	1,4	2,2	2,7	2,6	2,8	2,7	3,9	4,6	4,3	4,5	3,9	3,1
Malta	:	:	:	:	:	2,7	2,6	2,2	1,3	2,5	1,7	1,8	2,6	2,6	2,6
Nizozemí	1,7	1,6	1,7	2,4	2,9	2,9	2,3	1,8	1,7	2,2	2,8	3,1	3,4	4,2	4,1
Rakousko	2,2	1,9	1,8	2,4	3,3	3,0	2,9	2,7	1,9	2,6	2,5	2,6	2,4	3,5	4,0
Polsko	5,5	5,6	6,5	7,1	7,2	7,1	5,9	4,6	3,8	4,4	5,0	5,2	5,6	5,7	4,7
Portugalsko	2,8	2,6	3,9	5,4	4,4	6,3	6,3	7,4	6,8	6,5	7,0	9,0	11,7	12,7	10,0
Rumunsko	3,6	3,9	4,0	3,3	3,1	3,9	3,8	2,9	2,7	4,3	4,8	4,7	5,1	5,4	5,8
Slovinsko	2,2	2,3	2,5	3,7	2,8	3,2	3,2	3,3	3,4	3,2	4,3	4,9	6,1	6,1	6,3
Slovensko	5,3	5,2	4,0	4,4	5,9	5,1	3,3	4,1	3,5	4,2	5,8	5,8	6,8	7,2	6,4
Finsko	5,2	4,3	4,0	4,2	4,9	4,4	3,7	3,6	3,3	4,0	4,4	3,9	3,9	4,4	5,1
Švédsko	3,0	2,3	2,7	3,5	4,0	4,8	4,4	3,6	3,5	4,5	4,7	4,3	4,4	4,4	4,4
Velká Británie	2,5	2,2	2,6	2,5	2,4	2,6	2,7	2,5	2,8	4,0	4,1	4,3	4,3	3,9	3,2

Zdroj: Eurostat

Příloha č. 5 – Daňové zatížení osob s nízkými příjmy v letech 2000 – 2014

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Příloha č. 6 – Podklady k metodě váženého součtu

Hodnoty vybraných ukazatelů a jejich váhy

Stát	Míra zaměstnanosti	Míra nezaměstnanosti	Míra zaměstnanosti žen	GPG	Primární vzdělání	Sekundární vzdělání	Terciální vzdělání	Míra nezam. mladých
Belgie	61,9	8,5	57,9	9,8	16,2	8,8	4,7	23,2
Bulharsko	61,0	11,4	58,2	13,5	28,3	10,7	5,1	23,8
Česká republika	69,0	6,1	60,7	22,1	22,1	6,0	2,8	15,9
Dánsko	72,8	6,6	69,8	16,4	10,3	5,9	4,7	12,6
Německo	73,8	5	69,5	21,6	11,8	4,6	2,5	7,7
Estonsko	69,6	7,4	66,3	29,9	13,6	8,2	4,8	15,0
Irsko	61,7	11,3	56,7	14,4	19,0	13,6	6,5	23,9
Řecko	49,4	26,5	41,1	15	28,2	30,2	20,0	52,4
Španělsko	56,0	24,5	51,2	19,3	33,8	24,2	14,8	53,2
Francie	64,3	10,3	60,9	15,1	17,1	10,6	6,3	24,2
Chorvatsko	54,6	17,3	50,0	7,4	25,6	18,7	9,6	45,5
Itálie	55,7	12,7	46,8	7,3	16,6	11,9	7,9	42,7
Kypr	62,1	16,1	58,6	15,8	19,4	18,2	12,9	36,0
Lotyšsko	66,3	10,8	64,3	14,4	24,0	11,7	5,6	19,6
Litva	65,7	10,7	64,9	13,3	29,8	13,5	4,2	19,3
Lucembursko	66,6	6	60,5	8,6	10,2	6,3	3,9	22,6
Maďarsko	61,8	7,7	55,9	18,4	18,5	7,4	3,1	20,4
Malta	62,3	5,9	49,3	5,1	9,1	3,7	2,6	11,8
Nizozemí	73,1	7,4	68,1	16	12,1	7,5	4,1	12,7
Rakousko	71,1	5,6	66,9	23	11,4	5,0	4,0	10,3
Polsko	61,7	9	55,2	6,4	19,0	10,1	4,7	23,9
Portugalsko	62,6	14,1	59,6	13	15,3	15,3	10,0	34,8
Rumunsko	61,0	6,8	53,3	9,1	6,7	7,2	5,8	24,0
Slovinsko	63,9	9,7	60,0	3,2	15,4	10,4	6,3	20,2
Slovensko	61,0	13,2	54,3	19,8	41,1	12,6	6,4	29,7
Finsko	68,7	8,7	68,0	18,7	17,2	9,4	5,1	20,5
Švédsko	74,9	7,9	73,1	15,2	19,1	7,0	4,4	22,9
Velká Británie	71,9	6,1	67,1	19,7	11,3	6,9	3,2	16,9
Váha	22 %	20 %	17 %	2 %	15 %	5 %	3 %	16 %

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Výsledné pořadí států EU

Stát	Vážený součet	Pořadí
Belgie	0,6603	16
Bulharsko	0,5652	21
Česká republika	0,7580	10
Dánsko	0,8987	2
Německo	0,9337	1
Estonsko	0,8076	7
Irsko	0,5959	20
Řecko	0,0702	28
Španělsko	0,1892	27
Francie	0,6626	15
Chorvatsko	0,3288	26
Itálie	0,4290	25
Kypr	0,4998	23
Lotyšsko	0,6790	14
Litva	0,6536	18
Lucembursko	0,7731	8
Maďarsko	0,6550	17
Malta	0,7300	11
Nizozemí	0,8750	4
Rakousko	0,8792	3
Polsko	0,6250	19
Portugalsko	0,5626	22
Rumunsko	0,6841	13
Slovinsko	0,6907	12
Slovensko	0,4406	24
Finsko	0,7674	9
Švédsko	0,8470	6
Velká Británie	0,8600	5

Zdroj: Vlastní zpracování